

**КАТЕДРА „ОБЩЕСТВЕНОЗДРАВНИ
НАУКИ“**

**ФАКУЛТЕТ ПА ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ
МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ –
ПЛЕВЕН**

**РЕЗЮМЕТА
НА НАУЧНИ ТРУДОВЕ**

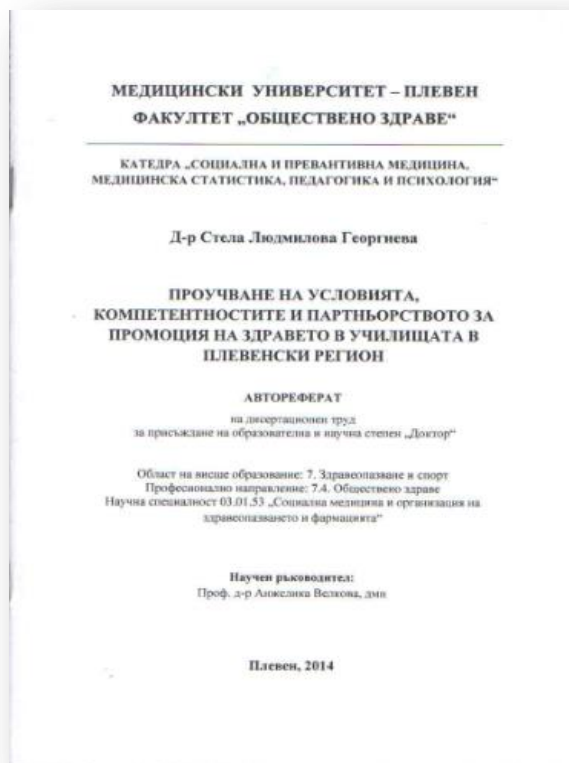
на главен асистент

**д-р СТЕЛА ЛЮДМИЛОВА ГЕОРГИЕВА,
Д.М.**

**във връзка с участие в конкурс за академична
длъжност „Доцент“ по научна специалност
03.01.53. „Социална медицина и организация
на здравеопазването и фармацията“ в сектор
„Социална медицина“ към ФОЗ в МУ –
Плевен, обнародван в ДВ бр. 86/06.11.2015 г.**

АВТОРЕФЕРАТ

1. **Георгиева С.** Проучване на условията, компетентностите и партньорството за промоция на здравето в училищата в Плевенски регион. **Автореферат** на дисертация за образователна и научна степен „Доктор“, ИЦ на МУ Плевен, 2014.



Целта на научната разработка е да проучи условията за провеждане на промоция на здравето (ПЗ) в българското училище, професионалните компетентности на отговорните за това лица и институции и взаимодействието помежду им за постигане на добро здраве за децата, базирайки се на концептуалния модел „Училище за здраве“.

Методология: Проведено е комплексно медико-социално изследване върху представителна извадка от училищата в Плевенски регион. Данните са събрани чрез анкетиране на 1280 лица от пет таргетни групи (училищни здравни специалисти, експерти по ПЗ, учители, ученици, родители), интервю с директори на училища и документално проучване.

Резултати и обсъждане: Проучването установи благоприятстваща здравето училищна среда, осъществяване на

стриктен контрол над физическите фактори на средата. Съществува необходимост от подобряване на възможностите за спорт, организирано хранене и повишаване на вниманието към психичните и социални измерения на здравето. Училищните здравни специалисти имат добра самооценка за професионалните си компетентности по ПЗ, 95% изказват желание да повишават знанията и уменията си в тази област. Необходимо е повишаване компетентностите по ПЗ на учителите. Всеки трети от тях не осъзнава добре ролята си в ПЗ на подрастващите. В над 80% от случаите здравното възпитание в училище се осъществява с неатрактивни методи или не отговаря напълно на информационните потребности на учениците. Поведенческите рискови фактори са широко разпространени и започват в ранна възраст. Семейството и училището имат позитивна нагласа за партньорство при осъществяване на здравнопромотивни дейности, но съществуват някои трудности при реализирането му. Експертната оценка за ПЗ в училище е „добра“, но липсват ясни критерии, на които да се базира.

Заклучение: В нашата страна концепцията за промоция на здравето се нуждае от популяризиране както сред медицинските лица, така и сред широката общественост, за да се използва напълно нейния потенциал за подобряване на общественото здраве.

STUDY ON THE CONDITIONS, COMPETENCIES AND PARTNERSHIP FOR HEALTH PROMOTION AT SCHOOLS IN THE PLEVEN REGION

Stela Georgieva

Background: WHO's concept of Health-Promoting School is based on the holistic vision of health. "Health Promoting School" seems to be one of the most effective and cost-effective approaches for Public health improvement that activates the full organizational potential of schools to be healthy places to live, learn and work in. The international experience shows both success and difficulties to put this concept in practice.

Aim: The aim of this study is to investigate the conditions for health promotion at Bulgarian school, professional competencies of people and institutions in charge of this activities and their interaction to reach better health for children.

Material and methods: A comprehensive medico-social survey over representative sample of schools in Pleven district was conducted from September 2012 to May 2013. Data were collected by self-administered questionnaire among 1280 people in five target groups including 78 school nurses, 30 health promotion experts, 279 teachers, 519 students, 374 parents; interview with school principals and documental review. Data analysis and interpretation were consistent with the concept of Health Promoting School.

Results: The study found safety school environment with strict control over its physical components. About 60% of buildings have had no free access to school environment for disabled people. There is a necessity of better opportunities for sports and nutrition services in about of two thirds of schools. Over 90% of school staff and about two thirds of students report high level of stress which requires attention to the emotional and social well-being at school. School nurses have good self-assessment for their health-promotion competencies. At the same time over 95% of them admit that they have to improve their knowledge and skills in the field. Teacher's health promotion competencies must be improved because they have not studied health promotion during their basic education and about one of three of them don't realize enough their health promoting role. Over 80% of health education at school is carried out by traditional and unattractive ways or don't correspond with information needs of students. Behavioral risk factors are widely distributed among students (48,2% tobacco smoking; 36,6% physical inactivity) and start at early age. There is positive attitude of the family for partnership with school but there are some difficulties to fulfill it. The health promotion expert's assessment about health promotion at school is generally "good" but there are not clear criteria for evaluation. Based on the study results an educational program was developed to be applied for improving health promotion competencies of school nurses and teachers.

Conclusion: The Health promotion concept in Bulgaria has to become more popular both among health professionals and the society so that its potential for improving public health could be used.

Key words: health promotion, health-promoting school, health promotion competencies, health education, partnership for health

I. ПУБЛИКАЦИИ В ПЕРИОДИЧНИ НАУЧНИ ИЗДАНИЯ, СВЪРЗАНИ С ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ

ПУБЛИКАЦИИ В НАУЧНИ СПИСАНИЯ В БЪЛГАРИЯ

2. **Georgieva, S., A. Velkova, P. Stefanova, M. Kamburova.** The necessity of increase the health promotion competencies at school. *Science&Technology*, 1(3), 2013, 288-293*.



Международно научно on-line списание
НАУКА и ТЕХНОЛОГИИ
Издава "Съюз на учените - Стара Загора"

International scientific on-line journal
"SCIENCE & TECHNOLOGIES"
Publisher "Union of Scientists - Stara Zagora"

ISSN 1314-4111

9 771314 411110

VOLUME III; NUMBER 1; 2013: Medicine.
HOME

International editorial board		
 Prof. Seppo Pyrhonen, MD, PhD Professor in Oncology Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Prof. Kari J. SYRJÄNEN, M.D., Ph.D., FIAC Professor in Pathology and Cancer Biology Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Prof. Marek Drozdziak, MD, PhD, MSc, Professor in Pharmacology, Department of Experimental and Clinical Pharmacology, Faculty of Medicine, Pomeranian Medical University, Szczecin, Poland
 Prof. Keith Elliott, PhD, BA and PhD in Biochemistry, Senior Lecturer in the the University of Manchester, UK Member of the UK Higher Education Academy Centre for Bioscience Advisory Group	 Assoc. Prof. Pia Vihinen, MD, PhD, Assoc. Professor in Oncology, Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Assoc. Prof. Mateusz Kurzawski, PhD, Department of Experimental and Clinical Pharmacology, Faculty of Medicine, Pomeranian Medical University, Szczecin, Poland
 Assoc. Prof. Tatyana Vlaykova, PhD, Assoc. Prof. in Biochemistry, Dept. Chemistry and Biochemistry, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	 Assoc. Prof. Gospodinka Prakova, MD, PhD, Assoc. Prof. in Occupational Diseases, Dept. Internal Medicine and Clinical Laboratory, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	 Assoc. Prof. Krasimira Halacheva, MD, PhD, Assoc. Prof. in Immunology, Dept. Molecular Biology, Immunology and Medical genetics, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria

Костadinov I., Delev D., Kostadinova I. EXPERIMENTAL STUDY ON THE INVOLVEMENT OF 5-HT₃ SEROTONIN RECEPTORS IN THE MECHANISM OF ANTI-INFLAMMATORY AND ANTIHYPERALGESIC EFFECT OF THE ANTIDEPRESSANT CLOMIPRAMINE	Stoilova I., A. Valkov, P. Stefanova HEALTH PROBLEMS OF WORKERS IN AIR TRANSPORT
S. Georgieva, A. Velkova, P. Stefanova, M. Kamburova THE NECESSITY OF INCREASE THE HEALTH PROMOTION COMPETENCIES AT SCHOOL	Кирил Пенчев, Теодора Джалева, Методия Секутовски ТРОЙНО КЛАПНО ПРОТЕЗИРАНЕ ПРИ ПАЦИЕНТ С КОМБИНИРАНА ТРИКЛАПНА БОЛЕСТ - Клиничен случай с литературен преглед

Abstract:

Introduction: Health promotion at school is realized in partnership of all members of school community. It is a complex work requires special professional competencies of school staff. The role of school health workers and teachers in this process is very important. The **aim** of this paper is to present data about health promotion competencies of school nurses and teachers and to emphasize on the necessity of its enhancement.

Materials and methods: Data were collected by self-administered questionnaire among school nurses and teachers over representative extract of the schools in Pleven district.

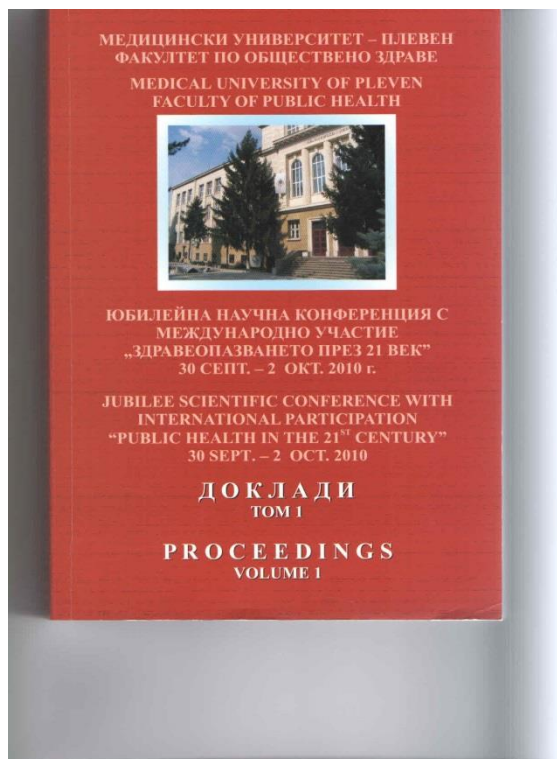
Results: Over 75% of the respondents answer that they have a general idea for conception of health promotion but they need additional information. Only 20% of school nurses and below 10% of teachers had studied health promotion during their academic education. They have some experience in health promotion practice and positive attitude to this concept. Most of them (over 90%) believe in its positive effect for public health improvement.

Conclusion: There is a necessity of continuing education programs for school staff in the field health promotion.

Key words: health promotion at school, professional competencies for health promotion, school nurses

ПУБЛИКАЦИИ (РАЗПИСАНИ В ПЪЛЕН ТЕКСТ С КНИГОПИС И РЕЗЮМЕ) В РЕЦЕНЗИРАНИ СБОРНИЦИ НА НАУЧНИ ЗВЕНА ИЛИ В СБОРНИЦИ ОТ ПРОВЕДЕНИ НАУЧНИ ФОРУМИ

3. Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова. Проучване на професионалните компетентности по промоция на здравето на медицинските сестри, работещи в училищата. В: *Сборник доклади от Юбилейна научна конференция с международно участие „Здравеопазването през 21 век – реалности и перспективи”*, (1), под ред. на Г. Грънчарова, 30 септември – 2 октомври 2010, Плевен, 105-109.



Въведение: Здравето се формира под влияние на позитивни и негативни фактори, голяма част от които проявяват своето въздействие в детска възраст. Отговорността за познаването и контролирането им се споделя от родители, педагози, политици, лекари, като особено важна е ролята на училищните здравни специалисти. **Целта** на настоящото проучване е да отрази мнението на училищните медицински сестри по въпроси, свързани с промоцията на здраве в училище, познанията им в тази област и мотивацията им за прилагане на концепцията в ежедневната професионална работа.

Материал и методи: Проведена е пряка индивидуална анкета с училищни медицински сестри от град Плевен. Преобладават участниците на възраст над 50 години, с повече от 15-годишен трудов стаж и образователно-квалификационна степен “специалист”.

Резултати и обсъждане: Училищните медицински сестри нямат достатъчна теоретична подготовка по промоция на здравето. Над 80% не са изучавали промоция на здравето като учебна дисциплина. Около две трети съобщават за участие в следдипломни квалификационни курсове и биха участвали и в бъдеще, като подчертан интерес проявяват към храненето в училищна възраст, тютюнопушене и наркомании сред децата. Над 75% от сестрите оценяват високо уменията си като здравен възпитател, но едва 30% смятат, че се справят добре със събирането и обработването на епидемиологична информация в училище. Две трети посочват необходимост от подобряване на материално-техническите и финансови условия за промоция на здраве в училище.

Заключение: Училищните медицински сестри осъзнават значението на промотивните дейности за здравето на подрастващите. Те изказват желание и готовност да работят в тази насока и да подобряват уменията си за здравнопромотивна дейност в училище.

Ключови думи: промоция на здравето, обществено здраве, училищни здравни специалисти

4. **Георгиева С.** Промоция на здравето в училище – цели, ресурси, насоки на развитие. В: *Годишник на Съюз на учените – Благоевград „Науката, образованието и изкуството през 21 век“*, (6), част 2, под ред. на Н. Огненска, 30 септември – 2 октомври 2012, Благоевград, 297 – 302.



Въведение: В рамките на холистичната концепция за здравето, то се дефинира като „състояние на пълно физическо, психическо и социално благополучие, а не само отсъствие на болест или недъгавост“. В контекста на жизнената среда здравето се формира под влияние на биологични, медицински, икономически и психо-социални фактори, които влизат в сложни взаимодействия помежду си. Най-важният подход за овладяване и правилно насочване на тези фактори е промоцията на здравето, започната и целенасочено осъществявана в семейството и общността от най-ранна възраст.

Цел: Целта на настоящото съобщение е да представи основните цели, насоки и ресурси за осъществяване на промоция на здраве в

училище като предпоставка за подобряване на общественото здраве.

Материал и методи: Анализирани са национални и международни бази данни и литературни източници.

Резултати: Глобалната инициатива за промоция на здравето в училище, водеща началото си от 90-те години на XX век продължава да се развива. Училището все повече добива характеристиките на място със здравословни условия за учене, труд и прекарване на свободното време. Промоцията на здраве в училище се осъществява с партньорството на всички представители на училищната общност – медици, педагози, ученици, родители. Въпреки съществуващи трудности и ограничения, българското училище също разширява дейността си в тази насока.

Заклучение: Промоцията на здраве в училище е основен инструмент за масово формиране на здравословен модел на поведение, разгръщане на максималния здравен потенциал на всеки човек и подобряване на общественото здраве.

Ключови думи: промоция, здраве, училище, партньорство

Introduction: According to holistic conception health is a state of complete physical, mental and social well-being but not merely absence of disease or infirmity. Health is formed under influence of biological, medical, economic and psycho-social factors that are in complex interrelations. The majority of them manifest their impact in childhood. The **aim** of this paper is to present the aims, directions for action and resources for health promotion at school as a precondition for public health improving.

Material and methods: National and international databases and sources were analyzed.

Results: The Global initiative for School Health promotion, started at 90-es of XX century, continues to be active. The schools more and more get characteristics of a place with healthy conditions for studying, living and working. Health promotion at school be realized in partnership of all members of school community – health workers, teachers, pupils, parents. Instead of some difficulties and restrictions in our country, the health promoting school initiative is extended.

Conclusion: School health promotion is a tool for mass formation of healthy lifestyle, display full health potential of each person and improvement of public health.

Key words: promotion, health, school, partnership

II. ПУБЛИКАЦИИ В ПЕРИОДИЧНИ НАУЧНИ ИЗДАНИЯ, КОИТО НЕ СА СВЪРЗАНИ С ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ

ПУБЛИКАЦИИ В ЧУЖДИ НАУЧНИ СПИСАНИЯ

5. Kamburova M., S. Georgieva, S. Aleksandrova-Yankulovska. Health care consumption by premature children up to 3 years of age in Pleven, Bulgaria. *Asian academic research journal of multidisciplinary*, 24(1), 2014, 88-97.

AARJMD VOLUME 1 ISSUE 24 (AUGUST 2014) ISSN : 2319 - 2801



A Peer Reviewed International Journal of Asian Academic Research Associates

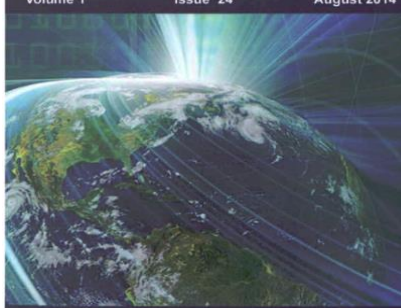
AARJMD
ASIAN ACADEMIC RESEARCH
JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY

HEALTH CARE CONSUMPTION BY PREMATURE CHILDREN UP TO 3 YEARS OF AGE IN PLEVEN, BULGARIA
**DR MARIELA KAMBUROV¹; DR STELA GEORGIEVA²;
DR SILVIYA ALEKSANDROVA – YANKULOVSKA³**
¹Assistant Professor, Faculty of Public Health, Medical University, Pleven, Bulgaria
²Assistant Professor, Faculty of Public Health, Medical University, Pleven, Bulgaria
³Associate Professor, Faculty of Public Health, Medical University, Pleven, Bulgaria

ISSN 2319-2801

**Asian Academic
Research Journal of
Multidisciplinary**

Volume 1 Issue 24 August 2014



Journal By:-
Asian Academic Research Associate

Abstract:

Introduction: Premature birth is a major problem for public health worldwide. It is associated with increased infant mortality, short- and long-term negative effects on health, and additional costly care needs. This study aimed to estimate and analyze the health care consumption from birth to the age of 3 of all preterm children with low birth weight born at the Clinic of Neonatology of the University Hospital in Pleven in 2007.

Aim: The aim of the study was to measure and analyze consumption of health care services by the premature children born in the neonatal clinic at the University Hospital in Pleven in 2007 from their birth to the age of three years.

Methods: A complex descriptive cohort follow-up study of children's demand of health care from birth to 3 years of age was carried out in the town of Pleven, Bulgaria.

Results: The study findings showed that 79% of the preterm newborns with low-birth weight and 13% of born-on-term newborns with low-birth weight needed treatment in an intensive unit, the average length of hospital stay for preterm with low-birth weight newborns was 12.2 ± 8.7 days. Besides, 96% of preterm with low-birth weight newborns were transferred to institutions for medico-social services for children. The risk of re-admission was higher in premature children RR 7.33 95% CI (3.49-15.36).

Conclusion: Our results confirmed our research hypothesis that prematurely born children living in urban areas in Bulgaria represent a risk group with high demand for health services up to three years of age.

Key words: premature children, health care consumption, average length of hospital stay, re-hospitalization.

6. Kamburova M., P. Hristova, S. Georgieva, A. Khan. Adverse effects of maternal age, weight and smoking during pregnancy in Pleven, Bulgaria. *South Eastern European Journal of Public health*, (IV), 2015, 39-47.
<http://www.seejph.com> DOI 10.12908/SEEJPH-2014-51.

Kamburova MS, Hristova PA, Georgieva SL, Khan A. Adverse effects of maternal age, weight and smoking during pregnancy in Pleven, Bulgaria (Original research). SEEJPH 2015, posted: 30 June 2015. DOI 10.12908/SEEJPH-2014-51

ORIGINAL RESEARCH

Adverse effects of maternal age, weight and smoking during pregnancy in Pleven, Bulgaria

Mariela Stefanova Kamburova¹, Petkana Angelova Hristova¹, Stela Ludmilova Georgieva¹, Azhar Khan¹

¹ Department of Public Health Sciences, Faculty of Public Health, Medical University, Pleven, Bulgaria.

South Eastern European
Journal of Public Health
Volume IV, 2015

Editors:
Genc Burazeri, Ulrich Laaser,
Jose M. Martin-Moreno, Peter Schröder Back



Jacobs Verlag

Kamburova MS, Hristova PA, Georgieva SL, Khan A. Adverse effects of maternal age, weight and smoking during pregnancy in Pleven, Bulgaria (Original research). SEEJPH 2015, posted: 30 June 2015. DOI 10.12908/SEEJPH-2014-51

Abstract

Aim: This paper aims to study the relationship between mothers' age, body mass index (BMI), gestational weight gain (GWG) and smoking and the risk for premature birth in Pleven, Bulgaria.

Methods: A case-control study was conducted in Pleven in 2007. The study was comprehensive for all premature children (N=58) and representative for full-term infants (N=192, or 10.4% of all of the 1827 full-term children) born in 2007 at the University Hospital of Pleven and resident in the city of Pleven. Retrospective data on determinants under study were collected from all the mothers included in this study (N=250).

Results: Mothers of premature children were more likely to be above 35 years old (27.6%), with a BMI ≥ 25 kg/m² (23.1%), GWG below the recommended value (38.5%) and to smoke during pregnancy (37.9%). The odds of being a smoker during pregnancy were five times higher among mothers with low birth weight (LBW) newborns compared with their counterparts with normal birth weight newborns (OR=5.1, 95%CI=2.4-10.6). There was a positive association between BMI and LBW in infants whose mothers were overweight (OR=2.1, 95%CI=1.0-4.0). The risk of LBW increased when GWG was less than recommended (OR=1.8, 95%CI=1.0-3.1).

Conclusion: Our results indicate that pre-pregnancy BMI ≥ 25 kg/m², less than recommended GWG and smoking during pregnancy are risk factors for premature birth in Pleven region. Findings from this study suggest the need for active health and educational actions by health professionals in order to avoid premature births in Bulgaria.

Keywords: Bulgaria, lifestyle, Pleven, premature birth, risk factors.

Conflicts of interest: None.

Acknowledgements: The authors are very grateful to the staff of the Obstetric Clinic at University Hospital in Pleven, Bulgaria, for their continuous support for the whole duration of this study.

7. Kamburova M., S. Georgieva. Advers effect of prematurity in early childhood of children from Pleven, Bulgaria. *Journal of Social Sciences Research*, 2, (8), 2015, 1564-70.



ISSN 2321-1091

ADVERSE EFFECTS OF PREMATUREITY IN EARLY CHILDHOOD OF CHILDREN FROM PLEVEN, BULGARIA

Kamburova M.¹, S. Georgieva¹

¹. Department of Public Health Sciences, Medical University – Pleven, Bulgaria
1, Kliment Ochridsky Str.
Pleven, 5800
Bulgaria

e-mail: mariela_kamburova@yahoo.com

ABSTRACT

Prematurity has a negative impact on physical development and health by increasing the demand of health and social services in early childhood of preterm children.

AIM

This paper aims to study the relationship between prematurity as a risk factor and physical growth retardation, poor health status and high demand of health and social services in early childhood of premature children in the town of Pleven, Bulgaria.

MATERIAL AND METHODS

A cohort follow-up study of children from birth up to 3 years of age was carried out. The study was comprehensive for all premature children (N=58) and representative for full-term infants (N=192, or 10.4% of all of the 1827 full-term children) born in 2007 at the University Hospital of Pleven and resided in the city of Pleven. Prospective data on determinants under study were collected from all children included in this study (N=250). The children were observed from January 2007 through July 2011. Relative risk (RR) was calculated to determine the effect of prematurity as a risk factor.

RESULTS

It was found: statistically significant differences in the height and weight of preterm and term infants; higher risk for premature children to suffer more than five times a year from respiratory diseases compared to term infants (RR = 4.10, 95% CI 1.89-8.85); more than five times more frequent involvement of the visual analyzer among preterm children compared with term infants (RR = 5.42, 95% CI 1.48-19.94); "consumers" with high consumption of health and social services are mainly pre-term born with low-birth weight children.

CONCLUSION

Our results indicate that prematurity increased the risk for preterm children living in urban areas for physical development retardation, poor health status and high demand of health and social services up to 3 years of age in region of Pleven. Findings from this study suggest the need for active health and educational actions by health professionals in the region in order to avoid premature births.

Indexing terms/Keywords

Keywords: children health, physical development of children, prematurity, risk factor

Academic Discipline And Sub-Disciplines

Medicine

TYPE (METHOD/APPROACH)

Research

Council for Innovative Research

Peer Review Research Publishing System

Journal: Journal of Social Sciences Research

Vol. 8, No. 2

jssreditor.cir@gmail.com

www.jssronline.com

8. Georgieva S., M. Kamburova, M. Un. A Healthy School Environment as a Precondition for the Welfare of Students and Staff. *Sanitas Magisterium*, 1(2), 2015, 1-13.

<http://sanitasmagisterium.com> DOI 10.12738/SM/2015.2.008.



DOI 10.12738/SM/2015.2.008

Copyright © 2015 EDAM • <http://sanitasmagisterium.com/>

Sanitas Magisterium • Autumn 2015 • 1(2) • 1-13

Received | January 17, 2015

Accepted | June 15, 2015

OnlineFirst | September 14, 2015

A Healthy School Environment as a Precondition for the Welfare of Students and Staff

Stela Georgiev^a

Mariela Kamburova^b

Manolya Un^c

Abstract

A healthy school environment is an important element of the Coordinated School Health model, which periodically focuses on the quality of a school's physical and esthetic surroundings as well as its psychosocial climate, safety, and culture. According to previous studies, the characteristics of a school environment are statistically related to the students' health and academic achievement. Therefore, the purpose of this paper is to examine various aspects of a school environment, their influences on the well-being of the school community, and the need for improvements. A comprehensive study on school health promotion was conducted with a representative sample of schools in the region of Pleven, Bulgaria. Data were collected by means of a self-administered questionnaire among students, parents, and staff as well as through interviews with school principals. In the region of Pleven, there are a total of 118 schools, which were built between 1912 and 1998. The majority of the buildings have been renovated, and the school surroundings are generally well-maintained. However, approximately 60% of the buildings have no easy access for disabled persons, and according to the school documents, any deviations from the standards of temperature, lighting, and ventilation in the classrooms have not been registered. In addition, approximately 40% of the respondents felt that improvements in human relationships and job satisfaction would create a healthier school community. Based on the findings, the influence of a healthy school environment on the welfare and academic performance of students and staff is confirmed and such an environment should be a precondition for the welfare of other school communities.

Keywords: Health promotion • Healthy school environment • Students' health • School environments • Bulgaria

a Corresponding author

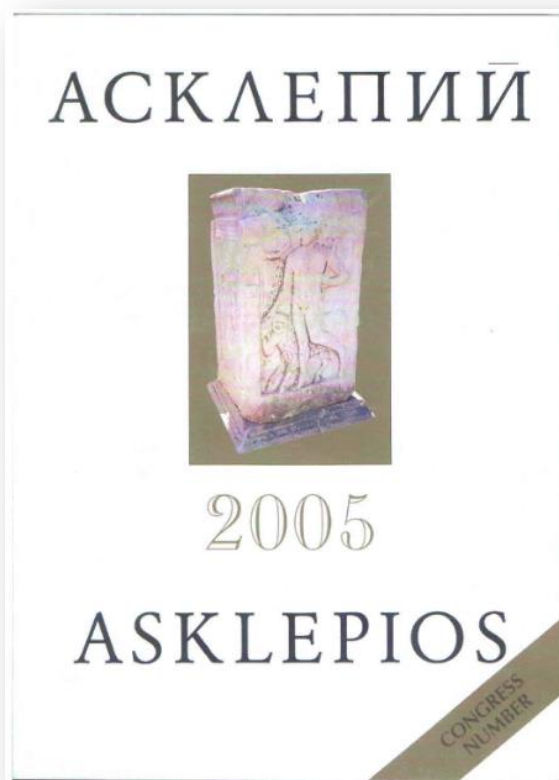
Asst. Prof. Stela Georgieva, Ph.D., Department of Public Health Sciences, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven, Bulgaria
Research areas: Public health; School environments; Welfare and health
Email: georgieva_sl@yahoo.com

b Prof. Mariela Kamburova, MD, Ph.D., Department of Public Health Sciences, Faculty of Public Health, Medical University – Pleven, Bulgaria
Email: mariela_kamburova@yahoo.com

c Manolya Un, Faculty of Medicine, Medical University – Pleven, Bulgaria
Email: manolyaun@gmail.com

ПУБЛИКАЦИИ В НАУЧНИ СПИСАНИЯ В БЪЛГАРИЯ

9. **Георгиева С.** Предпоставки за развитие на билколечението в България. Международен годишник по история и обща теория на медицината Асклепий, XVIII, 2005, 238-242.



PRECONDITIONS FOR DEVELOPMENT OF HERB MEDICINE IN BULGARIA

Stela Georgieva** (Pleven)

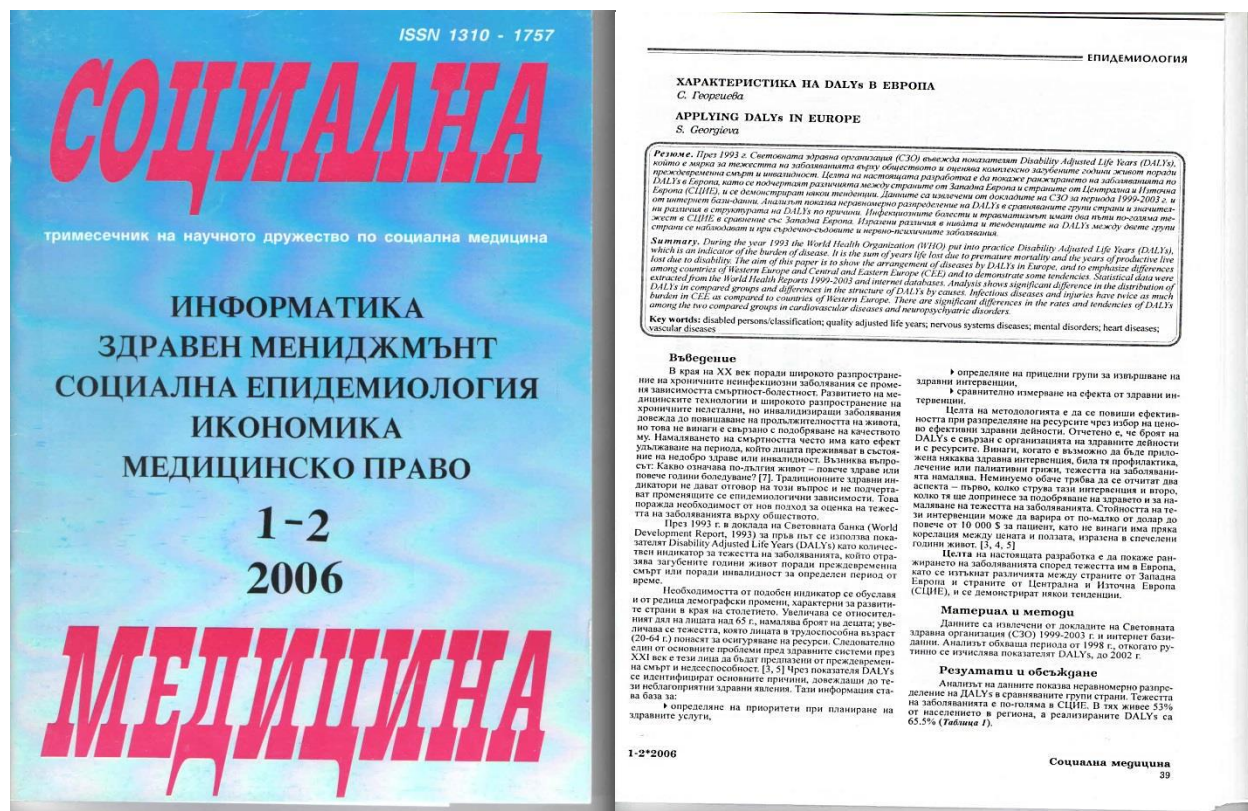
Abstract:

During the last decade the interest in alternative medicine, herb medicine in particular, is rising all over the world. More and more people use the curative healing of herbs to ease suffering, for prevention or as a long-term treatment in case of chronic diseases. In Bulgaria there is also growing interest in this direction.

The aim of this paper is to present a short historical review of the development of herb medicine in Bulgaria and point preconditions for increasing interest in medical plants after 1989. Along with traditions and natural resources, economic, psychological and legislative factors have increasing significance.

Key words: alternative medicine, herb medicine, medical plants, preconditions

10. Георгиева С. Характеристика на DALYs в Европа. Социална медицина, 1-2 (XIV), 2006, 39-41.



11. Георгиева С. Рискови фактори при децата в България. Available at www.ststz.com/Proceeding08/Content/Home.html, p.2



12. Велкова, А., С. Георгиева, С. Деянов, М. Камбурова. Профилактични дейности при задължително здравноосигурените лица над 18 години, реализирани от общопрактикуващия лекар. *Trakia Journal of Scientists*, 2(6), suppl. 3, 2008, 101-105.



Trakia Journal of Sciences, Vol. 6, No. 2, Suppl. 3, pp 101-105, 2008
Copyright © 2008 Trakia University
Available online at:
<http://www.uni-sz.bg>

ISSN 1312-1723

Original Contribution

**ПРОФИЛАКТИЧНИ ДЕЙНОСТИ ПРИ ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ЗДРАВНООСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА НАД 18 ГОДИНИ, РЕАЛИЗИРАНИ ОТ
ОБЩОПРАКТИКУВАЩИЯ ЛЕКАР**

A. Велкова¹, С. Георгиева¹, С. Деянов², М. Камбурова¹

¹Катедра по Социална и превантивна медицина

²Катедра по Обща медицина, Съдебна медицина и деонтология,
Медицински университет – Плевен

**PREVENTIVE ACTIVITIES FOR OBLIGATORY HEALTH INSURED PERSONS
OVER 18, REALISED FROM GENERAL PRACTITIONER**

A. Velkova¹, S. Georgieva¹, S. Deanov², M. Kamburova¹

¹Department of social and preventive medicine

²Department of General and Forensic Medicine, and Deontology,
Medical University of Pleven, Bulgaria

ABSTRACT

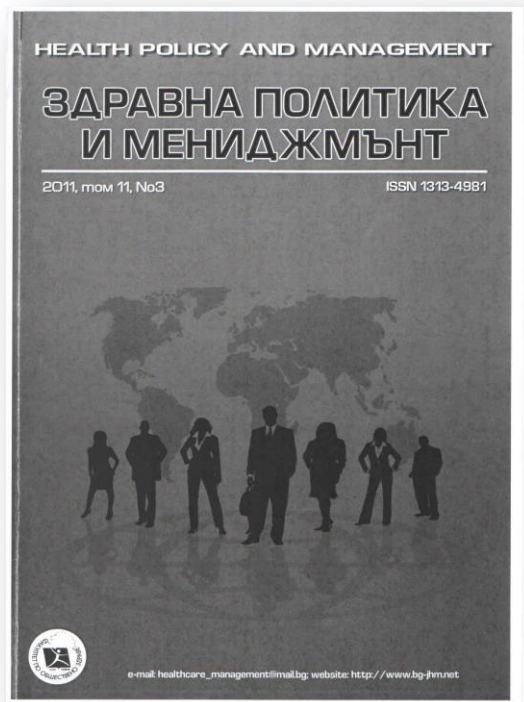
Aim: National Framework Contract 2006 guarantees to the obligatory health insured citizens over 18 annual preventive examination, carried out by general practitioners (GPs). The aim of this paper is to investigate the range of preventive activities in the region of Pleven and to analyze the influence of some factors on observed level.

Methods: Documental survey and questionnaire among GPs were carried out during the period July – August 2007.

Results: The results show that during the year 2006 only 37,1% from eligible population passed preventive examination. The main factors influencing on low levels were lack of motivation, insufficient information about advantages of prevention and inefficient control from Health Insurance Fund.

KEY WORDS: prevention, general practitioner, obligatory health insured citizens

13. Камбурова, М., А. Велкова, С. Георгиева. Националната здравна карта на България – инструмент на реформата в болничната помощ. *Здравна Политика и Мениджмънт*, 3(11), 2011, 70-72.



10 ГОДИНИ ФОЗ - ЮБИЛЕЙНА КОНФЕРЕНЦИЯ ПОСТЕРНА СЕСИЯ

**НАЦИОНАЛНАТА ЗДРАВНА КАРТА НА БЪЛГАРИЯ –
ИНСТРУМЕНТ НА РЕФОРМАТА В БОЛНИЧНАТА
ПОМОЩ**

М. Камбурова, А. Велкова, С. Георгиева

NATIONAL HEALTH MAP – A TOOL OF REFORM IN HOSPITAL CARE
M. Kamburova, A. Velkova, S. Georgieva

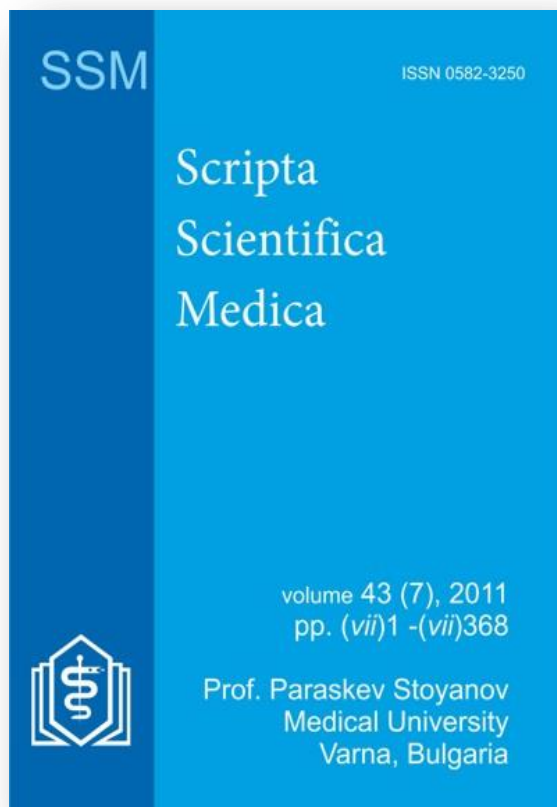
Резюме: Болниците са основен елемент на здравната система. Национална здравна карта на България утвърждава броя и разпределението на болничните легла в страната. Осигуреността им в България е по-висока от средните за Европейския съюз стойности. Диспропорциите в разпределението им по региони, макар и намалени, остават.

Ключови думи: Национална здравна карта, осигуреност с болнични легла, регионализация на здравната помощ

Summary: The hospitals are basic elements of the Health System. Bulgarian National Health Map confirms the number and distribution of hospital beds in the country. Provision of hospital beds in Bulgaria is more than that in the European Union. The disproportions in their distribution among the regions still exist.

Key words: National Health Map, provision of hospital beds, regionalization of health care

14. Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова. Оценка и самооценка на уменията на медицински сестри за провеждане на здравна промоция в училище. *Scripta Scientifica Medica*, 43(7), 2011, 25-27.



Обосновка: Човешкото здраве се формира под влияние на редица позитивни и негативни фактори, голяма част от които проявяват своето въздействие още в детска възраст. Познаването и контролирането им е важна предпоставка за подобряване на общественото здраве. Отговорността за това се споделя от родители, педагози, политици, лекари, като особено важна в този процес е ролята на здравните професионалисти, работещи в училищата.

Цел: Целта на настоящото проучване е да отрази самооценката на училищните медицински сестри относно техните умения и мотивация за осъществяване на промоция на здраве в училище, както и мнението на експертите по промоция на здравето към Регионална здравна инспекция (РЗИ), под чието ръководство работят училищните здравни кабинети.

Материал и методи: Проведена е пряка индивидуална анкета с училищни медицински сестри и с експерти по промоция на здравето от РЗИ в град Плевен. По-голяма част от участниците са на възраст над 50 години и с повече от 15-

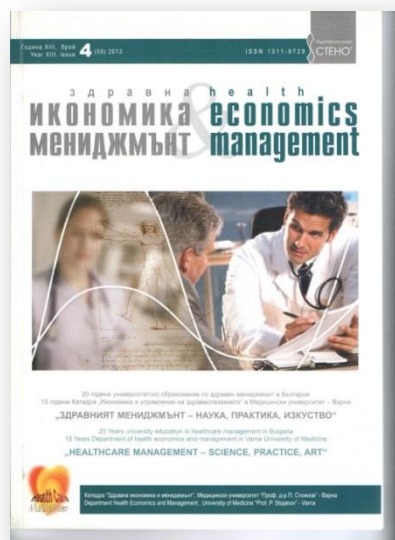
годишен трудов стаж. Преобладават лицата с образователно-квалификационна степен “специалист”.

Резултати и обсъждане: Две трети от анкетираните сестри смятат, че познават добре основните детерминанти на здравето и принципите на здравната промоция. Болшинството намират своята работа за важна и отговорна и вярват в ползата от промотивните дейности, което ги мотивира да работят с търпение и постоянство в тази област. Експертите дават като цяло положителна оценка на работата на медицинските сестри в училище. Те смятат, че медицинската сестра може да се справи с всички задачи на здравен специалист, но подчертават нуждата от допълнителна квалификация и умения по промоция на здравето. И двете групи анкетирани посочват необходимост от подобряване на материално-техническите и финансови условия за осъществяване на промоция на здраве в училище.

Заключение: Училищните медицински сестри осъзнават значението на промотивните дейности за здравето и правилното развитие на подрастващите и необходимостта от подобряването и разширяването им.

Ключови думи: промоция на здравето, общественото здраве, училищни здравни специалисти

15. Камбурова, М., А. Велкова, П. Христова, С. Георгиева, П. Стефанова. Проучване на потребностите от обучение по мениджмънт в здравеопазването сред студентите от МУ-Плевен, специалност „медицина”. *Здравна икономика и мениджмънт*, 4(50), 2013, 70-75.



Въведение: Усвояването на общи управленски компетенции от студенти специалност „медицина” би било уместно в духа на съвременните повишени изисквания към младите лекари по отношение на техните професионални знания и умения и с оглед на новата десетгодишна стратегия за растеж на Европейския Съюз „Европа 2020”. **Целта** на проучването е да се установят потребностите от обучение по общи управленски компетенции сред студенти от МУ-Плевен, специалност „медицина”.

Материал и методи: Проведено е пряко групово анкетиране на студенти от втори и пети курс, специалност „медицина”. За целите на проучването е разработена анкетна карта с 21 въпроса.

Резултати: Преносимите компетенции са необходими за успешната професионална реализация на младия лекар според 89,5% от анкетираните. Почти 40% от анкетираните преценяват свободно-избираемата

форма в пети курс като най-подходяща за обучение по преносими компетенции.

Заклучение: Придобиването на основни знания и умения по мениджмънт в здравеопазването ще съдейства за разширяване на общите компетентности на студентите и би подпомогнало бъдещата реализация на младите лекари.

Ключови думи: общи управленски компетенции, стратегия „Европа 2020”, преносими компетенции

Introduction: Utilization of general management competencies of students in "medicine" would be appropriate in the light of modern increased requirements to junior doctors regarding their professional knowledge and skills to the new ten-year strategy for growth in the European Union 'Europe 2020'.

Aim: The aim of the survey is to identify training needs in general management competencies among medical students from MU-Pleven.

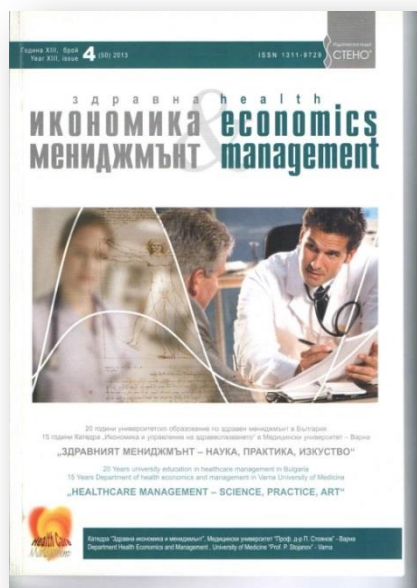
Material and methods: It was conducted inquiry with self-administered questioner among medical students second and fifth year. For the purpose of this study was developed questionnaire.

Results: Portable skills are necessary to successful career of a young doctor by 89.5% of respondents. Almost 40% of respondents consider free-form optional fifth year as the most appropriate training portable competencies.

Conclusion: Acquiring of basic knowledge and skills in management in health care will help to expand the overall competence of the students and help the future development of the young doctors.

Key words: general management competencies, strategy 'Europe 2020', portable skills

16. Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова, П. Стефанова. Ресурси за осъществяване на промоция на здравето в училище, *Здравна икономика и мениджмънт*, 4(50), 2013, 147-152.



Въведение: Училището е благоприятна и естествена среда за осъществяване на промоция на здравето на учениците и персонала. **Целта** на настоящата разработка е да се проучат възможностите за провеждане на промоция на здравето в училище и трудностите, с които е съпроводено.

Материал и методи: Използвани са резултати от собствено емпирично проучване за промоция на здравето в училище сред представителна извадка на училищата в Плевенски регион и литературни данни по проблема.

Резултати и обсъждане: Промоцията на здравето в училище е разностранна мултипрофесионална дейност, изискваща разнообразни ресурси - материално-технически, финансови, информационни, организационни, човешки и други. Чести проблеми са остарялата материална база, недостиг на финансови средства, липса на изградени организационни структури за промоция на здравето. Най-голямо предизвикателство представлява

управлението на човешкия ресурс, поради неговата разнородност по отношение на знания, професионални компетентности, мотивация и поведение. **Изводи:** Промоцията на здравето в училище е разностранна мултипрофесионална дейност. Ресурсите за нейното осъществяване са разнообразни. Това поражда редица трудности при тяхното управление и изисква разширяване на познанията за концепцията за промоция на здравето и практическите умения за нейното реализиране.

Ключови думи: промоция на здравето в училище, професионални компетентности, ресурси за промоция на здравето

Introduction: The school is a good environment for Health promotion of students and staff. The **aim** of this paper is to observe the opportunities for Health promotion at school in Bulgaria and difficulties go along with.

Materials and methods: Results from own empirical study of representative sample of schools in Pleven district and literature review were use.

Results: Health promotion at school is many-sided multiprofessional activity requires various resources. Old buildings and equipment, lack of financial resources and capacity for Health promotion are frequent problems. The biggest challenge is the management of human resources because of their heterogeneity with relation to their knowledge, professional competencies, motivation and behavior.

Conclusion: There is a necessity of enhancement of knowledge for Health promotion conception and practical abilities to realize it.

Key words: health promotion at school, professional competencies, resources for health promotion

17. Stefanova, P., A. Velkova, J. Simeonova, M. Kamburova, S. Georgieva, S. Deyanov, S. Kostadinov. The formation of risky groups of the population at a part of the profilactic activity of the general practitioners. *Science&Technology*, 1(3), 2013, 351-355*.



Международно научно on-line списание
НАУКА и ТЕХНОЛОГИИ
Издава "Съюз на учениците - Стара Загора"

International scientific on-line journal
"SCIENCE & TECHNOLOGIES"
Publisher "Union of Scientists - Stara Zagora"

ISSN 1314-4111



9 771314 411110

VOLUME III; NUMBER 1; 2013: Medicine.

[HOME](#)

International editorial board		
 Prof. Seppo Pyrhonen, MD, PhD Professor in Oncology Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Prof. Kari J. SYRJÄNEN, M.D., Ph.D., FIAC Professor in Pathology and Cancer Biology Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Prof. Marek Drozdziak, MD, PhD, MSc, Professor in Pharmacology, Department of Experimental and Clinical Pharmacology, Faculty of Medicine, Pomeranian Medical University, Szczecin, Poland
 Prof. Keith Elliott, PhD, BA and PhD in Biochemistry, Senior Lecturer in the University of Manchester, UK Member of the UK Higher Education Academy Centre for Bioscience Advisory Group	 Assoc. Prof. Pia Vihinen, MD, PhD, Assoc. Professor in Oncology, Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Assoc. Prof. Mateusz Kurzawski, PhD, Department of Experimental and Clinical Pharmacology, Faculty of Medicine, Pomeranian Medical University, Szczecin, Poland
 Assoc. Prof. Tatyana Vlaykova, PhD, Assoc. Prof in Biochemistry Dept. Chemistry and Biochemistry, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	 Assoc. Prof. Gospodinka Prakova, MD, PhD, Assoc. Prof in Occupational Diseases, Dept. Internal Medicine and Clinical Laboratory, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	 Assoc. Prof. Krasimira Halacheva, MD, PhD, Assoc. Prof in Immunology, Dept. Molecular Biology, Immunology and Medical genetics, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria

THE GENUS <i>LACTOBACILLUS</i> Marin Baltov, Daniela Taneva SUICIDES THROUGH POISONING IN THE REGION OF PLOVDIV OVER THE PERIOD 2000 – 2009 Tsvetelina Milcheva Petrova-Gotova THE HEALTH LITERACY, POVERTY AND HEALTH - THE INTERCONNECTION, ECONOMIC AND SOCIAL CONSEQUENCES Nikolina Angelova-Barbolova, Maria Radeva ADVANCE DIRECTIVES AND PSYCHIATRIC HEALTH CARE Анка Марковска ИЗСЛЕДВАНЕ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ ХУМОРАЛЕН И КЛЕТЪЧЕН ИМУНИТЕТ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ФУНКЦИИ НА ЕНДОТЕЛИА	Marin Baltov COMPLEX SUICIDES IN THE REGION OF PLOVDIV OVER THE PERIOD 2000 – 2009 P. Stefanova, A. Velkova, J. Simeonova, M. Kamburova, S. Georgieva, S. Deyanov, S. Kostadinov THE FORMATION OF RISKY GROUPS OF THE POPULATION AS A PART OF THE PROFYLACTIC ACTIVITY OF THE GENERAL PRACTITIONERS Nikolina Angelova-Barbolova SUICIDE AND RELIGION (HISTORICAL REVIEW) Vidolov Plamen, Ev. Obretenov, Il. Popharitov FACTORS DETERMINING CLINICAL RESULTS FOR TREATMENT OF PULMONARY ABSCESS
--	--

ABSTRACT

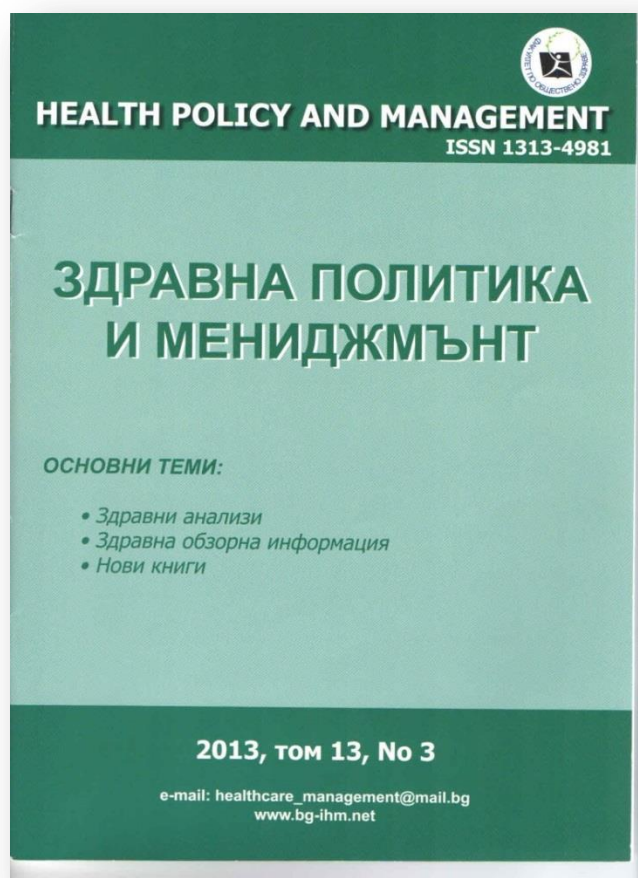
One of the main activities done by the General practitioners (GPs) is the prophylactics of compulsory health insured people (CHIP) above 18 years old and the formation of risky groups. If there are indications of an increased risk of occurrence of cardiovascular diseases, diabetes mellitus and cancer patients are included in a risky register and are a subject to an additional consultations by a specialist and additional laboratory tests.

In the current survey has been made analysis of the activity of GPs in the program of the formation of risky groups. Data of the annual reports of the Health Fund has been used. A direct individual inquiry with 156 GPs and 396 CHIP from the region of Pleven has been carried out by the period march 2012 y. – March 2013 y. Data has been processed with a statistical program SPSS v 16.1.

An unsatisfactory range of prophylactic medical examinations has been ascertained of the people above 18 years old (under 50% of the liable) and not functional due to the criteria of NHIF program for the formation and observation of risky groups of the population. As main reasons for that GPs specify the insufficient awareness of the patients and their reluctance to go to a prophylactic examination. Doctors explain that with the offering of a limited range of prophylactic activities, which cannot motivate people to take part in them. For the negligence of the program 'Risky groups' doctors indicate the insufficiently clear rules of NHIF about the work on that program, the insufficient granted funds for an active observation and consultations of the people with an increased risk and the lack of motivation. Above 60% of the inquired people go irregularly (not every year) to a prophylactic examination and 14% have never visited it. As main reasons, people point the lack of information about the carrying out of the examinations, their formal performance and the lack of diagnostic examination which can motivate them to take part. About 74% of all inquired have pointed that they have at least one risky factor (RF) and only 30% of them are informed about that during the prophylactic medical examination by the GP, one fifth have been given information during the examination on another occasion and nearly 40% have not received any information. The people whose RF are connected to an already prominent diseases which are secondary RF and those that have more than one RF turn out to be more informed.

Key words: general practitioners, compulsory health insured people, risky groups, risky factor.

18. Георгиева, С., А. Велкова. Промоция на здравето на персонала в училище
Здравна политика и мениджмънт, 3 (13), 2013, 48-52.



Abstract:

Introduction: Health promotion is a modern conception applied in different fields of community life. The school is a favorable environment for health promotion activities directed to all members of school society and realized by their participation. The **aim** of this paper is to analyze the necessity and possibilities of health promotion activities for school staff.

Materials and methods: Results from own empirical study for health promotion at school and literature review were use. Data was collected by direct individual self-administered questionnaire among school staff and documental review over representative sample of the schools in Pleven district. The questionnaire consists of questions about physical, psychosocial and organizational work environment at school.

Results: The concept of Health promotion is not well known among school staff. Most of the respondents don't know or don't understand well this idea. This affects their motivation to put it in practice. The highest part of the respondents define their work environment as healthy but with relatively high level of psychosocial stress because of number of reasons: fulfill duties in limited time (44%), poor organization of working time (13%) and conflict situations with students and colleagues (19,9%). As negative factor of physical environment noise most often was shown (95,4%). Annual risk evaluation realized by Occupational Health Services defines hazardous working conditions by indicators as working environment, working time, payment etc.

Conclusion: School give good opportunities for staff health. Working time and organization must be improved to achieve lower level of stress.

Key words: *health promotion at school, school community, school staff, risk evaluation*

19. J. Simeonova, A. Velkova, S. Tsvetkova, P. Kostadinova, M. Kamburova, S. Georgieva. Self-rated health, health behavior, and perceived illness vulnerability, perceived controllability over health among ambulatory and hospitalized patients over 44 years of old. *Science&Technology*, 1(4), 2014, 250-255*.



Международно научно on-line списание
НАУКА и ТЕХНОЛОГИИ
Издава "Съюз на учениците - Стара Загора"

International scientific on-line journal
"SCIENCE & TECHNOLOGIES"
Publisher "Union of Scientists - Stara Zagora"

ISSN 1314-4111



9 771314 411110

VOLUME IV; NUMBER 1; 2014: Medicine.

HOME

International editorial board		
 Prof. Seppo Pyrrhone, MD, PhD Professor in Oncology Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Prof. Kari J. SYRJÄNEN, M.D., Ph.D., FIAC Professor in Pathology and Cancer Biology Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Prof. Marek Drozdziak, MD, PhD, MSc, Professor in Pharmacology, Department of Experimental and Clinical Pharmacology, Faculty of Medicine, Pomeranian Medical University, Szczecin, Poland
 Prof. Keith Elliott, PhD, BA and PhD in Biochemistry, Senior Lecturer in the the University of Manchester, UK Member of the UK Higher Education Academy Centre for Bioscience Advisory Group	 Assoc. Prof. Pia Vihinen, MD, PhD, Assoc. Professor in Oncology, Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Assoc. Prof. Mateusz Kurzawski, PhD, Department of Experimental and Clinical Pharmacology, Faculty of Medicine, Pomeranian Medical University, Szczecin, Poland
 Assoc. Prof. Tatyana Vlaykova, PhD, Assoc. Prof in Biochemistry, Dept. Chemistry and Biochemistry, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	 Assoc. Prof. Gospodinka Prakova, MD, PhD, Assoc. Prof in Occupational Diseases, Dept. Internal Medicine and Clinical Laboratory, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	 Assoc. Prof. Krasimira Halacheva, MD, PhD, Assoc. Prof in Immunology, Dept. Molecular Biology, Immunology and Medical genetics, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria

<u>THE RELATIONSHIP BETWEEN HEALTH SYSTEM AND PATIENT IN BULGARIA</u> Ivanov I., Dekov D., Ivanova ZI., Popovska S. <u>THE ROLE OF PATHOLOGOANATOMICAL AUTOPSIES IN CONTEMPORARY TUMOR EPIDEMIOLOGY – AN ANALYSIS BASED ON 1649 CASES FOR A FIVE YEAR PERIOD</u>	<u>VALUE THROUGH THE INTERACTION BETWEEN PATIENTS AND HEALTHCARE PROFESSIONALS</u> Joana Simeonova, Angelika Velkova, Silvia Tsvetkova, Penka Kostadinova, Mariela Kamburova, Stela Georgieva <u>SERF-RATED HEALTH, HEALTH BEHAVIOR, PERCEIVED ILLNESS VULNERABILITY, PERCEIVED CONTROLABILITY OVER HEALTH AMONG AMBULATORY AND HOSPITALIZED PATIENTS OVER 44 YEARS OF OLD</u>
<u>Kalina Stefanova, Ivanka Stambolova</u> <u>EVALUATION OF TRAINING IN HEALTH PROMOTION IN STUDENTS SPECIALTIES „NURSES”</u>	<u>Pirovski Lubomir, Pirovski Nikola</u> <u>BIOREGULATION OF AGING</u>
<u>Maria Georgieva-Kotetarova, Ivanka Kostadinova</u> <u>EFFECT OF ROSUVASTATIN ON ACTIVE AVOIDANCE TEST IN RATS WITH INDUCED HYPOXIA</u>	<u>Maria Georgieva-Kotetarova, Ivanka Kostadinova, Delian Delev, Ilija Kostadinov</u> <u>ADVERSE DRUG REACTIONS ASSOCIATED WITH STATIN TREATMENT</u>

ABSTRACT

Introduction: Some studies reveal that self-rated health (SRH) and perceived illness vulnerability have a mediating role for moderating health behavior and for frequency of completed medical visits. At the same time people with positive SRH possess higher control over their health and evaluate illness vulnerability lower, although the mechanisms of these relations are not clear.

Aim: To study statistical relations between the self-rated health, perceived illness vulnerability, perceived controllability over health and health behavior of patients over 44 years of age.

Materials and methods: Cross-sectional study was carried-out from February to march 2014. Two hundred and twelve patients over 44 years of age were included in the study. The patients filled in a self-administrated questionnaire. Five-point scale was used for self-rated health measure (1 – excellent health; 5 – poor health). The perceived illness vulnerability to cardiovascular and malignant diseases was assessed. The individuals compared own vulnerability with those of their peers. The perceived controllability over health was measured on a scale of 0 to 10. Information about some health behavior characteristics (the yearly check-ups, frequency of fresh fruit and vegetable consumption, physical activity, smoking, alcohol consumption) was sought. Data were processed by SPSS.v.19. Parametric and non-parametric statistical methods were applied.

Results and discussion: The majority of patients evaluated their health as fair (42,5%) and good (27,8%). The positive health reduced with age ($p=0.001$). The proportion of persons who perceived their vulnerability as high increased with SRH deterioration ($p<0.05$). Initially measured significance between the self-rated health and regular fresh fruit consumption was not confirmed by Spearman's correlation test. The same hold true for statistical relation SRH – PAP test. The significant associations were not found between the perceived illness vulnerability and the health behavior ($p>0.05$). The perceived controllability over health did not affect health behavior.

Conclusion: Health behavior changes of persons require a longitudinal survey, which includes all variables influential of the model (self-rated health, perceived illness vulnerability, health problem severity, perceived benefits and barriers to performing health positive activities and participation of the individuals in preventive programs).

Key words: self-rated health, perceived illness vulnerability, perceived controllability over health, health behavior

20. Kostadinova, P., A. Velkova, P. Hristova, J. Simeonova, M. Kamburova, S. Georgieva, S. Kostadinov, I. Stoilova, G. Naydenova, S. Kostadinov. Human resources in the primary outpatient medical care and their effect on the program for prevention of health insured people over 18 years old. *Science&Technology*, 1(4), 2014, 308-312*.

	Международно научно on-line списание НАУКА и ТЕХНОЛОГИИ Издава "Съюз на учениците - Стара Загора"	International scientific on-line journal "SCIENCE & TECHNOLOGIES" Publisher "Union of Scientists - Stara Zagora"	ISSN 1314-4111  9 771314 411110
	VOLUME IV; NUMBER 1; 2014: Medicine.		
International editorial board			
 Prof. Seppo Pyrhonen, MD, PhD Professor in Oncology Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Prof. Kari J. SYRJÄNEN, M.D., Ph.D., FIAC Professor in Pathology and Cancer Biology Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Prof. Marek Drozdziak, MD, PhD, MSc, Professor in Pharmacology, Department of Experimental and Clinical Pharmacology, Faculty of Medicine, Pomeranian Medical University, Szczecin, Poland	
 Prof. Keith Elliott, PhD, BA and PhD in Biochemistry, Senior Lecturer in the the University of Manchester, UK Member of the UK Higher Education Academy Centre for Bioscience Advisory Group	 Assoc. Prof. Pia Vihinen, MD, PhD, Assoc. Professor in Oncology, Dept. of Oncology and Radiotherapy, Medical Faculty and Turku University Central Hospital, Turku University, Turku, Finland	 Assoc. Prof. Mateusz Kurzawski, PhD, Department of Experimental and Clinical Pharmacology, Faculty of Medicine, Pomeranian Medical University, Szczecin, Poland	
 Assoc. Prof. Tatyana Vlaykova, PhD, Assoc. Prof. in Biochemistry, Dept. Chemistry and Biochemistry, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	 Assoc. Prof. Gospodinka Prakova, MD, PhD, Assoc. Prof. in Occupational Diseases, Dept. Internal Medicine and Clinical Laboratory, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	 Assoc. Prof. Krasimira Halacheva, MD, PhD, Assoc. Prof. in Immunology, Dept. Molecular Biology, Immunology and Medical genetics, Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria	
Penka Kostadinova, Angelika Velkova, Petkana Hristova, Joana Simeonova, Mariela Kamburova, Stela Georgieva, Sergey Kostadinov, Irena Stoilova, G. Naydenova, Stefan Kostadinov <u>HUMAN RESOURCES IN THE PRIMARY OUPATIENT MEDICAL CARE AND THEIR EFFECT ON THE PROGRAM FOR PREVENTION OF HEALTH INSURED PEOPLE OVER 18 YEARS OLD</u>		Petya Asparuhova <u>SPIRITUAL CARE IN THE BASIC TRAINING OF STUDENTS IN NURSING</u>	
Petya Koleva, Anna Mihaylova, Bozhidarka Hadzhieva, Nina Koleva <u>THE NEED OF PHARMACEUTICAL CARE FOR CONSULTING PATIENTS HOW TO TAKE SUPPLEMENTS</u>		Pavlinka Dobrilova <u>APPROACHES FOR PROVIDING QUALITY NURSING CARE IN HEALTH MANAGEMENT</u>	
Ralitsa Zlatanova-Velikova <u>THE DYNAMICS MORBIDITY OF MALIGNANT NEOPLASMS IN BULGARIA</u>		Tatyana Todorova, Zhivko Andreev, Tatyana Vlaykova <u>TREATMENT OF ADULT PATIENTS WITH ADVANCED PROSTATE CANCER</u>	
Vesela Kokova, Elisaveta Apostolova, Lyudmil Peychev <u>COMPARISON STUDY ON THE INFLUENCE OF ETIOXINE AND VALPROATE SODIUM ON THE COGNITIVE FUNCTION AND</u>		Veselina Petrova-Tacheva, Sevdalina Alekova, Borislav Popov <u>GENERAL PRACTITIONER AND IMPLEMENTATION OF GENETIC CONSULTATION AND GENETIC TESTING</u>	

SUMMARY

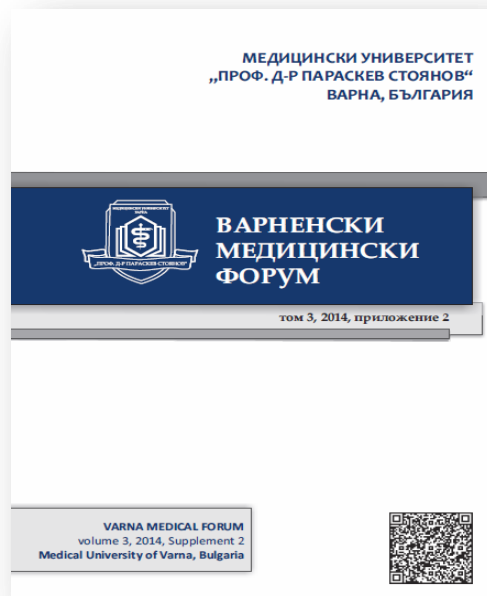
INTRODUCTION: One of the main activities of general practitioners (GPs) is to perform prophylactic medical examinations to the compulsory health insured people (CHIP) over 18 years old and working with groups that are in an increased health risk. Staffing of the program for prevention is essential for its implementation.

PURPOSE: The purpose of this study is to determine the impact of collateralization with GPs and nursing staff working in medical institutions for primary support for the implementation of the prevention program for CHIP over 18 years old.

Methods: The data that has been used is from the official data volumes of the NHIF, the annual accounts of the NHIF and from the current regulatory. Statistical methods are used for processing the data.

RESULTS: The availability of the population with GPs in Bulgaria is below the average for the EU countries. There is a steady trend for a reduction in the number of GPs. The average age of the GPs is over 50. The majority of the GPs do not have an acquired specialty in general medicine or internal medicine, pediatrics or emergency medicine (about 35% in the region of

21. Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова, П. Стефанова. Рискови фактори и мотивация на поведението сред учениците на възраст 14-19 години в Плевенски регион. *Варненски медицински форум*, (3), suppl. 2, 2014, 61-65.



Варненски медицински форум, т. 3, 2014, приложение 2

Copyright © МУ-Варна

РИСКОВИ ФАКТОРИ И МОТИВАЦИЯ НА ПОВЕДЕНИЕТО СРЕД УЧЕНИЦИТЕ НА ВЪЗРАСТ 14-19 ГОДИНИ В ПЛЕВЕНСКИ РЕГИОН

Стефа Георгиева¹, Анжелика Велкова¹, Мариела Камбурова¹, Пенка Стефанова²

¹Катедра „Социална и превантивна медицина“, МУ – Плевен
²Национална здравноосигурителна каса – Плевен

RISK FACTORS AND LIFE STYLE MOTIVATION AMONG 14-19 YEARS OLD STUDENTS IN THE REGION PLEVEN

Stela Georgieva¹, Angelika Velkova¹, Mariela Kamburova¹, Penka Stefanova²

¹Department of Social and Preventive Medicine, Medical University of Plevan
²National health insurance fund, Department of Plevan

РЕЗЮМЕ

Извод: Поведенческите рискови фактори са широко разпространени в съвременното общество и са водеща причина за болестност и смъртност. Тяхното въздействие започва в детството и се отразява върху здравето и работоспособността на лицата в активния възраст и през целия им предстоящ живот.

Цел: Целта на настоящия доклад е да представи най-разпространените рискови фактори сред учениците във възрастовата група 14-19 години и мотивите за неадекватно поведение.

Материал и методи: Резултатите са част от по-широко проучване за промоция на здравето в училище, проведено през периода септември 2012 – май 2013 г. За участие са поканени 600 ученици на възраст 14-19 години, от представителна извадка на училищата в Плевенския регион. Информациите са събрани чрез пряка групово анкета.

Резултати и обсъждане: Проучването установи, че най-често посочвани поведенчески фактори от учениците и определени от самите тях като рискови са: тютюнопушене (42,8%), ограничена двигателна активност (36,6%) и неадекватно хранене с прекомерната консумация на захарни и тестени изделия (21%). Водещи мотиви са изпитването на удоволствие от определена дейност (47,8%) и недостатъчните знания за възможните неблагоприятни последици (22,2%). Отрицателно се статистически значими различия, свързани с пола, както и татко поведение, така и с мотивите, които го определят.

SUMMARY

Introduction: Behavior risk factors are widely distributed in modern society. They are leading causes of morbidity and mortality. Their influence starts in childhood and affects health and working capacity of individuals in their active age.

Objective: The aim of this paper is to present the widespread risk factors among students in the age group 14-19 and the main reasons of unhealthy behavior.

Materials and methods: The results are a part of a comprehensive medico-social study for Health promotion at school conducted from September 2012 to May 2013. Data were collected by self-administered questionnaire among 600 students, 14-19 years of age, from representative sample of schools in the region of Plevan.

Results: The study found that the most often shown factors and define of students as "risky" are tobacco smoking (42,8%), physical inactivity (36,6%) and unhealthy diet with excessive consumption of sugar and paste products (21%). They explain their unhealthy behavior with reasons like "take me pleasure" (47,8%) and "I don't believe that the harmful effect tell on me" (22,2%). There are significant differences of unhealthy behavior and motivation depending on gender.

Conclusion: Behavior risk factors are adopted at early age and they are widely distributed among adolescents. Activities for their restriction must be consistent with age, gender and psychological characteristics of affected people.

Рискови фактори и мотивация на поведението сред учениците на възраст 14-19 години в Плевенски регион

Изводи и заключение: Поведенческите рискови фактори се усвояват в ранна възраст и са широко разпространени сред подрастващите. Дейностите за тяхното ограничаване трябва да бъдат съобразени с възрастовите, полните и психологически характеристики на засегнатите лица.

Ключови думи: поведенчески рискови фактори, тютюнопушене, ограничена двигателна активност, мотиви за поведение

Key words: behavior risk factors, tobacco smoking, physical inactivity, reasons of behavior

ВЪВЕДЕНИЕ

Поведенческите рискови фактори са широко разпространени в съвременното общество и са водеща причина за болестност и смъртност. Тяхното въздействие започва в детството и се отразява върху здравето и работоспособността на лицата в активния възраст и през целия им предстоящ живот (3,13,14).

Здравео на децата и подрастващите е неотменен приоритет на здравната политика във всяка страна и в глобален аспект. То е поставено на водещо място сред целите на стратегията „Здраве за всички през 21 век“ и целите на хилядолетието (16). Важни характеристики на здравето в тази възрастова група са свързани с храненето, физическата активност, тютюнопушене, алкохол и зависимост към психоактивни вещества, травми и насилие и други причини (14). Повечето от тях са предотвратими и контролируеми, но въпреки това доведат до преждевременна смърт и инвалидизиране на над 300 милиарда хора на ден само в Европейския регион (10).

Юношеството е период на бързо индивидуално развитие, на големи психологически промени и промени в социалните взаимоотношения и връзки. В него се оформят елементи на отношението и поведението, здравите знания и умения, които имат голямо влияние върху бъдещото развитие и здравето в активния възраст. Това включва способностите за изграждане на приятелство, разрешаване на конфликти, вземане на решения, приобщаване към колектив. (9,11,15).

Юношеството също така е период, в който неадекватността за усвояване на вредни за здравето навици е най-висок. Очигурно се наблюдава за намаляване възрастта на началото на рисковото поведение (12,4,5,11). Много здравни проблеми или навици (затлъстяване, обезвизжване, болести, свързани с тютюнопушенето) засягат здравето им на по-късен етап от живота (7,12).

ЦЕЛ

Целта на настоящия доклад е да представи най-разпространените рискови фактори сред учениците във възрастовата група 14-19 години и мотивите, залегнали в усвояването на неадекватно поведение.

МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

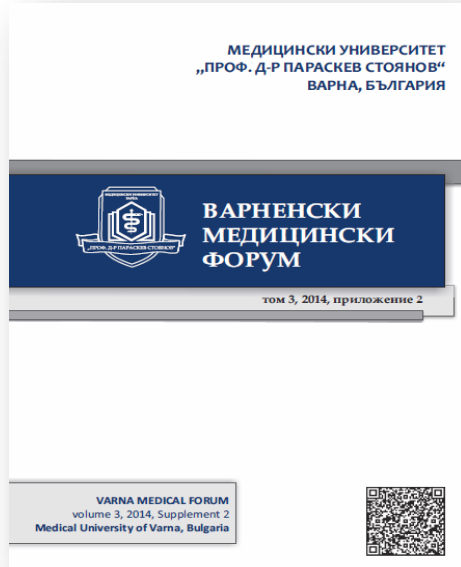
Резултатите са част от по-широко проучване за промоция на здравето в училище, проведено през периода септември 2012 – май 2013 г. За участие са поканени 600 ученици на възраст 14-19 години, от представителна извадка на училищата в Плевенския регион. Информациите са събрани чрез пряка групово анкета, като процентът на отзоваване е 80,7% (519 лица). В контекста на широк обществен интерес към стила на живот, учениците са поканени свободно да посочат елементи на поведението си, които смятат за неадекватно, както и мотивите, които ги подтикат към определено поведение.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

Проучването установи, че най-често посочвани поведенчески фактори от учениците и определени от самите тях като рискови са: тютюнопушене (42,8%), ограничена двигателна активност (36,6%), неадекватно хранене с прекомерната консумация на захарни и тестени изделия (21%) и недоброрегулиран режим на труд и почивка.

Водещи са мотивите от психофизиологично естество, основани на емоциите и физическите преживявания, придружаващи извършването на определени действия (47,8%), липсата на достатъчно знания за вредните ефекти на рисковите фактори и на убеждението, че те могат да бъдат засягати от тях (22,2%). При по-задълбочен анализ се оказва, че изпитването на удоволствие от определено действие е по-често посочван мотив

22. Камбурова, М., П. Христова, А. Велкова, С. Георгиева, П. Стефанова, Й. Симеонова, И. Христова. Неравенства в здравето и потреблението на здравни услуги на недоносените деца в ранното детство. *Варненски медицински форум*, (3), suppl. 2, 2014, 42-46.



НЕРАВЕНСТВА В ЗДРАВЕТО И ПОТРЕБЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИ УСЛУГИ НА НЕДОНОСЕНИТЕ ДЕЦА В РАННОТО ДЕТСТВО

М. Камбурова¹, П. Христова¹, А. Велкова¹, С. Георгиева¹, П. Стефанова¹, Й. Симеонова¹, И. Христова²

¹Медицински Университет – Плевен, Катедра „Социална и превантивна медицина, медицинска статистика, педагогика и психология“

²Медицински Университет – Плевен, Катедра „Акушерски грижи“

INEQUALITIES IN HEALTH AND THE DEMAND OF HEALTH SERVICES FOR PREMATURE INFANTS IN EARLY CHILDHOOD

M. Kambourova¹, P. Christova¹, A. Velkova¹, S. Georgieva¹, P. Stefanova¹, J. Simeonova¹, I. Hristova²

¹Medical University – Pleven, Department “Social and Preventive Medicine, Medical Statistics, Pedagogy and Psychology”

²Medical University – Pleven, Department “Obstetric Care”

РЕЗЮМЕ

Въведение: Според Световната Здравна Организация децата, родени с тегло под 2500 гр. се определят като деца с ниско тегло при раждането, а децата родени преди 37 гестационна седмица като преждевременно родени. Те са в повишен риск за сериозни здравословни проблеми и повишени потребности от здравни услуги през ранното детство.

Цел: Да се проучи заболяемостта и потреблението на здравни услуги до 3-годишна възраст сред недоносени деца, живеещи в град Плевен.

Материал и методи: Проучването е кохортно и проследява здравия статус на децата от раждането до 3-годишна възраст. Проучването е изчерпателно за недоносените деца и репрезентативно за доносените деца, родени през 2007 г. и живеещи в гр. Плевен.

Резултати и обсъждане: Най-честа причина за боледуване в ранното детство са заболяванията на дихателната система, като рискът недоносените деца да боледуват над 5 пъти годишно от заболявания на дихателната система в сравнение с доносените е четири пъти по-висок – RR 4,10 95% CI (1,89 – 8,85).

Установява се над пет пъти по-често засягане на зрителния анализатор сред недоносените

SUMMARY

Introduction: According to the World Health Organization children born weighing less than 2500 g are defined as children with low birth weight and children born before 37 weeks of gestation are defined as preterm born. They are at increased risk for serious health problems and increased demand for health services in early childhood.

Objective: To investigate the incidence and consumption of health services up to 3 years of age among premature infants living in the city of Pleven.

Materials and Methods: This is a cohort follow-up study of children's health status from birth to 3 years of age. The study is comprehensive for preterm children and representative for term infants born in 2007 in Plevan.

Results and Discussion: Respiratory diseases are the most common cause of morbidity in infancy. The risk preterm children suffer more than 5 times a year from respiratory diseases compared with term infants is four times higher – RR 4,10 95% CI (1,89 to 8,85).

The study found over five times higher risk for affect the visual system in preterm children compared to term infants – RR 5,42 95% CI (1,48 – 19,94), but does not establish a statistically significant difference between preterm and term infants regarding hearing problems.

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„ПРОФ. Д-Р ПАРАСКЕВ СТОЯНОВ“
ВАРНА, БЪЛГАРИЯ



ВАРНЕНСКИ
МЕДИЦИНСКИ
ФОРУМ

том 3, 2014, приложение 2

VARNA MEDICAL FORUM
volume 3, 2014, Supplement 2
Medical University of Varna, Bulgaria



М. Камбурова, П. Христова, А. Велкова и съавт.

деца в сравнение с доносените – RR 5,42 95% CI (1,48 – 19,94), но не се установява статистически значима разлика сред проследените недоносени и доносени деца по отношение на проблема със слуха.

Необходимостта от продължително и комплексно лечение на недоносените деца от раждането до 3-годишна възраст води до по-чести хоспитализации и по-продължителен среден престой в болница.

Изводи и заключение: Резултатите потвърждават хипотезата, че недоносените деца, живеещи в градовете, са рискова група с висока заболяемост и висока потребност от здравни услуги до 3-годишна възраст.

Ключови думи: недоносеност, здравен статус, здравни услуги

The need for lengthy and complex treatment of premature children from birth to 3 years of age leads to more frequent hospitalizations and a longer average length of stay in hospital.

Conclusion: The results confirm our research hypothesis that premature born children living in urban areas are a risk group with high morbidity and high demand for health services up to three years of age.

Keywords: prematurity, health status, health services

ВЪВЕДЕНИЕ

Според Световната Здравна Организация децата, родени с тегло под 2500 гр. се определят като деца с ниско тегло при раждането, а децата родени преди 37 гестационна седмица като преждевременно родени.

Недоносеността оказва влияние върху физическото, нервно-психическото развитие и здравословното състояние в ранното детство на децата като повишава риска от неврологични заболявания, проблеми със зрителния анализатор, дефицити при ученето и др. (12). Установява се доза-ефект отговор т.е. неблагоприятните здравни резултати при недоносените се увеличават с намаляване на гестационната възраст при раждането (4,6). Недоносеността се оценява от науката като една от най-значимите самостоятелни причини за глобалната тежест на заболяванията, носеща значителен риск за ранни и отложени във времето здравословни проблеми (7,8,10,11,12,14,18,19,20).

Според Pratapa I et al. (2011) недоносените деца боледуват по-често от болести на дихателната система (БДС) през първата година от живота си в сравнение с доносените. Сред недоносените деца 80% страдат от кашлица, 44% от задух, 25% са респираторизирани по повод на респираторни заболявания, а 13% се нуждаят от продължителна инталаторна терапия по повод на задух.

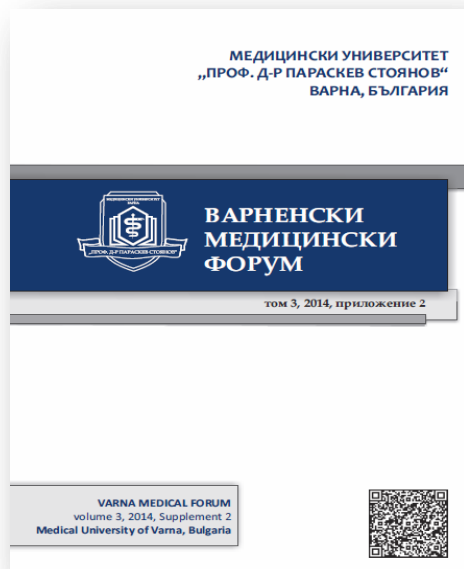
Около 80% от родените преди 28 г. с. деца развиват респираторен дистрес синдром (РДС) и честотата му нараства с намаляването на гестационната възраст (2). РДС и асфиксията при раждането са водещи причини за смърт сред болестите на дихателната система (БДС) в неонаталния период относителен дял – 46,2% и 29,1% за 2005 г. у нас (1).

При недоносените деца се установява статистически по-висока вероятност за засягане на всички части на зрителния анализатор и намаляване на зрението.

Най-често срещаната очна аномалия при недоносените деца е ретинопатия при недоносеност. Етиологията за възникването ѝ е многофакторна, но основната причина е нееропия и засягане на кръвоносните съдове на ретината. Болестността намалява с увеличаване на гестационната възраст. Заболяването засяга 16 – 84% от децата, родени преди 28 г. с., 90% от децата с тегло при раждането под 750 – 500 гр. и 42 – 47% от децата с тегло при раждането под 1000 гр. или 1500 гр. Други офталмологични заболявания в следствие на недоносеност, диагностицирани често в ранното детство са: миопия, страбизъм, амблиопия, катаракта и др. (17).

Изследванията, обект на които са разпоредите за здравна помощ на недоносените деца, са насочени основно върху болничното лечение непосредствено след раждането.

23. Костадинова, П., А. Велкова, П. Христова, Й. Симеонова, М. Камбурова, С. Георгиева, С. Костадинов, С. Костадинов. Първична медицинска помощ: Има ли достатъчно време за профилактика на възрастните? *Варненски медицински форум*, (3), suppl. 2, 2014, 255-260.



ПЪРВИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ: ИМА ЛИ ДОСТАТЪЧНО ВРЕМЕ ЗА ПРОФИЛАКТИКА НА ВЪЗРАСТНИТЕ?

Пенка Костадинова¹, Ангелика Велкова², Петкана Христова³, Йоана Симеонова², Мариела Камбурова², Стега Георгиева², Сергей Костадинов³, Стефан Костадинов⁴

¹Районна Здравноосигурителна каса – Плевен

²Медицински Университет – Плевен, ФОЗ, Катедра „Социална и превантивна медицина, медицинска статистика, педагогика и психология“

³Медицински Университет – Плевен, ФОЗ, Катедра „Обща медицина, Съдебна медицина и деонтология“

⁴Медицински Университет – Плевен, студент III-ти курс, специалност „Медицина“

PRIMARY CARE IS THERE ENOUGH TIME FOR PREVENTION OF THE ADULTS?

Penka Kostadinova¹, Angelika Velkova², Petkana Hristova³, Joana Simeonova², Mariela Kamburova², Stela Georgieva², Sergey Kostadinov³, Stefan Kostadinov⁴

¹Regional Health Insurance Fund – Pleven

²Medical University – Pleven, Faculty of Public Health, Department of „Social and Preventive Medicine, Medical Statistics, Pedagogy and Psychology“

³Medical University – Pleven, Faculty of Public Health, Department „General Medicine, Forensic Medicine and Deontology“

⁴Medical University – Pleven, student IIIrd course, „Medicine“

РЕЗЮМЕ

Въведение: Една от основните дейности на общопрактикуващите лекари (ОПЛ) е изпълнението на Програмата за профилактика на задължително здравноосигурени лица (ЗЗОЛ) над 18 г., финансирана от НЗОК. За да се изпълнява програмата е необходимо обезпечаване с човешки, финансови и времеви ресурси.

Цел: Целта на настоящото проучване е да се определи необходимото работно време на ОПЛ за ефективно изпълнение на програмата за профилактика на ЗЗОЛ над 18 г.

Материал и методи: Използвани са официални данни от НЗОК за периода 2006–2013 г.; анализирани е действащата нормативна уредба и е проведена пряка индивидуална анкета със 123 ОПЛ от област Плевен.

Резултати и обсъждане: Средният брой ЗЗОЛ, обслужвани от един ОПЛ в сградата за наблюдавания период варира от 1480 ЗЗОЛ през 2006 г. до 1631 през 2013 г. Ежегодно с профилактичен преглед са обхванати от 37% до 49% от

SUMMARY

Introduction: One of the main activities of general practitioners (GPs) is the implementation of the program for prevention of compulsory health insured people (CHIP) over 18 years of age, financed by the National Health Insurance Fund (NHIF). Running the program needs sufficient human, financial and time resources.

Objective: The aim of this study was to determine the necessary working time of GPs for effective implementation of the prevention program for CHIP over 18 years of age.

Materials and methods: Official data of the NHIF for the period 2006–2013 and the current health legislation were analysed. Self-administered questionnaire was used to collect information from 123 GPs in the region of Pleven.

Results and discussion: The average number of CHIP served by one GP in the country for the observed period ranged from 1480 CHIP in 2006 to 1631 in 2013. The annual health check ups covered 37% to 49% of the eligible CHIP. The results show that 20.3%

поддържащите ЗЗОЛ. Резултатите показват, че 20.3% от анкетираните ОПЛ се затрудняват да изпълняват програмата поради недостатъчно време, а от тях 40% не предвиждат в дневния график време, за да обхванат остягати лица над 18 г. с профилактичния преглед. Повече от една четвърт (26.5%) от останалите анкетираните лекари също не предвиждат в графика достатъчно часове за профилактични прегледи.

Изводи и заключения: За реализиране на пълен обхват на възрастните с профилактични прегледи, един ОПЛ при среден брой пациенти трябва да има поне 6-часов работен ден в амбулатория, от който да отдели по един час за профилактика.

Необходимо е да се въведат нормативни изисквания за минимално работно време, съобразно с индивидуалния брой пациенти на ОПЛ и времето, необходимо за профилактични прегледи.

Ключови думи: общопрактикуващи лекари, здравноосигурени лица, профилактика, профилактични прегледи, работно време.

ВЪВЕДЕНИЕ

Ограничените ресурси в здравеопазването са неоспорим факт. Предоставянето на качествени здравни грижи в условията на икономическа криза и ограниченост на ресурси е сериозно предизвикателство пред мениджърите на медицинските и здравни услуги. Времето като ресурс е обект на все повече научни изследвания. Д. Димитров и С. Кирилов доказват, че ресурса „време“ все още се подценява и здравеопазването и ч е ефективното управление на времето е сред основните задачи на мениджърите [2]. Нещо повече, когато се търсят скрити неизползвани ресурси за повишаване на ефективността, почти никога не се говори за времето. Подобно на останалите ресурси на всяка една организация (човешки, финансови, материални), времето е на плаца на системата на управление. То влияе и участва в процеса на преобразуване на ресурсите в резултати. Без него, както и без останалите ресурси, е невъзможно да функционира която и да е организация [3,5]. Размерът на времето, предоставено за изпълнението на различни дейности се определя като бюджет на времето. Бюджетът на времето трябва да има своя своя структура [1].

Една от основните дейности на общопрактикуващите лекари (ОПЛ) е изпълнението на Програмата за профилактика на задължително

of the GPs reported insufficient working time for implementation of the program, 40% of them did not provide time in their daily schedule to work on the preventive program. Of the remaining 26.5% also did not provide sufficient working hours in their schedule.

Conclusion: To achieve a full coverage of adult population with prevention a GP with an average number of patients has to work at least six hours a day in the office, spending one hour for prevention, along with other duties.

It is necessary to establish regulatory requirements for minimum working hours in accordance with individual number of patients of GPs and the time required for prevention of the adults.

Keywords: GPs, health insured people, prevention, preventive check ups, working hours

но здравноосигурени лица (ЗЗОЛ) над 18 г., финансирана от НЗОК. Изпълнението на програмата изисква обезпечаване с човешки, финансови и времеви ресурси. Съгласно Наредба № 39 за профилактичните прегледи и диспансеризацията, профилактичният преглед не може да бъде извършван за по-малко от 15 мин. Националният рамков договор, както и индивидуалните договори на ОПЛ със Здравната каса задължават личните лекари да представят график за работа, включващ: Амбулаторни прегледи; Домашни прегледи; Промотишна и профилактична дейност; Дейност по програма „Летско здравеопазване“; Дейност по програма „Мякчино здравеопазване“.

ЦЕЛ

Целта на настоящото проучване е да се определи необходимото работно време на ОПЛ за ефективно изпълнение на програмата за профилактика на ЗЗОЛ над 18 г.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Използвани са официални данни от НЗОК за периода 2006 – 2013 г.; анализирани е действащата нормативна уредба и е проведена пряка индивидуална анкета със 123 ОПЛ от област Плевен.

24. Георгиева С. Експертна оценка на дейностите и компетентностите по промоция на здравето в училище. *Социална медицина*, 4(XXII), 2014, 23-25.



ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТИТЕ И КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ ПО ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО В УЧИЛИЩЕ

Ст. Георгиева

EXPERT'S ASSESSMENT OF ACTIVITIES AND COMPETENCIES OF HEALTH PROMOTION AT SCHOOL

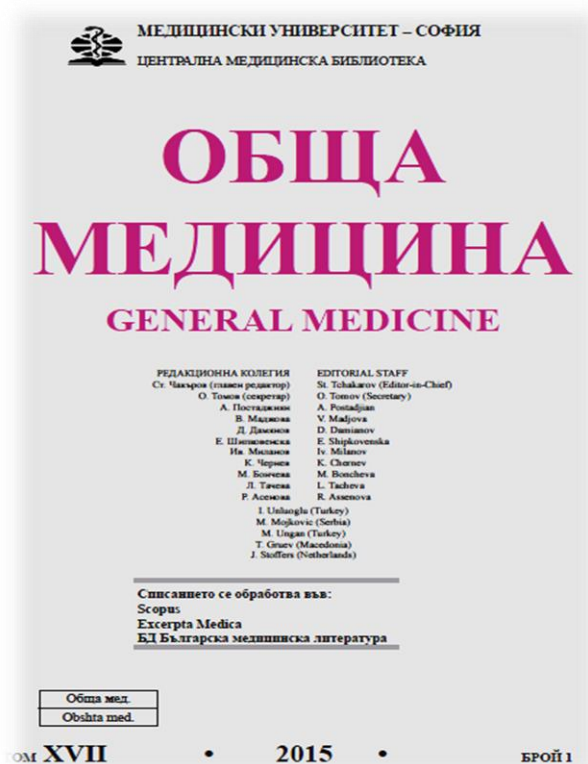
St. Georgieva

Резюме. Настоящата разработка представя данни от проучване на експертно мнение за промоцията на здравето в училище. Експертната оценка е базирана на мнението на 30 експерти и директори на дирекция „Професионална болестност и промоция на здравето“ към Регионалните здравни инспекции. Мнението на експертите за националната политика за промоцията на здравето в училище показва относително равновесие на положителни и отрицателни мнения, което говори както за съществуващи пропуски в реализирането на здравеохранителни дейности, така и за постигнати положителни резултати. Експертната оценка за промоцията на здравето в училище се концентрира около категориите „Добра“, но съществува хетерогенност на експертното мнение по редица въпроси. Критериите за постигнатата оценка са регулярност на провежданите дейности, документация и проучвания на постигнати здравни резултати.

Summary. The aim of this paper is to present and discuss data of a survey of expert opinion on school health promotion. The assessment is based on the opinion of 30 experts and directors in the department "Health promotion and Disease prevention" to the Regional health authorities. Expert's opinion on national policy for health promotion at schools shows a relative balance of positive and negative reviews which indicates speak both existing gaps and positive results in the implementation of health promotion activities. Expert's assessment of health promotion at school is generally "good" but there is heterogeneity of their opinion on a range of issues. There criteria for assessing health promotion activities at school are the regularity of the activities, documentation and studies of the health outcomes achieved.

Key words: expert assessment, school health promotion, health promotion competencies

25. Камбурова, М., С. Георгиева, А. Кънев. Четвъртична профилактика – възникване и развитие на концепцията. *Обща медицина*, 1(XVII), 2015, 42-45. SJR= 0,028



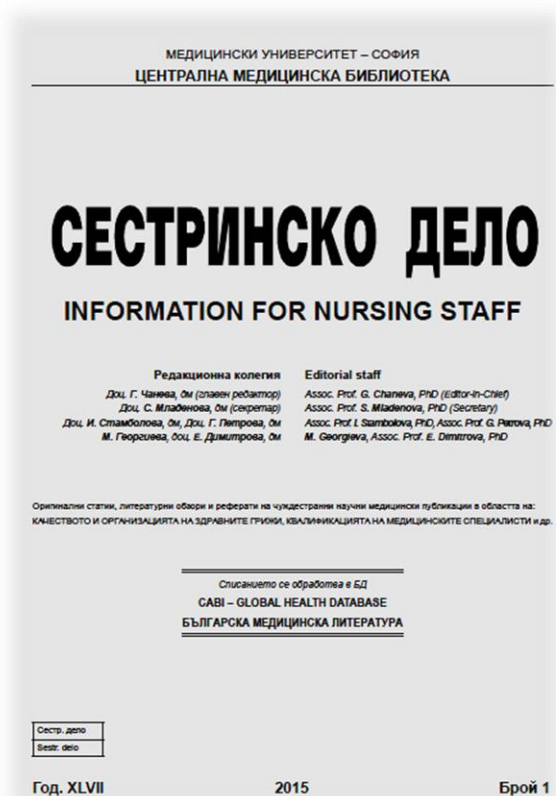
Резюме: Принципът „преди всичко не вреди“ е централен за медицината. Целта на обзора е да представи новата концепция за четвъртична профилактика като важен аспект в съвременната медицинска практика. Четвъртичната профилактика/превенция е предпазване от „ненужна медицина“ или профилактика на свръхлечението. Тя е обект на редица проучвания главно в сферата на първичната здравна помощ. Актуална е и в специализираната медицинска помощ, а в България и в болничната помощ, с оглед на непрекъснато увеличаващия се брой на необоснованите хоспитализации.

Ключови думи: четвъртична профилактика, медицинска практика, свръхлечение

Summary: The principle of “primum non nocere” is central in the medicine. The aim of the review is to present the new concept of quaternary prevention as an important aspect of modern medical practice. Quaternary prevention is the prevention of unnecessary medicine or the prevention of overmedicalization. Quaternary prevention is a subject of numerous studies mainly in the field of primary health care. It is up to date also in specialized medical care and in Bulgaria also in inpatient care given the ever increasing number of unnecessary hospitalizations.

Key words: quaternary prevention, medical practice, overmedicalization

26. Георгиева С. Значение на училищните здравни услуги като елемент на промоцията на здравето в училище. *Сестринско дело* 1(XLVII), 39-43.



ЗНАЧЕНИЕ НА УЧИЛИЩНИТЕ ЗДРАВНИ УСЛУГИ КАТО ЕЛЕМЕНТ
НА ПРОМОЦИЯТА НА ЗДРАВЕТО В УЧИЛИЩЕ

С. Георгиева

Факултет „Обществено здраве“, Медицински университет – Плевен

THE SIGNIFICANCE OF SCHOOL HEALTH SERVICES AS AN ELEMENT
OF SCHOOL HEALTH PROMOTION

S. Georgieva

Faculty of Public Health, Medical University – Pleven

Резюме. Целта е да се проучи организацията на училищните здравни услуги в нашата страна и значението им в цялостния процес на промоция на здравето в училище. Използвани са данни от комплексно проучване на промоцията на здравето в Плевенски регион, събрани чрез анкетиране на училищни здравни специалисти, експерти по промоция на здравето, интервю с директорите на училища и документално проучване. В ¼ от училищата има здравни кабинети, завеждани от медицинска сестра и оборудвани съобразно нормативните изисквания. Над 80% от анкетираните са на мнение, че сестрите имат необходимата компетентност да се справят с разностранните си задължения. За трудности при събиране и анализиране на епидемиологична информация споделят 64% от респондентите. Целенасочена работа с деца с повишен медико-социален риск осъществяват 56,3% от училищните сестри. Повече от половината от медицинския персонал е неудовлетворен от колаборацията със семействата, но не проявява активност за нейното подобряване. Училищно базираният модел на здравни услуги е водещ в нашата страна. Това е предпоставка за постигане на здравнопромотивните цели, ако се положат усилия за преодоляване на посочените трудности и ограничения.

Ключови думи: промоция на здравето, училищни здравни услуги

Summary. School health services are an essential element of school health promotion. The school-based model has the greatest potential to achieve best health outcomes because the various functions of school health professionals, mostly nurses, are fully targeted to the school environment and its influence on health. The aim of this paper is to examine the organization of school health services in our country and their importance in the overall process of school health promotion. A comprehensive study of health promotion at school in Plevan region was conducted. Data were collected by self-administered questionnaire of school health professionals and health promotion experts, interview with school principals and documents review. In ¼ of schools there are school health offices served by nurse and equipped according to the regulatory requirements. Over 80% of the respondents believe that nurses have competencies to deal with their diverse responsibilities. Difficulties in epidemiological data collection were pointed out by 64% of the respondents. Special attention for children with high medico-social risks was reported by 56.3% of nurses. More than a half of medical staff is not satisfied with family-school collaboration but does not take actions to improve it. School-based model of health services is leading in our country. This is favorable to achieve the health promotion goals if efforts are made to overcome the pointed difficulties and limitations.

Key words: school health services, health promotion

Въведение

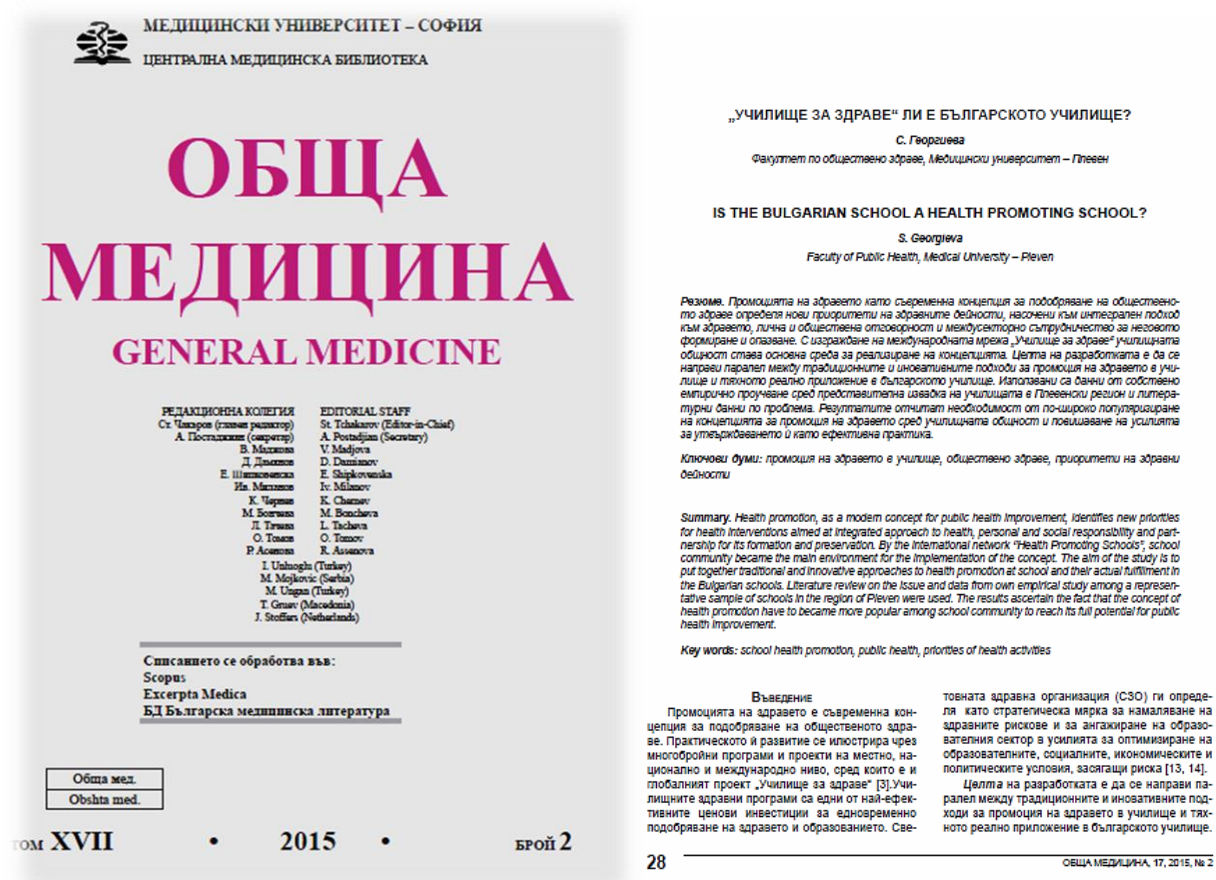
Училищните здравни услуги са важен елемент на промоцията на здравето в училище [8]. Организацията им варира в различ-

ните страни, региони и училища. В литературата се оформя мнението, че те могат да допринасят много за здравето на учениците и персонала, ако са асоциирани с училищни-

Резюме. Целта е да се проучи организацията на училищните здравни услуги в нашата страна и значението им в цялостния процес на промоция на здравето в училище. Използвани са данни от комплексно проучване на промоцията на здравето в училищата в Плевенски регион, събрани чрез анкетиране на училищни здравни специалисти, експерти по промоция на здравето, интервю с директорите на училища и документално проучване. В ¼ от училищата има здравни кабинети, завеждани от медицинска сестра и оборудвани съобразно нормативните изисквания. Над 80% от анкетираните са на мнение, че сестрите имат необходимата компетентност да се справят с разностранните си задължения. За трудности при събиране и анализиране на епидемиологична информация споделят 64% от респондентите. Целенасочена работа с деца с повишен медико-социален риск осъществяват 56,3% от училищните сестри. Повече от половината от медицинския персонал е неудовлетворен от колаборацията със семействата, но не проявява активност за нейното подобряване. Училищно базираният модел на здравни услуги е водещ в нашата страна. Това е предпоставка за постигане на здравнопромотивните цели, ако се положат усилия за преодоляване на посочените трудности и ограничения.

Ключови думи: промоция на здравето, училищни здравни услуги

27. Георгиева С. Училище за здраве ли е българското училище? *Обща медицина*, 2(XVII), 2015, 28-31. SJR= 0,028



Резюме. Промоцията на здравето като съвременна концепция за подобряване на общественото здраве определя нови приоритети на здравните дейности, насочени към интегрален подход към здравето, лична и обществена отговорност и междусекторно сътрудничество за неговото формиране и опазване. С изграждане на международната мрежа „Училище за здраве“ училищната общност става основна среда за реализиране на концепцията. Целта на разработката е да се направи паралел между традиционните и иновативните подходи за промоция на здравето в училище и тяхното реално приложение в българското училище. Използвани са данни от собствено емпирично проучване сред представителна извадка на училищата в Плевенски регион и литературни данни по проблема. Резултатите отчитат необходимост от по-широко популяризиране на концепцията за промоция на здравето сред училищната общност и повишаване на усилията за утвърждаването ѝ като ефективна практика.

Ключови думи: промоция на здравето в училище, обществено здраве, приоритети на здравни дейности

ПУБЛИКАЦИИ (РАЗПИСАНИ В ПЪЛЕН ТЕКСТ С КНИГОПИС И РЕЗЮМЕ) В РЕЦЕНЗИРАНИ НАУЧНИ СБОРНИЦИ НА НАУЧНИ ЗВЕНА ИЛИ ОТ ПРОВЕДЕНИ НАУЧНИ ФОРУМИ В ЧУЖБИНА

28. Kamburova, M., A.Velkova, **S. Georgieva**. Spread of tuberculosis in Bulgaria and Greece. *Public Health and Health Care in Greece and Bulgaria: the Challenge of the Cross-border Collaboration*, Papazissis publishers, Athens, 2010, 493-498.

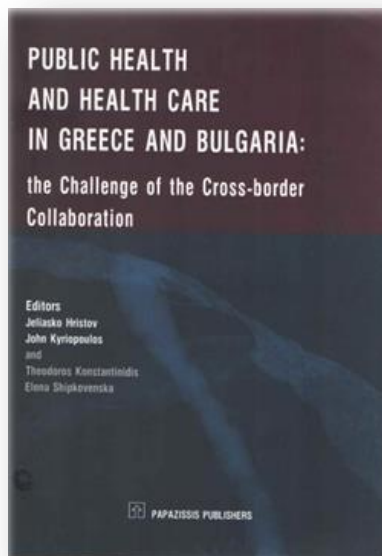
Introduction: Tuberculosis is a contagious bacterial infection that mainly involves the lungs. Rates vary by socioeconomic status and area of residence. About 2 billion people in the world are infected with tuberculosis. Tuberculosis causes more deaths in the world than any other infectious diseases. This report **aims** to describe and compare tuberculosis morbidity and mortality in Bulgaria and Greece from 1990 to 2006.

Material and methods: TB mortality and morbidity data were extracted from European HFA database and the National Statistics of Bulgaria and Greece.

Results and discussion: The levels of tuberculosis morbidity and mortality and the trends of these health indicators in Bulgaria and Greece are different. Prevalence of tuberculosis in Bulgaria increased after the beginning of socio-economic transition. At the end of period it is about 41 per 100000 population, but in 1998 the level of the indicator is 68 per 100000 population. In Greece prevalence gradually decreased about 2 times for the period. Tuberculosis standardized death rate in Greece (0,47 per 100000) is about seven times lower than that of Bulgaria (2,83 per 100000).

Conclusion: Tuberculosis is preventable. Vaccination, early identification of infected people and medications treatment are some of the most effective ways to prevent tuberculosis from spreading. Now in Bulgaria is operating a National Tuberculosis program. The aim of the program is to limited morbidity and to reduce mortality of tuberculosis in Bulgaria.

Key words: tuberculosis, morbidity, mortality, Bulgarian National Tuberculosis program



29. **Georgieva, S.**, A.Velkova, M. Kamburova. Second-hand tobacco smoke among preschool children in Bulgaria. *Public Health and Health Care in Greece and Bulgaria: the Challenge of the Cross-border Collaboration*, Papazissis publishers, Athens, 2010, 975-981.

Introduction: Bulgaria takes one of the first places in Europe by the prevalence of smoking and especially by the number of cigarettes per capita. Second-hand tobacco smoke and its negative health effects is a public health problem. The **aim** of this paper is to show data about the second-hand tobacco smoking among preschool children and the relationship with their health status.

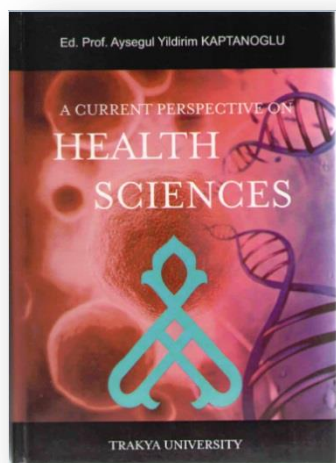
Methods: The information was collected by self-administered questionnaire among 347 parents of 3-6 years old children, attending kindergartens in Pleven. The questionnaire consists of questions about parent's smoking habits, exposure children to tobacco smoke and related morbidity.

Results: Despite high level of knowledge about the negative health effects of the second-hand tobacco smoke, 60% of parents are smokers and one of fifth women had been smoked during the pregnancy. Three quarter of the children live together with at least one smoker, 36% - with two or more smokers. More than half of the parents smoke in presence of their children.

Conclusion: There are evidence for wide spreading of tobacco smoke exposure among preschool children in Bulgaria.

Key words: Bulgaria, second-hand tobacco smoke, children's health

30. **Georgieva, S., A. Velkova, M. Kamburova, P. Hristova, P. Stefanova, J. Simeonova.** Needs of health promotion activities at school for students in the region of Pleven, *A current perspective on health sciences*, Rotipo, Romania, 2014, 161-170.



Introduction: Health promotion at school is one of the most effective approaches for Public Health improvement. It includes variety of activities contribute to physical, mental and social well-being of students and staff. The **aim** of this paper is to analyze needs of health promotion activities for students determined of their behavior and their satisfaction of whole school environment.

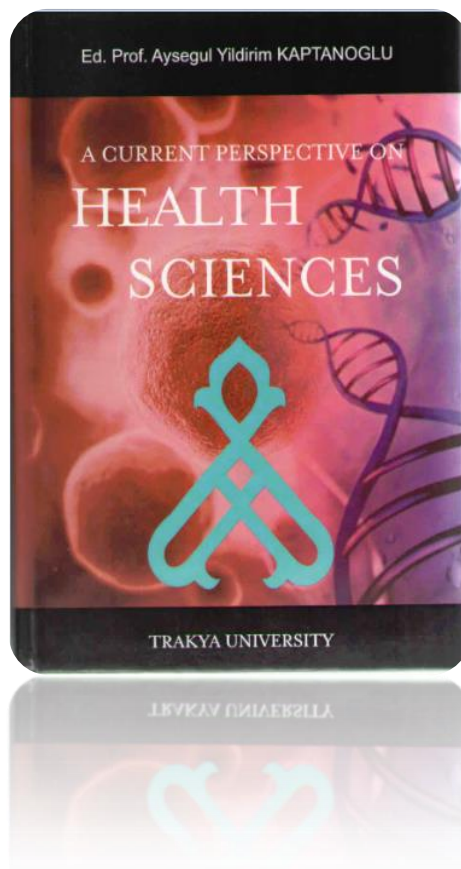
Materials and methods: A comprehensive medico-social study for Health promotion at school was conducted from September 2012 to May 2013. Data were collected by self-administered questionnaire among 600 students, 14-19 years of age, from representative sample of schools in the region of Pleven.

Results: The study found that behavior risk factors are widely distributed among students. The most often shown factors are tobacco smoking (48,2%), physical inactivity (36,6%) and unhealthy diet with excessive consumption of sugar and paste products (21%). Over 80% of health education at school is carried out by traditional and unattractive ways or don't correspond with information needs of students. They define themselves as a passive audience in this process. A three quarter of students report medium to high level of stress at school because of poor organization of the syllabus (46,7%), information congestion (36,9%) and conflict situation with teachers and class-mates (27%). About one third of students are bored at school and only 7% feel themselves completely satisfied.

Conclusion: There is a necessity of school based programs against unhealthy behavior and heightened attention to the emotional and social well-being at school.

Key words: health promotion at school, health education, behavior risk factors, tobacco smoking

31. Kambourova, M., P. Christova, A. Velkova, S. **Georgieva**, P.Stefanova, J. Simeonova, I. Hristova. Health status of premature infants in early childhood, *A current perspective on health sciences*, Rotipo, Romania, 2014, 171-180.



Aim: The aim of the study was to survey the health status of premature infants born in 2007 at the University Hospital – Pleven between birth and 3 years of age.

Methods: The health status of the children from birth to 3 years of age was followed up. The study was comprehensive for premature children and representative for full-term infants born in 2007. The significance of the results, findings and conclusions was determined at $p < 0.05$.

Results: Respiratory diseases were found to be the most common cause of morbidity in infancy. The preterm children suffered more than 5 times a year from respiratory diseases, as compared with the term infants, and the risk was four times higher - RR 4.10 95% CI (1.89 - 8.85). The study found over five times higher risk for eye problems in premature children as compared to term infants - RR 5.42 95% CI (1.48 – 19.94) but did not establish a statistically significant difference between preterm and term infants regarding hearing problems.

Conclusion: Our results confirmed the research hypothesis that prematurely born children living in urban areas are a risk group with high morbidity up to three years of age.

Keywords: *premature, infant, health status, risk*

32. **Georgieva S., M. Kamburova.** School health education in Bulgaria – characteristics and direction for improvement. *4th Electronic International Interdisciplinary conference*, Publishing Society, Slovakia, 2015, 220-223.



**Electronic
International
Interdisciplinary
Conference**

EIIC Online Archive

EIIC - Electronic International Interdisciplinary Conference is Scientific Conference with International Attendance. All papers are available online in this Archive.

EIIC - PROCEEDINGS IN EIIC - THE 4TH ELECTRONIC INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY CONFERENCE (Proceedings detailed information)



Volume: 4, Issue: 1,
September 2015
Publisher: EDIS - Publishing
Institution of the University of
Zilina
Powered by: Publishing
Society, Slovakia

ISSN: 1330-9977, CD ROM ISSN: 1338-7871
ISBN: 978-80-554-1090-6
DOI: 10.18638/eiic.2015.4.1
To download: [Table of content](#) [Scientific Committee](#) [Information](#) [Partners](#)
[Preface](#) [Chairman Committee](#)
Navigation: [Browse table of content](#), [Browse Proceedings history](#), [Archive home](#)

[<< previous paper](#) | [next paper >>](#)

PAPER DETAIL

Title

SCHOOL HEALTH EDUCATION IN BULGARIA – CHARACTERISTICS AND DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT

Author(s)

Main author
Stela L. Georgieva - Department of Public Health Sciences, Medical University of Pleven, Pleven, Bulgaria

Co-author(s)
Mariela S. Kamburova

Identification

ISBN: 978-80-554-1090-6 ISSN: 1339-9977 CDROM ISSN: 1338-7871
DOI: 10.18638/eiic.2015.4.1.454

Exports

 [\[Download full text in PDF\]](#) | [\[plain text\]](#) | [\[bibtex\]](#)

Ask others

 [\[Google\]](#) [\[Google scholar\]](#) [\[MS Academic search\]](#)

Abstract

[Keywords](#) [References](#)

Abstract

The aim of this paper is to observe the characteristics of health education at school in terms of the school nurses, teachers and students as participants in this process. *Methods:* Data were collected by self-administered questionnaire among school staff, students and their families as a part of a comprehensive study of health promotion at schools in the region of Pleven, Bulgaria. They refer to the attitude and the opinion of the observed groups about school health education. *Results:* All of the respondents consider that health education is an important part of school health promotion but the opinion about its quality differ between the study groups. Three quarter of school nurses versus approximately one third of teachers assess it as systematic and adequate. According to two thirds of students, school health education is not sufficient to develop health-relevant skills or to motivate toward healthy life style. Over 80% of health education activities are carried out by traditional and unattractive methods or don't correspond with information needs of students who define themselves as a passive audience in this process. Greater effectiveness of team-work for health education is recognized so 60% of the activities are carried out jointly with Regional Health Authorities, physicians and other appropriate partners. *Conclusion:* To reach its aims school health education should be more appropriate to user's interests and needs.

33. Kamburova M., **S. Georgieva**. Quaternary prevention – development of the concept and application in Bulgaria. 4th Electronic International Interdisciplinary conference, Publishing Society, Slovakia, 2015, 228-230.



**Electronic
International
Interdisciplinary
Conference**
 EIIC Online Archive

EIIC - Electronic International Interdisciplinary Conference is Scientific Conference with International Attendance. All papers are available online in this Archive.

EIIC - PROCEEDINGS IN EIIC - THE 4TH ELECTRONIC INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY CONFERENCE *(Proceedings detailed information)*



Volume: 4, Issue: 1,
 September 2015
Publisher: EDIS - Publishing
 Institution of the University of
 Zilina
Powered by: Publishing
 Society, Slovakia

ISSN: 1339-9977, CD ROM ISSN: 1338-7871
ISBN: 978-80-554-1090-6
DOI: 10.18638/eiic.2015.4.1
To download: [Table of content](#) [Scientific Committee](#) [Information](#) [Partners](#)
[Preface](#) [Chairman Committee](#)
Navigation: [Browse table of content](#), [Browse Proceedings history](#), [Archive home](#)

[<< previous paper](#)
[PAPER DETAIL](#)

Title

Quaternary prevention - development of concept and application in Bulgaria

Author(s)

Main author
Mariela Stefanova Kamburova - Department of Public Health Sciences, Medical University, Pleven, Bulgaria
 Co-author(s)
Stela Ludmilova Georgieva

Identification

ISBN: 978-80-554-1090-6 ISSN: 1339-9977 CDROM ISSN: 1338-7871
DOI: 10.18638/eiic.2015.4.1.448

Exports

[\[Download full text in PDF\]](#) | [\[plain text\]](#) | [\[bibtex\]](#)

Ask others

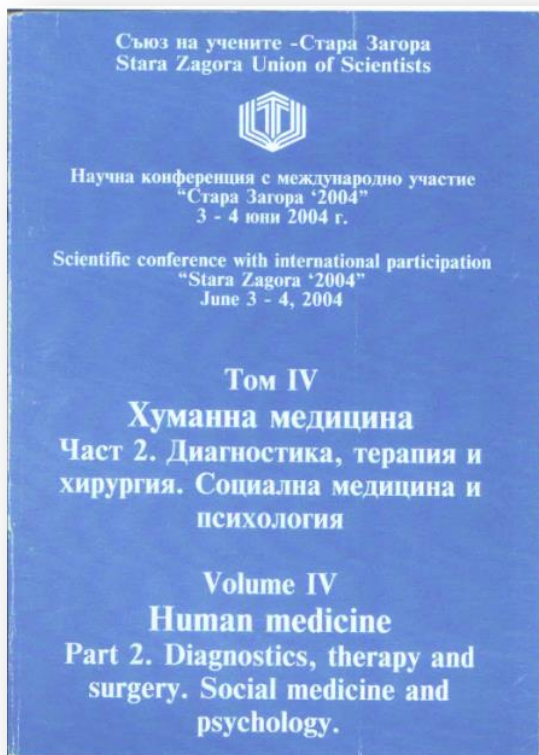
[\[Google\]](#) [\[Google scholar\]](#) [\[MS Academic search\]](#)

[Abstract](#) [Keywords](#) [References](#)

Abstract
Quaternary prevention is the prevention of unnecessary medicine or the prevention of overtreatment of the people. The model of quaternary prevention proposed by Jamouille M. was presented to the Congress of World Organization of Family Doctors (WONCA) in Hong Kong at 1995. Current health care expenditures in Bulgaria for the past 10 years continuously increased. The aim of the study is to present the concept of quaternary prevention as an important aspect of modern medical practice and the need for its implementation in Bulgaria. A critical review of the literature related to the concept of quaternary prevention was made. Data about current health expenditures in Bulgaria for the period 2003-2012 were used. Quaternary prevention is the subject of numerous studies mainly in the field of primary health care. She is up to date and specialized medical care, and in Bulgaria and the hospital, because of the increasing the number of unnecessary hospitalizations. In the last decade total current expenditures for hospitals in Bulgaria increased more than two times. Putting the concept of quaternary prevention discussion and its application in practice will reduce unjustified "care" for patient, and as a result will reduce expenditures for health care.

ПУБЛИКАЦИИ (РАЗПИСАНИ В ПЪЛЕН ТЕКСТ С КНИГОПИС И РЕЗЮМЕ)В РЕЦЕНЗИРАНИ НАУЧНИ СБОРНИЦИ НА НАУЧНИ ЗВЕНА ИЛИ ОТ ПРОВЕДЕНИ НАУЧНИ ФОРУМИ В БЪЛГАРИЯ

34. **Георгиева С., С. Александрова.** Нови предизвикателства на заболяемостта в света. В: *Сборник доклади от Научна конференция с международно участие на Съюз на учените - Стара Загора, 2004*", (IV), 3-4 юни, 2004, Стара Загора, 218-224.



Резюме: В края на XX и началото на XXI век наред с широкото разпространение на хроничните неинфекциозни заболявания, проблемът с инфекциозната заболяемост и смъртност в глобален мащаб не е разрешен. Сериозни предизвикателства пред световната медицинска обществена представляват както завръщащи се от миналото заболявания, така и заболявания, причинени от непознати до момента инфекциозни агенти. Настоящият доклад разглежда тенденциите в разпространението на туберкулозата, синдрома на придобита имунна недостатъчност (СПИН) и тежкия остър респираторен синдром (ТОРС) на основата на официални международни и национални статистически източници, акцентира на ефектите върху обществото и извлича изводи за бъдещи действия по

отношение на тези заболявания.

Ключови думи: *инфекциозна заболяемост, СПИН, ТОРС, туберкулоза*

Abstract: At the end of XX and the beginning of XXI century besides the high prevalence of chronic non-communicable diseases, communicable diseases morbidity and mortality are still an unsolved problem. World medical community faces serious challenges such as re-emerging infectious diseases and diseases caused by still unknown infectious agents. This paper presents the trends in the prevalence of tuberculosis, acquired immunodeficiency syndrome (AIDS) and severe acute respiratory syndrome (SARS) based on official international and national statistical data, stresses on the impact on the society and draws conclusions about future actions towards these diseases.

Key words: *communicable diseases morbidity, challenge, AIDS, SARS, tuberculosis*

35. **Георгиева С.** Светът и синдромът на придобита имунна недостатъчност до 2025 година. В: *Сборник доклади от Научна конференция с международно участие на Съюз на учените - Стара Загора*, под редакция на М. Петкова, 2005, (IV), 2-3 юни 2005, 440-446.

Резюме: Неизвестно до преди 20 години заболяване днес Синдромът на придобита имунна недостатъчност (СПИН) е една от водещите причини за умиране и загуба на години продуктивен живот сред лицата в активна възраст в света. Какво ще бъде разпространението и влиянието на епидемията след 20 години зависи от мерките, които се вземат сега. През 2003 година стартира широкомащабна международна програма за борба със СПИН, включваща профилактика, антивирусна терапия, грижи и социална подкрепа на заразените и болните лица. Позовавайки се на официални международни и национални източници настоящия доклад представя краткосрочните резултати и акцентира на прогнозираните дългосрочни ефекти на предприетите дейности.

Ключови думи: *антивирусна терапия, епидемия, профилактика, СПИН*

Abstract: Unknown until 20 years, Acquired Immunodeficiency Syndrome (AIDS) is one of the leading causes of death and disability adjusted life years in the world at the current moment. What will be the spread and the impact of the epidemic after 20 years depends on the precautions and the activities taken today. At the end of the year 2003 started an international program for prevention, antiretroviral therapy and care for HIV-infected and sick people. Based on official international and national statistical data this paper presents short-term results and stresses on prognoses about long-term effects of the undertake activities.

Key words: *AIDS, antiretroviral therapy, epidemic, prevention*

36. **Георгиева, С., М. Камбурова.** Основни социално-икономически детерминанти на здравето в България. В: *Сборник доклади от Международна научна конференция „Науката в условията на глобализацията през XXI век“*, Под ред. на Т. Влайкова, IV, 1-2 юни 2006, Стара Загора, 248-254.

Резюме: След 1989 година настъпват негативни промени в здравно-демографското състояние на българската популация. Намаляването на раждаемостта, повишаването на смъртността и разпространението на хроничните заболявания достигат своята кулминация към края на деветдесетте години. Тези процеси са опосредствани и силно повлияни от социално икономическите условия. Целта на настоящия доклад е да представи данни за нивото на образование, безработица, доходи и други социално-икономически детерминанти на общественото здраве за периода 1989-2003 година и корелацията им със здравното състояние на населението в България. Въпреки положителната динамика на икономическите показатели след 2000 година у нас все още съществуват условия, възпрепятстващи подобряването на общественото здраве.

Ключови думи: *безработица, България, образование, обществено здраве, социално-икономически детерминанти на здравето*

37. Камбурова, М., **С. Георгиева**, М. Драганова. Раждаемост в Плевенски регион за периода 1997-2003г. В: *Сборник доклади от Международна научна конференция „Науката в условията на глобализацията през XXI век“*, Под ред. на Т. Влайкова, IV, 1-2 юни 2006, Стара Загора, 242-247.

Introduction: Current numbers and distribution of the population in Bulgaria and the region of Pleven are a result of the continuous influence of multiple factors. Births are one of the major demographic processes determining the numbers and structure of population.

Aim: Analyzing the medico-social aspects of births in the region of Pleven for the period 1997-2003 and outlining the conclusions about the current situation in the region for the period in hand.

Conclusion: Birth rates in the region of Pleven for the period 1997-2003 are lower than the national rates mainly due to the more aging population structure and the hard socio-economic situation in the region.

Key words: *birth rates, demographic processes, medico-social aspects, socio-economic situation*

38. Камбурова, М., **С. Георгиева**. Ранната бременност като проблем на общественото здраве. В: *Сборник доклади от Юбилеен научен форум „Дни на общественото здраве“*, Под ред. на Г. Грънчарова, 5-7 октомври 2006, Плевен, 83-87.

Debates about the appropriate age at which a woman should become a mother are not new. Several studies have found that teenage pregnancy is associated with adverse outcomes for both mother and baby. These include low birthweight, prematurity, increased perinatal and infant mortality and poorer long-term cognitive development and educational achievement for both mother and child. For policy makers the labelling of teenage pregnancy as a public health problem reflects social, cultural and economic imperatives.

Keywords: *adolescent pregnancy, public health problem, social, cultural and economic factors*

39. **Георгиева, С.**, М. Камбурова. Предизвикателства пред здравната система в България пред прага на Европейския съюз. В: *Сборник доклади от Юбилеен научен форум „Дни на общественото здраве“*, Под ред. на Г. Грънчарова, 5-7 октомври 2006, Плевен, 243-247.

Abstract: This paper presets the main public health problems in Bulgaria in the moment when the country is in line for joining to the European Union. Here is revealed Bulgaria's position among present members of the Union: both EU15 and EU10 (joined before and after May 2004) according to the main public health indicators – population dynamics, deaths and incidence causes, infant mortality rates; health care services management and financing of health system. The data have been compiled from WHO European Regional office sources and national statistics. This information aims to facilitate formulation of health policy priorities for further improvement of population's health status.

Keywords: *Bulgaria, challenges, European Union, public health*

40. **Георгиева С.** Тежестта на заболяванията и техните рискови фактори при децата в Европа. В: *Сборник доклади от Юбилеен научен форум „Дни на общественото здраве“*, под ред. на Г. Грънчарова, 5-7 октомври 2006, Плевен, 71-74.



Въведение: Тежестта на заболяванията, измерена чрез показателя Disability Adjusted Life Years (DALYs), и нейното разпределение в подгрупи от популацията, носи важна информация за оценка на общественото здраве и за определяне на стратегии за неговото подобряване. DALYs включва загубата на години продуктивен живот поради преждевременна смърт или инвалидност. Когато това настъпи в детска възраст, тази загуба е най-голяма. От друга страна, здравнопромотивните и профилактични дейности в детството са ефективни и са от значение за здравето в по-късна възраст. Това определя особения интерес към изучаване на причините за DALYs при децата. **Целта** на настоящото съобщение е да представи основните причини за DALYs при децата в Европейския

регион на Световната здравна организация (СЗО) и разпределението им по значимост в субрегионите EUR A, EUR B и EUR C.

Материал и методи: Използвани са статистически и оценъчни данни на СЗО, въз основа на които са направени и допълнителни изчисления.

Резултати и обсъждане: Стойностите на DALYs в EUR B и C са двукратно по-високи от EUR A. Като цяло неонаталните причини и вродените аномалии допринасят най-много за преждевременна смърт и инвалидизиране на децата в Европа. Страните от източната част на региона не са преодолели голямата тежест на респираторните инфекции и травматизма. За Западноевропейските страни, където смъртността е пониска, значителен дял в DALYs имат астмата и нервно психичните разстройства.

Заключение: Моделите на заболяемост и смъртност варират в границите на Европейския регион. Голяма част от причините за DALYs в детска възраст са предотвратими чрез контрол над рисковите фактори и добра организация на здравните дейности.

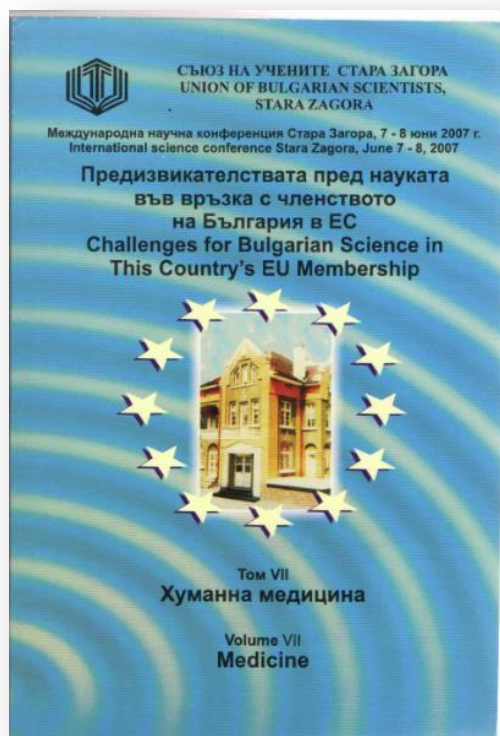
Ключови думи: *астма, DALYs, Европа, респираторни инфекции, рискови фактори*

41. **Георгиева С.** Фактори за разпространение на тютюнопушенето в България. В: *Сборник доклади от Научна конференция с международно участие "Предизвикателства пред науката във връзка с членството на България в ЕС"*, под редакция на А. Толева, (VII), 7-8 юни 2007, Стара Загора, 77-83.

Резюме: Широкото разпространение на тютюнопушенето в Европа и доказаното му вредно въздействие върху здравето определят необходимостта от неговото ограничаване. В рамките на Европейския регион епидемията от тютюнопушене показва различна фаза на развитие. Страните с развита пазарна икономика отчитат снижаване консумацията на тютюневи изделия, докато в страните с нисък и среден доход тя се увеличава. България заема едно от първите места в Европа по относителен

дял на пушачите и особено по брой изпушени цигари на глава от населението. Целта на настоящия доклад е да представи основните икономически, политически, поведенчески и други фактори за широкото разпространение на тютюнопушенето у нас и трудностите в ограничаването му.

Ключови думи: тютюнопушене, България, Европа, епидемия



42. Камбурова, М., С. Георгиева. Репродуктивни намерения на студентите от втори курс в Медицински университет-Плевен. В: *Сборник доклади от Научна конференция с международно участие "Предизвикателства пред науката във връзка с членството на България в ЕС"*, под редакция на А. Толева, (VII), 7-8 юни 2007, 64-69.

Въведение: Актуалното демографско състояние на българската нация може да се определи като един от най-тежките проблеми за България. От значение за просперитета на една нация е не само количествената, но и качествената страна на възпроизводство на нейния човешки потенциал.

Цел на разработката: Установяване на репродуктивните намерения на студентите от втори курс на Медицински Университет – Плевен.

Заключение: По данни на Националния статистически институт сумарната плодовитост в България за 2005 г. е 1,3. Интерес за автора представлява факта дали тези данни ще се потвърдят и сред студентите, като представители на частта от младото поколение, гарантираща качествено възпроизводство на нацията.

Ключови думи: раждаемост, репродуктивни намерения, сумарна плодовитост

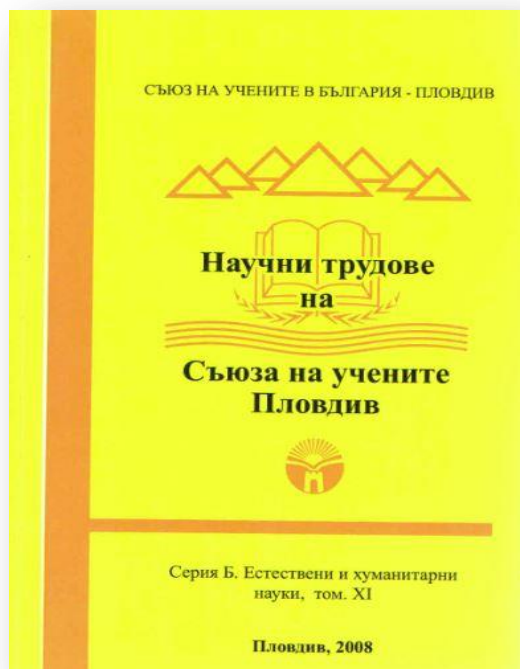
43. Драганова М., С. Георгиева. Здравна история на пациента/клиента – същност, съдържание, значимост. *Научна конференция с международно участие “Предизвикателства пред науката във връзка с членството на България в ЕС”*, под редакция на А. Толева, (VII), 7-8 юни 2007, 155-160.

Abstract: All members of the health care delivery system are concerned with meeting the health care needs of clients. Although these needs are many and varied, the proprieties can be summarized into three major goals of health care: health promotion, disease prevention, maintenance and restoration of health. The client's health history is the comprehensive account of his present and past wellness and illness – his personal story of health and sickness. The complete Health history must reflect knowledge of the client as a total person – a past and present physical, social and emotional being.

Key words: health care, client's health history

44. Камбурова, М., А. Велкова, С. Георгиева. Проучване на двигателната активност на деца от 3 до 6 години в Плевен и връзката с тяхното здраве и физическо развитие. В: *Научни трудове на Съюз на учените в България – Пловдив, Серия Б. Естествени и хуманитарни науки, том XI, Юбилейна научна сесия „60 години СУБ – Пловдив“*, 4-5 ноември 2008, 339-343.

Въведение: Физическото и емоционално благополучие на децата в предучилищна



възраст са определящи за тяхното здраве и възможности за развитие в по-нататъшния им живот. Целта на настоящия доклад е да се анализират някои навици, касаещи физическата активност сред деца на възраст 3-6 години, посещаващи детски заведения в Плевен и да се проучи връзката със здравния статус и физическото им развитие. **Материал и методи:** През месец май 2008 година е проведена пряка индивидуална анкета, сред родителите на деца от 5 детски заведения в гр. Плевен. Резултатите са обработени със софтуерна програма SPSS v. 13.

Резултати: Повече от две трети от родителите са удовлетворени и преценяват, че физическата активност на децата им е адекватна с нормите за възрастта. Респираторните заболявания са водеща причина за боледуване и за хоспитализация на децата в тази възраст.

45. **Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова.** Хранене и здравно състояние на децата от 3 до 6 години, посещаващи детски заведения в Плевен. В: *Научни трудове на Съюз на учените в България – Пловдив, Серия Б. Естествени и хуманитарни науки, том XI, Юбилейна научна сесия „60 години СУБ – Пловдив“*, 4-5 ноември 2008, 335-339.

Резюме: Храненето е един от най-важните фактори на здравето. Особено чувствителни по отношение на състава и качеството на храната са децата в различните възрастови групи. **Целта** на настоящото проучване е да събере информация за храненето на децата в предучилищна възраст в Плевен и да се потърси връзка между хранителните навици и здравето на тези деца. Проведена е пряка индивидуална анкета с родителите на деца от 3 до 6 години, посещаващи различни детски заведения в Плевен. Резултатите показват добра информираност на родителите и съобразяване с препоръките за здравословно хранене на децата. Откриват се и някои негативни характеристики на храненето на българската популация. Не се установи връзка между храненето и заболяемостта от респираторни инфекции.

46. Камбурова, М., А. Велкова, С. Георгиева. Социални и здравни характеристики на недоносените деца, родени в УМБАЛ – Плевен през 2007 г. В: *Сборник доклади от Юбилейна научна конференция с международно участие „Здравеопазването през 21 век – реалности и перспективи“*, (1), Под ред. на Г. Грънчарова, 30 септември – 2 октомври 2010, Плевен, 184-186.

Въведение: Честотата на раждане на недоносени деца се използва повече от две десетилетия като важен индикатор за оценка на общественото здраве. По данни от акушерска клиника, към “УМБАЛ-Плевен”ЕАД, относителния дял на недоносените новородени за периода 1999 – 2004г. се движи в границите 8,7% - 10,7%.

Цел: Да се опишат основните социални и здравни характеристики на недоносените деца, родени в УМБАЛ-Плевен през 2007 година.

Материал и методи: Необходимата информация е набрана чрез използване на документален метод. Първичните данни са извлечени от лист “История на новороденото” с помощта на разработен за целите на проучването въпросник, събиращ информация относно демографските и социално-демографските характеристики на майката, здравното състояние на новороденото и др. Използвана е софтуерна статистическа програма SPSS v 11.5.

Обсъждане: През 2007г. в Неонатологично отделение на УМБАЛ-Плевен са родени 169 недоносени деца. От тях 11 са починали преди изписването им от отделението. Около 72% от недоносените деца живеят в градовете, а останалите недоносени деца са селски жители. Болшинството от децата са родени извънбрачно, като едва около 20% от децата са родени от брачни двойки. Повече от 80% (139) от недоносените деца са лекувани в интензивно отделение.

Заклучение: Основните характеристики на недоносените деца са: по-висок относителен дял на градското местоживее, силно преобладаване на извънбрачно-родените недоносени деца и високи потребности от интензивно лечение.

Ключови думи: недоносеност, местоживее, извънбрачни раждания, интензивно лечение

47. Стефанова П., С. Деянов, **С. Георгиева**. Анализ на разходите за болнична помощ на РЗОК- Плевен за периода 2007 – 2009 година. В: *Сборник доклади от Юбилейна научна конференция с международно участие „Здравеопазването през 21 век – реалности и перспективи“*, (2), Под ред. на Г. Грънчарова, 30 септември – 2 октомври 2010, Плевен, 2010, 420-423.

Въведение: Важна цел на здравноосигурителната система е гарантиране на общодостъпни и качествени здравни услуги при ефективно изразходване на наличните ресурси. **Целта** на настоящото проучване е да проследи динамиката на болничните разходи, реализирани от РЗОК – Плевен за периода 2007-2009 г. и да анализира причините за наблюдаваните промени.

Материал и методи: Анализът се базира на годишните отчети за изпълнение на бюджета и за дейността на РЗОК – Плевен и на НЗОК за разглеждания период, както и на информация от официалната интернет страница на НЗОК, относно плащанията на лечебните заведения за болнична помощ.

Резултати и обсъждане: Общите разходи за здравноосигурителни плащания на РЗОК – Плевен са нараснали от 47 648 816 лв. за 2007 г. на 70 323 889 лв. за 2009 г., най-вече за сметка на увеличените разходи за болнична помощ и лекарства. Основни причини за ръста на разходите са разкриването на нови лечебни заведения, предлагащи високотехнологични и скъпо струващи болнични дейности и увеличение на цените на клиничните пътеки от 1 октомври 2008 г. Пациентите от други области са се увеличили с 15,69%, но стойността на лечението им е нараснала с 40,6%, което се дължи на факта, че те се лекуват основно по скъпо струващи пътеки в специализираните лечебни заведения на територията на областта.

Заключение: Необходими са мерки за ограничаване на разходите на РЗОК чрез ограничаване на непрекъснато растящото предлагане на болнична помощ, строг контрол върху стандартите за оказване на медицинските дейности, алгоритъма и индикациите за хоспитализация и дехоспитализация по клинични пътеки.

Ключови думи: разходи за болнична помощ, клинични пътеки

48. Стефанова П., А. Велкова, **С. Георгиева**, С. Деянов. Обхват с профилактични прегледи на ЗЗОЛ над 18 г. от област Плевен за периода 2006 – 2011 г. – проблеми и тенденции. В: *Годишник на Съюз на учениите – Благоевград „Науката, образованието и изкуството през 21 век“*, (6), част 2, под ред. на Н. Огненска, 30 септември – 2 октомври 2012, Благоевград, 219-226.

Aim: National Framework Contract 2006 guaranties to the obligatory health insured citizens over 18 annual preventive examinations, carried out by general practitioners (GPs). The aim of this paper is to investigate the range of preventive activities in the region of Pleven and to analyze the influence of some factors on observed level.

Methods: Documental survey and questionnaire among GPs were carried out during the period July – August 2007.

Results: The results show that during the year 2006 only 37,1% from eligible population passed preventive examination. The main factors influencing on low levels were lack of motivation, insufficient information about advantages of prevention and inefficient control from Health Insurance Fund.

Key words: prevention, general practitioner, obligatory health insured citizens

49. **Георгиева, С., М. Камбурова.** Интерес към електронно дистанционно обучение и обмен на информация в областта на промоцията на здравето. В: *Сборник доклади от Научна конференция „Електронно базираните форми за дистанционно обучение – Нови възможности за учене през целия живот“*, под редакция на И. Лилов, 13-14 юни 2014, В. Търново, 35-41.



Introduction: “Health promotion” is a modern concept in public health, which replaces medical determinism with an integral approach to health and implies to make the most of private and public resources for its formation. Due to the integrated nature of health promotion, it involves activities within the different sectors of life - health, education, politics, and culture. It defines the necessity of competencies in health promotion of individuals in different professional fields.

Aim: The aim of this paper is to present attitudes of specialists from different fields to enhance their competencies in health promotion and to emphasize on preferred forms of learning and ways of sharing information.

Methods: Data were collected by self-administered questionnaire among health professionals, teachers, students and their families in the comprehensive study of health promotion at schools in the region of Pleven. Some of the questions examine self-evaluation of individuals for their

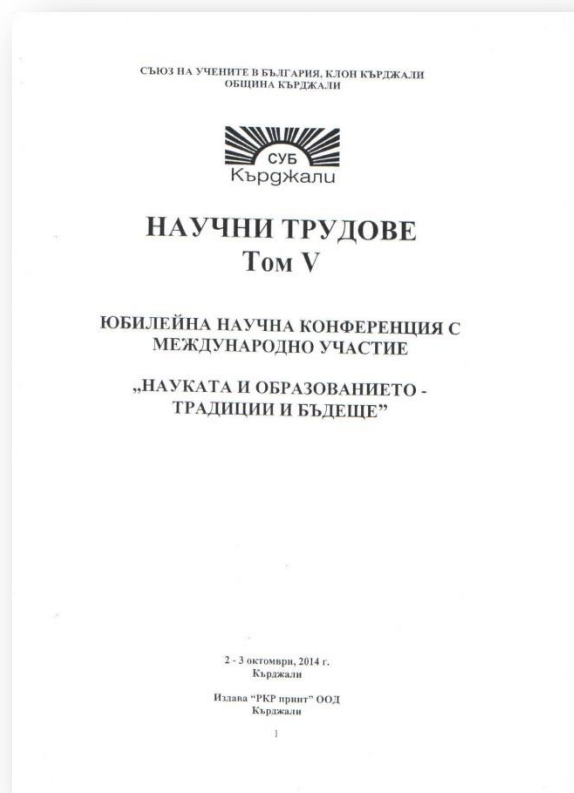
competencies in health promotion, the wish to improve their skills in this area and preferred forms of learning.

Results: The interest in lifelong learning in the area of health promotion was clearly and unambiguously stated, although it varies in the covered groups. Majority of school nurses (95%) and about two third of teachers want to enhance their health promotion competencies. More than a half of the participants (51,6%), expressed a willingness to increase their qualification, preferred distance e-learning followed by a course detach from work (30.1%) or after work time (16.1%). Directors would also encourage the participation of employees in e-learning because it allows the combination of official engagements with learning. In need of health information students and their parents most often look for it in electronic databases.

Conclusion: e-distance learning is an appropriate and preferable form of learning for people in different age, profession and basic education to enhance their core competencies in the area of health promotion.

Key words: health promotion, core competencies in health promotion, e-distance learning, lifelong learning

50. Костадинова, П., А. Велкова, П. Христова, Й. Симеонова, М. Камбурова, С. Георгиева, С. Костадинов, И. Стоилова, Г. Найденова, С. Костадинов. Финансова обезпеченост на програмата на НЗОК за профилактика на здравноосигурените лица над 18 г. изпълнявана от общопрактикуващите лекари. В: *Научни трудове от Юбилейна научна конференция с международно участие „Науката и образованието – традиции и бъдеще“*, под редакция на Д. Янчева, 2-3 октомври 2014, Кърджали, 296-300.



Abstract: One of the main activities of general practitioners (GPs) is the implementation of a program for prevention of compulsory insured persons over 18 years, funded by the NHIF. To run the program it is necessary resource provision. Despite the mandatory nature of the annual health check for adults annually in the budget of NHIF provides funds for less than half of eligible prevention – both in terms of means to pay for reviews of GPs and the limits granted and medical fields for consultation with specialists. There is a consistent trend of population coverage below 50%, which highlighted a number of reasons, one of the essential is insufficient and financial security.

Key words: General Practitioners, insured persons, screening, program, financial security.

III. РЕЗЮМЕТА ОТ НАУЧНИ ФОРУМИ В ЧУЖБИНА (НЕСВЪРЗАНИ С ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ), ПУБЛИКУВАНИ В НАУЧНИ СПИСАНИЯ И СЪОТВЕТНИТЕ СБОРНИЦИ С РЕЗЮМЕТА

51. **Georgieva, S., A.Velkova, M. Kamburova.** Factors for the high prevalence of tobacco use in Bulgaria. *XII Public Health Congress*, 27 April – 1 May, 2009, Istanbul, Turkey.



12th WORLD CONGRESS ON PUBLIC HEALTH
(April 27-May 1, 2009, Istanbul, Turkey)

134.15 Factors for the high prevalence of tobacco use in Bulgaria

Thursday, April 30, 2009
Exhibition A and B (The Hilton Istanbul Hotel)

Stela L. Georgieva Faculty of Public Health, Medical University - Pleven, Bulgaria
Angelina Velkova Faculty of Public Health, Medical University - Pleven, Bulgaria
Maria Kamburova Faculty of Public Health, Medical University - Pleven, Bulgaria
Ivanka Malcheva Faculty of Public Health, Medical University - Pleven, Bulgaria

Introduction: Within the boundary of Europe the epidemic of tobacco use is in different stages of development. Western countries report reduced consumption of tobacco products, while in the low and middle income countries it is increasing.

Aim: To discuss the main factors causing the widespread use of tobacco in Bulgaria and the difficulties in controlling it.

Material and methods: This study is based on national statistical data and the European database "Health for all". Also, a cross-sectional study was carried out among 228 pupils (88 boys and 140 girls), aged 14-19.

Results: Bulgaria has one of the highest proportions of smokers and the highest consumption of cigarettes per capita. Several factors determine this public health problem. Bulgarians start smoking at a very young age. More than 80% of the 16-year adolescents have tried tobacco, 32.6% are regular smokers. Tobacco use is widespread and has become more frequent among Bulgarian women – from 16.7% in 1986 to 29.8% in 2001. Smoking is a common habit among the highly-educated people like physicians, nurses, teachers, politicians, who are supposed to be positive role models. About a half (46.8%) of the physicians and 44% of the teachers in the capital city of Sofia are smokers versus 42.9% in the general population. Cigarette consumption is increasing simultaneously with increase in income of the family. In 2003 households with a monthly income below 300 Euros consumed on the average 792.1 cigarettes per person, and those with an income over 300 Euros per month – 1406.9 cigarettes per person. Predisposing factors for tobacco use are also low prices of cigarettes, ineffective legislation, social tolerance of smoking.

Conclusion: Tobacco smoking is a major risk factor for the health of Bulgarian population. The widespread use of tobacco and its hazardous health effects require the implementation of proven public policies.

Learning Objectives: 1. Discuss the common and nationally specific factors for the high prevalence of tobacco use in Bulgaria. 2. Recognize the difficulties of controlling the widespread use of tobacco. 3. Identify appropriate public health strategies for controlling the tobacco epidemic.

Sub-Theme: Controlling the tobacco epidemic

See more of: Poster: Controlling the Tobacco Epidemic
See more of: Public Health Practices Around the Globe

< Previous Abstract | Next Abstract >

52. Kamburova, M., A. Velkova, S. Georgieva. Risk factors for preterm birth in Bulgaria. *XII Public Health Congress*, 27 April – 1 May, 2009, Istanbul, Turkey.



12th WORLD CONGRESS ON PUBLIC HEALTH

(April 27-May 1, 2009, Istanbul, Turkey)

[Start](#) | [Browse by Day](#) | [Author index](#)

90.40 Risk factors of pre-term birth in Bulgaria

Wednesday, April 29, 2009
Subdivison A and B (The Hilton Istanbul Hotel)

Mariela Kamburova Faculty of Public Health, Medical University - Pleven, Bulgaria
Angelika Velkova Faculty of Public Health, Medical University - Pleven, Bulgaria
Stela L. Georgieva Faculty of Public Health, Medical University - Pleven, Bulgaria

Introduction: Prevalence of pre-term born children and newborns with low birth-weight under 2500 g. has been used as an important indicator for the assessment of population health. The low birth weight and pre-term birth are related to neonatal and infant mortality.

Aim: To assess the effect of certain risk factors - place of residence, mother's age, marital status and employment on pre-term birth among the newborns delivered in the University Hospital in Pleven.

Methods: A case-control study was conducted among 1061 newborns delivered during the first half of 2007 in the Neonatal Ward of the University Hospital in Pleven. Information was extracted from the official hospital records using a questionnaire designed for the aim of this study. Parametric and nonparametric statistical methods (ANOVA, Chi-squared Pearson's test) were used for the analysis as well as multiple logistic regression modeling. Data were processed with SPSS v. 13.1.

Results: The rate of prematurely born children was 6.31%. The study found higher risk of pre-term birth for women in rural areas - adjusted OR=2.9; 95%CI [1,297 - 6,421] and unemployed mothers - OR=3.8; 95%CI [1,304 - 11,490]. The logistic regression model did not find maternal age to be an independent factor for pre-term birth in our study.

Conclusion: Several modifiable factors affect the risk of preterm birth. Women in rural areas and unemployed mothers are under higher risk of premature delivery. Health education and regular prenatal care must be provided to these risk groups.

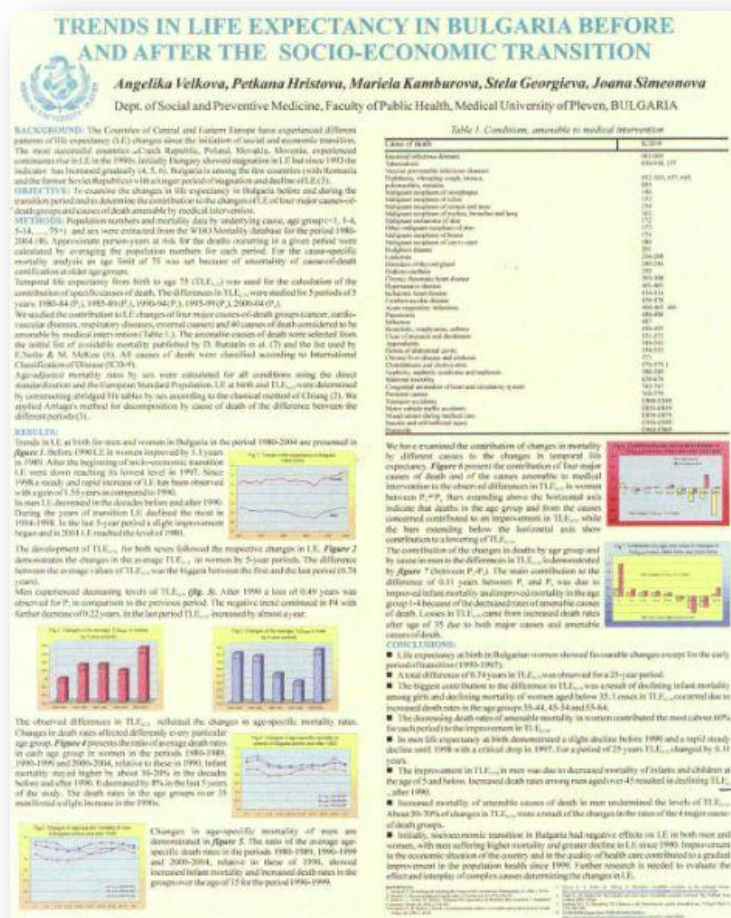
Learning Objectives: 1. Describe the effect of 4 factors on preterm birth; 2. Identify the groups of women at risk; 3. Identify appropriate policies to reduce the risk of preterm birth.

Sub-Theme: Social determinants of health and disease

[See more of: Poster: Social Determinants of Health and Disease](#)
[See more of: Public Health Research & Policy Development](#)

[« Previous Abstract](#) | [Next Abstract »](#)

53. Velkova, A., P. Hristova, M. Kamburova, **S. Georgieva**. Trends in life expectancy in Bulgaria before and after the socio-economic transition. *XII Public Health Congress*, 27 April – 1 May, 2009, Istanbul, Turkey.



Abstract:

Introduction: The Countries of Central and Eastern Europe have experienced different patterns of life expectancy (LE) changes since the initiation of social and economic transition.

Aim: To examine the changes in LE in Bulgaria before and during the transition period and to determine the contribution to the changes of LE of four major causes-of-death groups and causes of death amenable by medical intervention.

Methods: Population numbers and mortality data by underlying cause, age group and sex were entracted from the WHO Mortality database for the period 1980-2004.

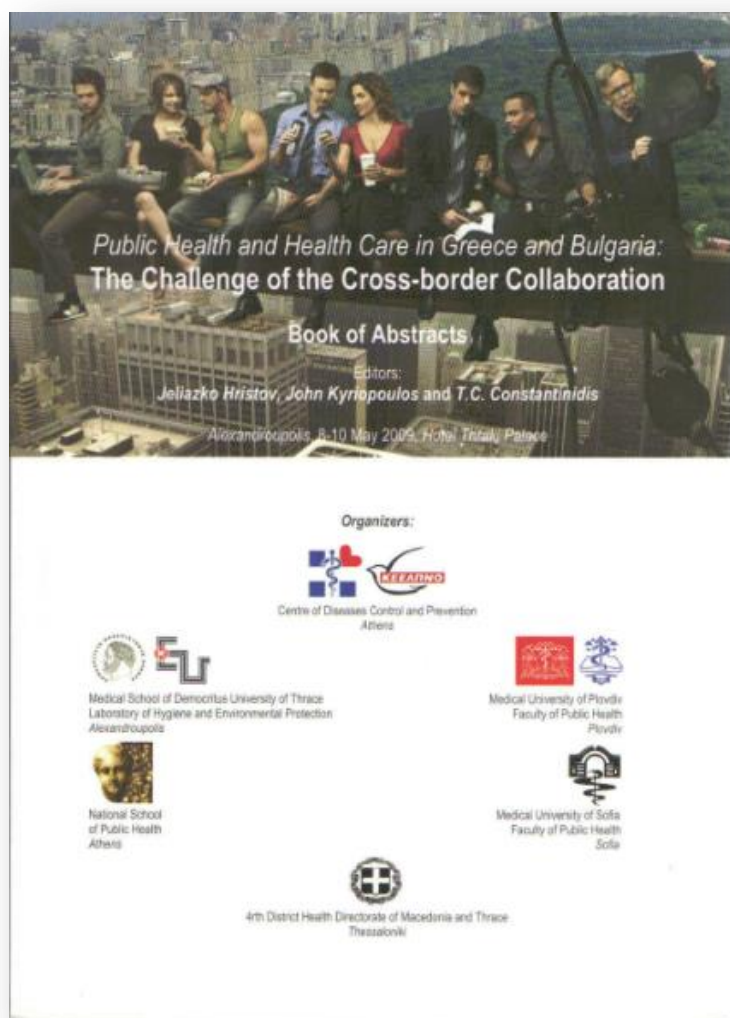
Results: Before 1990 LE in women improved by 1.1 years in 1989. After the beginning of

socio-economic transition LE went down reaching its lowest level in 1997. In men LE decreased in the decades before and after 1990. During the years of transition LE declined the most in 1994-1998.

Conclusion: Initially, socio-economic transition in Bulgaria had negative effects on LE in both men and women, with men suffering higher mortality and greater decline in LE since 1990. Improvement in the socioeconomic situation of the country and in the quality of health care contributed to a gradual improvement in the population health since 1999. Further research is needed to evaluate the effect and interplay of complex causes determining the changes in LE.

Key words: life expectancy, causes of death, WHO, socio-economic transition

54. Kamburova, M., A.Velkova, S. **Georgieva**. Spread of tuberculosis in Bulgaria and Greece. In: *Book of abstracts from Public Health and Health Care in Greece and Bulgaria: the Challenge of the Cross-border Collaboration*, May, 8-10, 2009, Alexandroupolis, Greece, 43-44.



Introduction: Tuberculosis is a contagious bacterial infection that mainly involves the lungs. Rates vary by socioeconomic status and area of residence. About 2 billion people in the world are infected with tuberculosis. Tuberculosis causes more deaths in the world than any other infectious diseases.

Objectives: This report aims to describe and compare tuberculosis morbidity and mortality in Bulgaria and Greece from 1990 to 2006.

Material and methods: TB mortality and morbidity data were extracted from European HFA database and the National Statistics of Bulgaria and Greece.

Results and discussion: The levels of tuberculosis morbidity and mortality and the trends of these health indicators in Bulgaria and Greece are different. Prevalence of tuberculosis in Bulgaria increased after the beginning of socio-economic transition. At the end of period it is about 41 per 100000 population, but in 1998 the level of the indicator is 68 per 100000

population. In Greece prevalence gradually decreased about 2 times for the period. Tuberculosis standardized death rate in Greece (0,47 per 100000) is about seven times lower than that of Bulgaria (2,83 per 100000).

Conclusion: Tuberculosis is preventable. Vaccination, early identification of infected people and medications treatment are some of the most effective ways to prevent tuberculosis from spreading. Now in Bulgaria is operating a National Tuberculosis program. The aim of the program is to limited morbidity and to reduce mortality of tuberculosis in Bulgaria.

Key words: tuberculosis, morbidity, mortality, Bulgarian National Tuberculosis program

55. **Georgieva, S., A.Velkova, M. Kamburova.** Second-hand tobacco smoke among preschool children in Bulgaria. *In: Book of abstracts from Public Health and Health Care in Greece and Bulgaria: the Challenge of the Cross-border Collaboration*, May, 8-10, 2009, Alexandroupolis, Greece, 85.



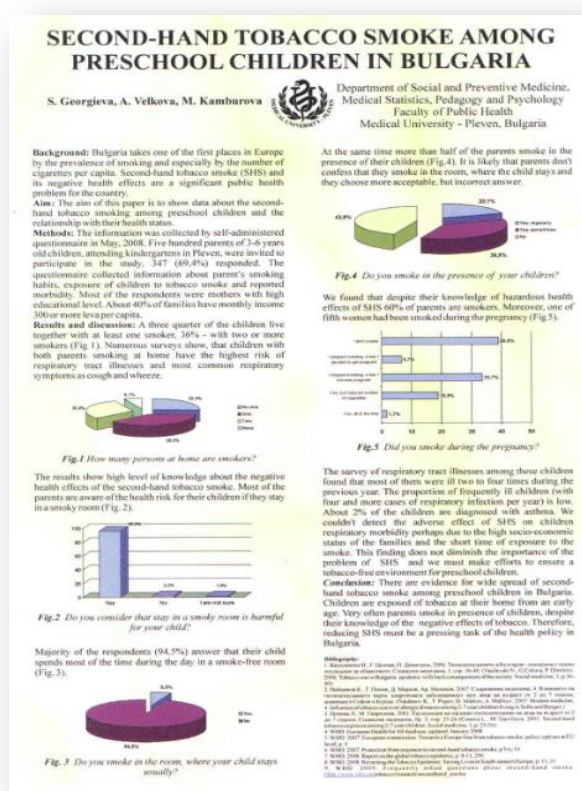
Introduction: Bulgaria takes one of the first places in Europe by the prevalence of smoking and especially by the number of cigarettes per capita. Second-hand tobacco smoke and its negative health effects is a public health problem. The **aim** of this paper is to show data about the second-hand tobacco smoking among preschool children and the relationship with their health status.

Methods: The information was collected by self-administered questionnaire among 347 parents of 3-6 years old children, attending kindergartens in Plevnen. The questionnaire consists of questions about parent's smoking habits, exposure children to tobacco smoke and related morbidity.

Results: Despite high level of knowledge about the negative health effects of the second-hand tobacco smoke, 60% of parents are smokers and one of fifth women had been smoked during the pregnancy. Three quarter of the children live together with at least one smoker, 36% - with two or more smokers. More than half of the parents smoke in presence of their children.

Conclusion: There is an evidence for wide spreading of tobacco smoke exposure among preschool children in Bulgaria.

Key words: Bulgaria, second-hand tobacco smoke, children's health



56. Kambourova, M., P. Christova, A. Velkova, **S. Georgieva**, P. Stefanova, J. Simeonova, I. Hristova. Health status of premature infants in early childhood. *In: Abstracts book from 1st Balkan Congress on Health Sciences*, May, 14-16 2014, Edirne, Turkey, 7.

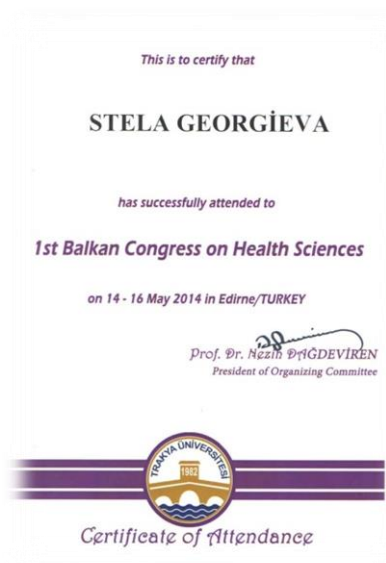
Aim: The aim of the study was to survey the health status of premature infants born in 2007 at the University Hospital – Pleven between birth and 3 years of age.

Methods: The health status of the children from birth to 3 years of age was followed up. The study was comprehensive for premature children and representative for full-term infants born in 2007. The significance of the results, findings and conclusions was determined at $p < 0.05$.

Results: Respiratory diseases were found to be the most common cause of morbidity in infancy. The preterm children suffered more than 5 times a year from respiratory diseases, as compared with the term infants, and the risk was four times higher - RR 4.10 95% CI (1.89 - 8.85). The study found over five times higher risk for eye problems in premature children as compared to term infants - RR 5.42 95% CI (1.48 – 19.94) but did not establish a statistically significant difference between preterm and term infants regarding hearing problems.

Conclusion: Our results confirmed the research hypothesis that prematurely born children living in urban areas are a risk group with high morbidity up to three years of age.

Keywords: premature, infant, health status, risk



57. **Georgieva, S.**, A. Velkova, M. Kamburova, P. Hristova, P. Stefanova, J. Simeonova. Needs of health promotion activities at school for students in the region of Pleven. *In: Abstracts book from 1st Balkan Congress on Health Sciences*, May, 14-16, 2014, Edirne, Turkey, 6.

Introduction: Health promotion at school is one of the most effective approaches for Public Health improvement. It includes variety of activities contribute to physical, mental and social well-being of students and staff. The **aim** of this paper is to analyze

needs of health promotion activities for students determined of their behavior and their satisfaction of whole school environment.

Materials and methods: A comprehensive medico-social study for Health promotion at school was conducted from September 2012 to May 2013. Data were collected by self-administered questionnaire among 600 students, 14-19 years of age, from representative sample of schools in the region of Pleven.

Results: The study found that behavior risk factors are widely distributed among students. The most often shown factors are tobacco smoking (48,2%), physical inactivity (36,6%) and unhealthy diet with excessive consumption of sugar and paste products (21%). Over 80% of health education at school is carried out by traditional and unattractive ways or don't correspond with information needs of students. They define themselves as a passive audience in this process. A three quarter of students report medium to high level of stress at school because of poor organization of the syllabus (46,7%), information congestion (36,9%) and conflict situation with teachers and class-mates (27%). About one third of students are bored at school and only 7% feel themselves completely satisfied.

Conclusion: There is a necessity of school based programs against unhealthy behavior and heightened attention to the emotional and social well-being at school.

Key words: health promotion at school, health education, behavior risk factors, tobacco smoking

58. **Georgieva, S., A. Velkova, S. Alexandrova – Yankulovska, M. Kamburova.** Study on the cooperation between family and school in the area of Health promotion. *European Journal of Public Health*, (24), suppl. 2, 2014, 40; **IF = 2.591**
DOI:<http://dx.doi.org/10.1093/eurpub/cku151.093>



Background: Health promotion (HP) at school is one of the most effective approaches for public health improvement. The partnership between all members of the school society (school staff, family etc.) is recognized as an important precondition for improving health and wellbeing of individuals and communities. The **aim** of the study is to observe the cooperation between family and school to reach better outcome of HP activities at school.

Methods: A comprehensive medico-social survey over representative sample of schools in Pleven district (one of the 28 regions of the country situated in Central North Bulgaria) was conducted from September 2012 to May 2013. Data were collected by self-administered questionnaire among 1280 people in five target groups including 78 school nurses, 30 health promotion experts, 279 teachers, 519 students, 374 parents. Interview with school principals and documental review were performed. Data analysis were consistent with the concept of Health Promoting School and the methodology “The

Partnership analysis tool”.

Results: The study found that according to most of the respondents (56.6% to 86.9% in the different observed groups) the family background is determinative for children’s and adolescent’s behavior. The influence of the school environment and friends are also emphasized. Although 4/5 of parents are satisfied with their collaboration with school, 91% deny to be formerly invited for common health promotion activities. At the same time two thirds of observed parents declare willingness to participate if they have been invited. One third of parents do not share information about health problems of their children with school staff and the trend increases with the growth of children. Most often (66.5%) health problems have been discussed with the class-teacher and on rare occasions (3.8%) with school health professionals. On the other hand, teachers do not regularly discuss health issues with parents but only when a particular problem occurs.

Conclusion: Based on the study results a check-list for evaluation of the partnership for HP was developed. A perceived need for a partnership and positive attitude of the family for collaboration with school were established and future areas of action were determined.

Main messages:

1. More can be achieved in the area of Health promotion by establishing partnership than if individuals or organizations acting alone.
2. Health promotion at school will be an effective approach for Public health improvement if all members of school community coordinate their efforts to achieve a common goal.

59. Aleksandrova-Yankulovska S., A. Anov, S. Geogrieva. Ethical aspects of pronatalists policies in ageing countries. *European Journal of Public Health*, (24), suppl. 2, 2014, 36; IF = 2.591
DOI:<http://dx.doi.org/10.1093/eurpub/cku151.182>

Key messages

- The research contributes to the body of research work on family planning by identifying reasons why men are not particularly interested in family planning.
- The research work shows that male motivation projects should be under taken to convince men that family planning is not only for women but men as well.

Adult population health status study (Federation of Bosnia and Herzegovina)

Sanja Matovic Miljenovic

S Matovic-Miljenovic¹, A Ramic-Gabek², Z Lur², E Imamovic², I Jokic², A Grahovac-Siljak²

¹Euro Health Group, Copenhagen/Kragujevac, Denmark/Serbia

²Federation of BiH Public Health Institute, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Contact: smatovic@euroh.org

Ethical aspects of pronatalists policies in ageing countries

Shlyva Yankulovska

S Aleksandrova-Yankulovska, A Anov, S Geogrieva
Faculty of Public Health, Medical University of Plovdiv, Plovdiv, Bulgaria
Contact: shlyva.aleksandrova@hotmail.com

Pronatalist policies evolved in Ancient times but they have gained popularity also nowadays. The measures, adopted for pronatalist purposes, vary widely: intensive propaganda, cash payments, repression of birth control, conservative abortion laws, migration control, enactment of 'eugenic laws', social benefits. Some of these were discarded as unethical while others were liberalised. In ageing countries debates over funding of IVF as part of pronatalist measures have taken place.

This paper aims at outlining and discussing the ethical issues of pronatalist policies in ageing countries.

7th European Public Health Conference Thursday 20 November 2014 15:40-15:50 37

Method

The pronatalist policies are analysed through the application of the basic bioethics principle of respect for autonomy and the specific public health ethics principles of maleficence in the benefit of the society, least infringement, public justification, effectiveness, reciprocity and proportionality.

Results

The argumentation for the implementation of pronatalist measures related to diminished respect for autonomy is much weaker than in other public health cases. Another problem is the lack of consensus about the content of the pronatalist measures. Should IVF insurance coverage be part of them? If so, IVF would be the only medical intervention directly increasing fertility. Is it morally acceptable to employ medical procedures for non-medical purposes? Besides that pronatalist measures can be hardly ever publicly justified, they have varying effectiveness and vague idea of reciprocity. What can the society offer "in exchange" for the provision of a new member? How can we assess the proportionality of an acceptable intrusion in people reproductive choices?

Conclusions

It is difficult to assess the impact of pronatalist measures on the background of economic crisis and changing values in Western societies. In some countries cash payments and children allowances happened to be utilized more often by minority groups. Thus societal pressure has been created and voices in favour of selective application of pronatalist measures have been raised. Such approach would, however, bear a resemblance to eugenics policies from the past and thus is deemed unethical. We can conclude that at the recent stage of societal development pronatalist measures cannot be ethically justified.

Key messages

- Recent demographic trends in Europe have been leading to ageing and increased dependency ratios. Policies fostering population growth have been introduced in social and health care areas.
- Applied ethics does not provide strong arguments in support of pronatalist policies both on the basis of the principle of respect for autonomy and the specific public health ethics principles.

experimental studies and targeted 'at risk' target populations covering a large variety of health topics. Many reviews were concerned with broader issues of health promotion, prevention, or health education. A large proportion of the reviews focused on eHealth / telemedicine and on mass media / social marketing. Reviews mostly reported behaviour-related outcomes or conducted a content analysis or analysis of use. Research gaps were identified relating to community-based research, participation and empowerment, active media use, quality aspects, and the use of salutogenic or assets-based approaches.

Conclusion

The available research on digital media use in Public Health is dominated by studies emphasising the passive reception of messages and a focus on individual behaviour change. Issues of quality and ethics need to be taken into account more consistently. Further research is needed on more participatory methods, particularly those seeking to use digital media as a means to harness individual and community assets.

Key messages

- Media use in Public Health focuses on passive reception using various channels.
- Additional research is needed on more participatory approaches.

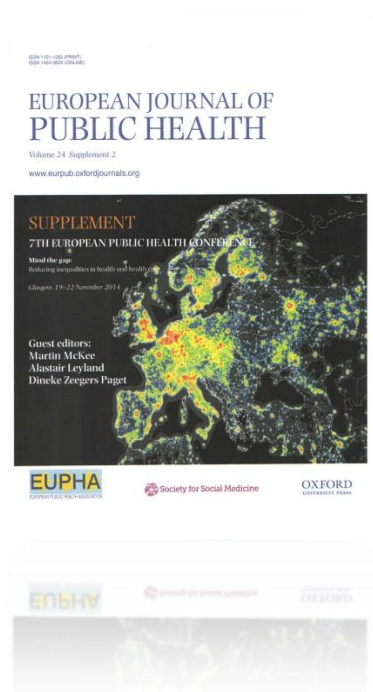
Effectiveness, cost-effectiveness and sustainability of integrated care models for elderly complex patients: a systematic review

Maria Marino

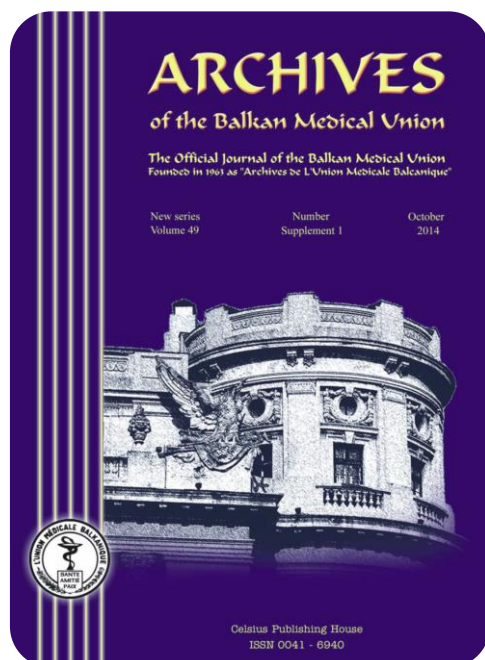
M Marino, M Tenzariello, S Bazzi, AG de Bock, W Wenzel, S Borgia
Department of Public Health, Hygiene Section, Catholic University "Sacra Cuore", Rome, Italy
Contact: maria.marino@munich.it

Background

Integrated care models respond to the complexities of long term conditions, in particular the increasing prevalence of multiple morbidity and poly-pharmacy. The integration of care across primary, intermediate and secondary care provides could help reducing duplication or gaps in services, emphasize the continuity and coordination of care, improve the efficiency of care for both health professionals and patients. For complex



60. **Georgieva, S., M. Kamburova, P. Stefanova, A. Velkova.** Characteristics of school health promotion in Bulgaria. *In: Archives of the Balkan Medical Union*, (49), Suppl.1, October, 2014, 71.



V-17

LEG ULCERS IN A PATIENT WITH MULTIPLE PATHOGENIC FACTORS

Mihaila Georgescu^{1,2}, A.M. Tîlcan^{1,2}, V. Trifu², Viorica Marinescu²

¹Colentina Clinical Hospital, 2nd Clinic of Dermatology, Bucharest, Romania
²SUUMC "Carol Davila", Dermatology Department, Bucharest, Romania

Introduction. Leg ulcers have a wide range of causes, although venous insufficiency and peripheral arteriopathy are most common. Ulcers are much rarer in patients treated by hydroxyurea.

Case report. A 78-year-old woman who had been treated with hydroxyurea and anagrelidum for polycythemia vera for several years and had a Doppler echography confirmed peripheral obliterative arteriopathy stage IV was admitted for 2 ulcers of 3/5 and 5/6 cm with necrotic bases and multiple small ulcerations of 1/1 cm, at the right thigh associated with necrosis on the dorsal face of the phalanges, back foot and lateral malleolus. The right peripheral pulse was absent. The labs showed leukocytosis, thrombocytosis, hyperuricemia, hyperglycemia and increased alkaline phosphatase. The wound swab was sterile. A hematology consult decided to increase the dosage of the hydroxyurea. The patient was started on Pentoxifyllinum, Sulodexidum, Acidum acetylsalicylicum, 2% boric acid, Acidum fusidicum and pain killers. Also vascular surgery was recommended, but the patient decided to postpone it.

Discussion. The patient has both of the macrocirculation and the microcirculation impaired. Hydroxyurea and diabetes mellitus affects the microcirculation, but the macrocirculation is deteriorated due to diabetes mellitus macroangiopathy and to the peripheral obliterative arteriopathy stage IV. Also, a paper admits that thrombocytosis is also involved in the pathogenesis of leg ulcers.

Conclusion. This case represents an association between several causes of leg ulcers, with an important effect on the quality of life.

V-18

CHARACTERISTICS OF SCHOOL HEALTH PROMOTION IN BULGARIA

Sela Georgieva¹, Mariela Kamburova¹, Penka Stefanova², Angelica Velkova³

¹Department of Social and Preventive Medicine, Medical University of Pleven, Bulgaria

²National Health Insurance fund, Bulgaria

³Department of Social medicine, Medical University of Sofia, Bulgaria

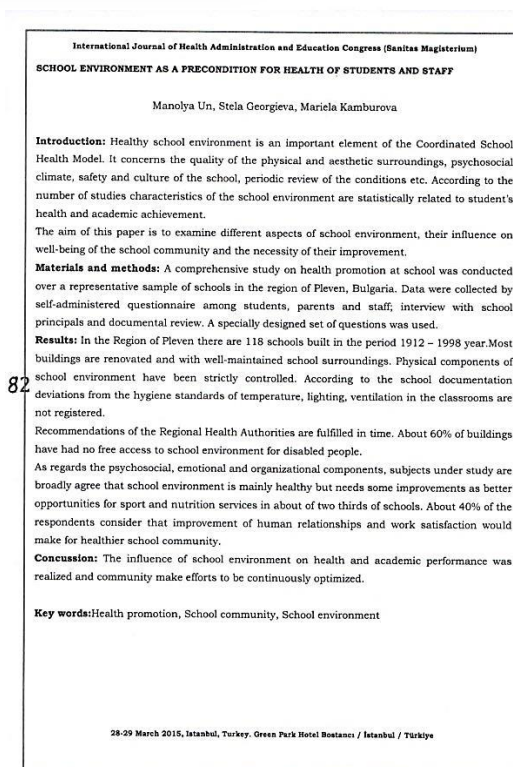
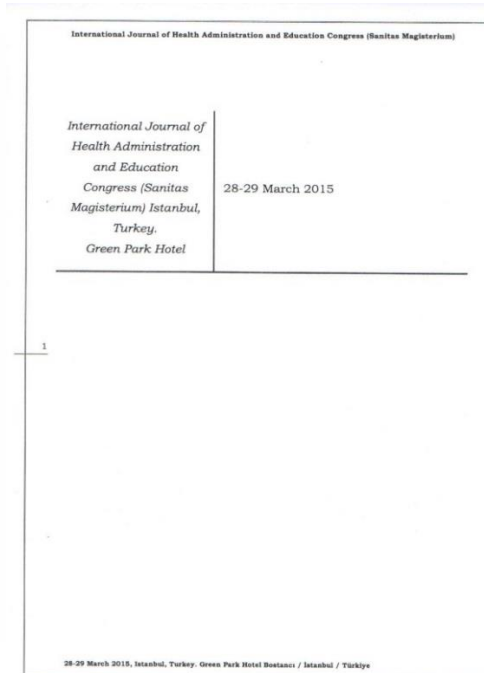
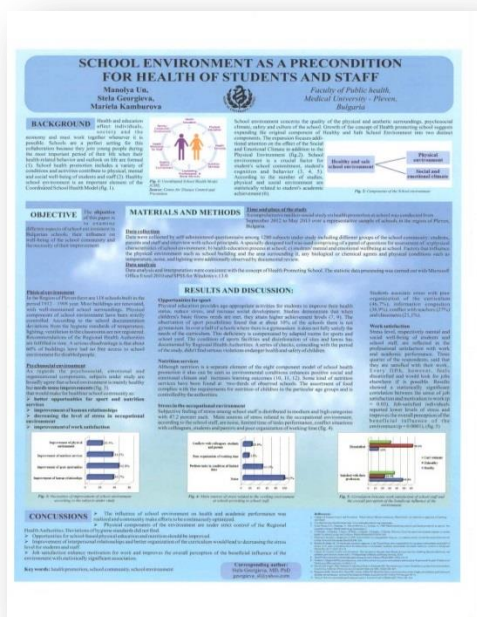
Introduction. Health promotion is a modern concept for public health improvement applied in different fields of community life. By the international network of Health promoting schools the school community acquires a main role to reach the potential of this concept. The aim of this paper is to draw a parallel between the main principles of the concept and its actual fulfillment in Bulgarian school.

Material and method. A comprehensive medico-social survey over representative sample of schools in Pleven district was conducted from September 2012 to May 2013. Data were collected by self-administered questionnaire among 78 school nurses, 30 health promotion experts, 279 teachers, 519 students, 374 parents; interview with school principals and documental review. Data analysis and interpretation were consistent with the concept of Health Promoting School.

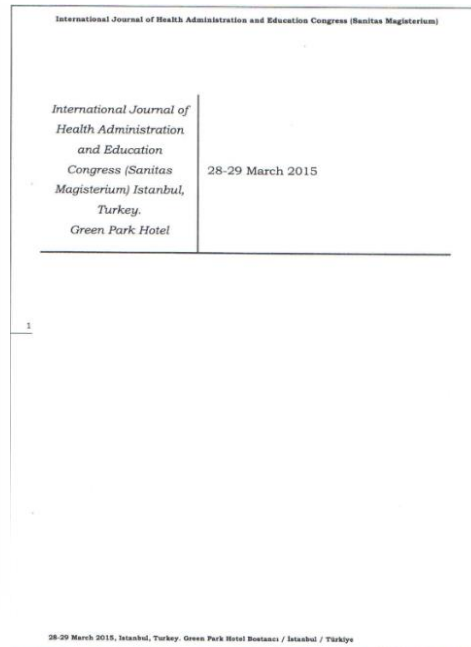
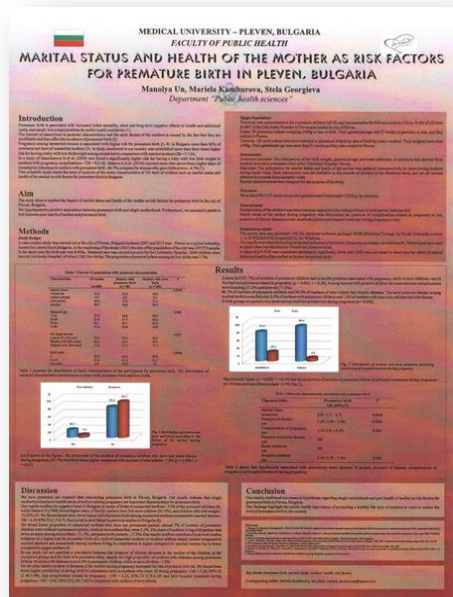
Results. The study found safety school environment with strict control over its physical components. There is a necessity of better opportunities for sports and nutrition services in about of two thirds of schools. Over 90% of school staff and about two thirds of students report high level of stress which require attention to the emotional and social well-being at school. 80% of health education is carried out by traditional and unattractive ways or don't correspond with information needs of students. Behavioral risk factors are widely distributed among students (48.2% tobacco smoking; 36.6% physical inactivity) and start at early age. There is positive attitude for family-school partnership but there are some difficulties to fulfill it.

Conclusion. The study results like the international experience show both success and difficulties to put this concept in practice.

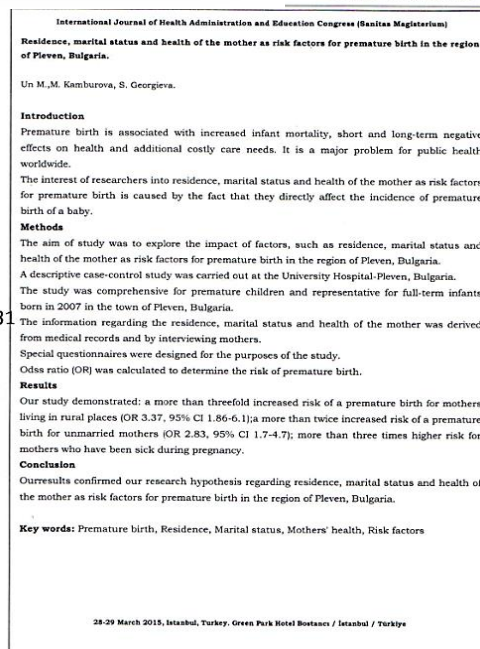
61. Un M., S. Georgieva, M. Kamburova. School environment as a precondition for health of students and staff. In: *Abstracts book from International Journal of Health Administration and Education congress (Sanitas Magisterium)*, March, 28-29, 2015, Istanbul, Turkey, 82.



62. Un M., M. Kamburova, S. **Georgieva**. Residence, marital status and health of the mother as risk factors for premature birth in the region of Pleven, Bulgaria. *In: Abstracts book from International Journal of Health Administration and Education congress (Sanitas Magisterium)*, Match, 28-29, 2015, Istanbul, Turkey, 81.



81



63. **Georgieva S., M. Kamburova.** School health education in Bulgaria – characteristics and direction for improvement. 4th *Electronic International Interdisciplinary conference*, August, 10-14, 2015.

Abstracts available at <http://www.eiic.cz/actual-conferences-and-papers/>.



Abstract

The aim of this paper is to observe the characteristics of health education at school in terms of the school nurses, teachers and students as participants in this process. Methods: Data were collected by self-administered questionnaire among school staff, students and their families as a part of a comprehensive study of health promotion at schools in the region of Pleven, Bulgaria. They refer to the attitude and the opinion of the observed groups about school health education. Results: All of the respondents consider that health education is an important part of school health promotion but the opinion about its quality differ between the study groups. Three quarter of school nurses versus approximately one third of teachers assess it as systematic and adequate. According to two thirds of students, school health education is not sufficient to develop health-relevant skills or to motivate toward healthy life style. Over 80% of health education activities are carried out by traditional and unattractive methods or don't correspond with information needs of students who define themselves as a passive audience in this process. Greater effectiveness of team-work for health education is recognized so 60% of the activities are carried out jointly with Regional Health Authorities, physicians and other appropriate partners. Conclusion: To reach its aims school health education should be more appropriate to user's interests and needs.

Author keywords

*health education
school health promotion
school nurses*

64. Kamburova M., **S. Georgieva**. Quaternary prevention – development of the concept and application in Bulgaria. 4th *Electronic International Interdisciplinary conference*, August 10-14, 2015.

Abstracts available at: <http://www.eiic.cz/actual-conferences-and-papers/>.



Abstract

Quaternary prevention is the prevention of unnecessary medicine or the prevention of overtreatment of the people. The model of quaternary prevention proposed by Jamouille M. was presented to the Congress of World Organization of Family Doctors (WONCA) in Hong Kong at 1995. Current health care expenditures in Bulgaria for the past 10 years continuously increased. The aim of the study is to present the concept of quaternary prevention as an important aspect of modern medical practice and the need for its implementation in Bulgaria. A critical review of the literature related to the concept of quaternary prevention was made. Data about current health expenditures in Bulgaria for the period 2003-2012 were used. Quaternary prevention is the subject of numerous studies mainly in the field of primary health care. She is up to date and specialized medical care, and in Bulgaria and the hospital, because of the increasing the number of unnecessary hospitalizations. In the last decade total current expenditures for hospitals in Bulgaria increased more than two times. Putting the concept of quaternary prevention discussion and its application in practice will reduce unjustified "care" for patient, and as a result will reduce expenditures for health care.

Author keywords

*Bulgaria
health care expenditures
overtreatment
quaternary prevention*

65. Kamburova M., S. Georgieva. Inadequate prenatal care as a factor for prematurity at the city of Pleven, Bulgaria. *European Journal of Public Health*, (25), suppl. 3, 2015, 454; IF = 2.591

Obese children's practices and perceptions of physical activity

Eva Ladelager Larsen

P. Olaya-Gonzalez^{1,2}, DC Orampo¹, & Ladelager Larsen²

¹Department of Postgraduate studies, Faculty of Nursing, University of Antioquia, Medellin, Colombia

²Unit for Health Promotion Research, University of Southern Denmark, Lyngby, Denmark

Contact: larsen@health.sdu.dk

Globally, childhood obesity has increased over the last decades and is a serious public health challenge. Physical activity (PA) plays an important role in weight management; however children do not meet the recommend levels of PA. A growing number of theories address PA and motivation to engage in PA as a complex interaction between individual preferences, experiences and physical and social environments. In this study we follow this approach to explore the contexts that shape obese children's engagement in PA. Particularly we focus on 1) the PA practices that obese children engage in and 2) how they make sense of these practices.

Methods

We conducted the study in Medellin, Colombia, by using a qualitative approach consisting of observational methods during physical education (PE) classes, focus group interviews (2) and individual unstructured (6) and semi-structured interviews (21). The participants were obese/overweight children (10-14 years old) from a local public school. The data was analysed by use of grounded theory.

Results

The participants were mainly engaged in PA in PE class at school. They identified that PA were pre-determined by the PE teachers and that the teachers did not consider the interests or the capacities of the children. The participants associated PE classes with rules and competition and had very few experiences of engaging in fair competitions. Contrarily, PA such as biking or walking taking place in their neighbourhood during leisure time was linked to pleasure, fun, and socializing with friends, but only occurred on an infrequent basis.

Conclusions

PE classes were found to be demotivating for obese children due to experiences of unfair competition and teachers' non-participatory teaching methods. Moreover, PA in leisure time was not organized and only performed on an ad hoc basis. To overcome these challenges future interventions could organize PE classes to match the needs of obese children and organize PA during leisure time on a frequent basis.

Key messages

- Physical activities at school are perceived to be too competitive
- Participatory approaches are recommended to motivate obese children

Inadequate prenatal care as a factor for prematurity at the city of Pleven, Bulgaria

Mariela Kamburova

MS Kamburova, S. Georgieva

Medical University, Faculty of Public Health, Department of Public Health Science, Pleven, Bulgaria

Contact: mariela.kamburova@phos.com

Background

Premature birth is rated as one of the most important single causes of the global burden of disease in neonatal period. Many studies have shown higher rates of adverse outcomes for pregnant women who receive inadequate prenatal care. In Bulgaria, every pregnant woman has access to free prenatal care, but no information is available regarding factors related to the adequacy of prenatal care or its effect on pregnancy outcome. The study evaluates the association between prenatal care adequacy and adverse pregnancy outcomes in Plevan.

Methods

A case-control study was carried out in Plevan between 2007 and 2013. The study was comprehensive for premature

children (all 58) and representative for full-term infants (192 or 10.4% of all full-term infants) born in 2007 in the University Hospital of Plevan and residing in Plevan. The information for prenatal care used by mothers was gathered retrospectively by interviewing mothers during home visits. A special questionnaire was designed for the purpose of the study. Prenatal care was classified as inadequate, intermediate or adequate based on Kessner's Adequacy of Prenatal Care Index. To estimate the association of adequacy of prenatal care and the defined outcomes odds ratios (OR) and 95 per cent confidence intervals (95% CI) were calculated.

Results

Inadequate and intermediate prenatal care (compared with adequate) was significantly associated with a higher risk of premature birth. Factors found to increase the likelihood of a premature birth were: inadequate timing of initiation of prenatal care (OR 4.23, 95% CI = 1.41-12.69); less than five prenatal care visits (OR 4.96, 95% CI = 1.61-14.95); less than two ultrasound examinations (OR 2.45, 95% CI = 1.27-4.71).

Conclusion

Our results indicate the need for active health and educational actions by health professionals in the region to avoid premature births.

Key messages

- There is an association between prenatal care adequacy and adverse pregnancy outcomes in the town of Plevan, Bulgaria
- There is a need for active actions by health professionals to avoid premature birth and a adolescent public health

The situation of the fetal head at term in relation with the delivery mode

Monika Laura Cava

ME Cava¹, M Prejbeanu¹, AC Dolguzin², M Morone², S Tudorache², N Gheara², DG Ionescu²

¹Public Health Department, University of Medicine and Pharmacy Craiova, Romania

²Prenatal Diagnostic Unit, University of Medicine and Pharmacy Craiova, University Emergency County Hospital, Craiova, Romania

University Emergency County Hospital, Craiova, Romania

Contact: caimonicul@phos.com

Objective

The aim of this observational study was to document the frequency of fetal head engagement (FHE) longitudinally at term before the onset of labor and to determine the potential of the pre-labor situation of the fetal head in predicting labor outcome.

Method

Prospective pilot study, deployed in a tertiary maternity hospital. In unselected pregnant women trans-abdominal and trans-perineal ultrasound evaluations were started at the first presentation at term. Clinical and ultrasound variables were evaluated for analysis to describe fetal head position and progression of the fetal head in the maternal pelvis. The measurements were weekly performed until birth. Maternal and labor characteristics were noted. Multiple pregnancies, non-cephalic presentations, fetal hypotrophy and macrosomy, scarred uterus and elective cesarean cases were excluded.

Results

61 primiparous and 24 multiparous were evaluated. FHE at term before the onset of labor was 3.1%-6.2%, depending on the cut-off considered. Less than 9% of the primiparous showed engagement at any evaluation (2.6-4.4%, depending the cut-off applied); 1.5-4.7% of them at 37GW presented, and 2.6-4.4% in the week before delivery. In the multiparous, the overall engagement rate was 42%. The vast majority, but not all of the FHE cases, delivered vaginally (80-90%, depending the criteria).

Conclusion

Objective ultrasound determination of FHE showed rate much smaller rates than described in the classic literature. The preliminary data suggests that fetal head non-engagement should not be considered a risk factor for arrested labor disorders and cesarean delivery.



66. Kamburova M., S. Georgieva. Adverse effect of prematurity on the development of children in town of Plevan, Bulgaria. *European Journal of Public Health*, (25), suppl. 3, 2015, 391; IF = 2.591
DOI: <http://dx.doi.org/10.1093/eurpub/ckv176.049>



knowledge than literature. 29.9% of the people surveyed think that people with TB will try to hide the disease. 33.7% of the people surveyed think that TB is shameful disease.

Conclusions

Community education, education services in Family Health Centers, education through patronage services, education services in primary and secondary school, World TB Day campaign, use of mass media, etc.

Key messages

- Community education, education services in Family Health Center

Implementation of a Programme on Cultural Competence in Pediatric Public Health

E. Sievers

Academy of Public Health, Düsseldorf, Germany
Contact: sievers@akademie-ogp.de

Background

In view of the diversity of children in Germany and increasing immigration, cultural competence is a core qualification in pediatric public health staff. However, the majority of employees has completed the professional education and therefore additional educational offers are needed.

Objectives

2008, the aim was to raise systematic interest in child migrant health in professionals engaged in the child public health services in Schleswig-Holstein, Hamburg, Bremen, Hesse, Lower Saxony and North Rhine Westphalia, the federal states supporting the Academy of Public Health in Germany. Subsequently a widespread offer of courses was developed and offered free of charge: 1.) The qualification in intercultural communication and transfer of structural knowledge to improve the care for migrant children. 2. The transfer of specific skills, e.g. to act with interpreters in the dialogue with the families. 3. The introduction of the issue into other thematic areas, e.g. inclusion of one topic concerning migrant child health in course. 4. The training on specific issues on migrant child health and/or development.

Results

The initial acceptance of the programme was heterogeneous. However, after full implementation, the three level programme on intercultural communication (1.) sensibilization, 2.) structural knowledge, information, and case reports, 3.) expert course) attracted >1400 attendees on level 1, >650 on level 2 and > on level 3 (2/3: Restricted offers). However, this was linked to decentralized offers, avoiding travel times and minimizing institutional financial investment. A common experience of all four offers was the initial hesitance to participate in courses with a 'new' thematic focus. The evaluation, especially of the courses on intercultural communication rendered positive results which were predominantly 1-2 on a scale up to 6.

Conclusions

The current programme on cultural competence in pediatric public health has been implemented successfully and may now be transferred to other target groups of the Academy of Public Health. The courses showed an urgent need for the awareness of qualification needs of current public health services in this thematic area and the respective resources needed.

Key messages

- The systematic implementation of training of public health staff in cultural competence is needed
- Adequate resources have to be allocated to enable institutions to support this qualification

Adverse effect of prematurity on the development of children in town of Plevan, Bulgaria

Mariela Kamburova

MS Kamburova, S. Georgieva
Department of Public Health Sciences, Faculty of Public Health, Medical University, Plevan, Bulgaria
Contact: mariela_kamburova@yahoo.com

Background

This study responds to the need of comprehensive analysis of the problems of prematurity and its impact on physical and neuro-psychological development of children up to 3-years of age.

Prematurity is a significant public health problem. Preterm birth, defined as childbirth occurring at less than 37 completed weeks of gestation, is a major determinant of stunting of premature children.

In 2007 the percentage of premature infants was 8.7% in Bulgaria and 7.7% in the town of Plevan.

The study aims to analyze the impact of prematurity over the physical and neuro-psychological development of children less than 3 years of age in town of Plevan, Bulgaria.

Methods

A cohort study among 58 preterm and 192 full-term children who resided in Plevan, Bulgaria was made. The study was comprehensive for the premature children born in 2007 in University Hospital in Plevan. The children were observed from January 2007 through July 2011.

Relative risk (RR) was calculated to determine the effect of prematurity.

Information about the physical and psychological development of children was collected by document analysis of height, weight and neuro-psychological status of children and face to face interview with parents.

Results

The study established statistically significant differences in the height of preterm and term infants at first year of age (RR 11.68, 95% CI= 4.31-31.64) and at third year (RR 22.96, 95% CI= 2.96-88.56) and statistically significant difference in the weight at first year (RR 9.55, 99% CI= 3.47-26.25) and at third year (RR 14.77, 95% CI= 3.12-70.04).

We found higher risk for retardation in neuro-psychological development of premature children in early childhood in comparison with full-term born children (RR 2.3, 95% CI= 1.3-3.9).

Conclusion

The findings confirmed the adverse effect of prematurity as a risk factor for stunting in physical and neuro-psychological development of premature children up to three years of age living in urban area in Bulgaria.

Key messages

- Prematurity is a significant public health problem. Premature children have higher risk for stunting in physical and neuro-psychological development up to 3-years of age
- Premature infants are a risk group for analysis of problems of prematurity in Bulgaria and its impact on physical and neuro-psychological development of children up to 3-years of age

Public Policy for Improving Roma Health - specific programmes or mainstream interventions dilemma

Elena Tudose

E. Tudose

Academy of Economic Studies, Bucharest, ROMANIA; Institute for Public Policy, Bucharest, Romania
Contact: etudose@ppm.ro

The new programming exercise for European Structural and Investment Funds 2014-2020 has brought to attention an older policy dilemma in Romania: how to approach a vulnerable group - Roma communities - through its specific needs in terms of health condition, yet with measures able to generate genuine social inclusion, not segregation nor assimilation.

The paper argues that neither the upcoming Operational Programs funded through ESIF, nor national strategic documents have actually researched the deep causes of potential differences in health status or (lack) of access to health services of Roma population versus the majority population. Statistic evidence is scarce to non-existent in the region, thus, although exclusion/marginalization does occur frequently with Roma access to healthcare, there is no actual solution to it - although financial resources might be available - unless the whole system

67. **Georgieva S., S. Aleksandrova-Yankulovska, M. Kamburova.** Viewpoints and attitude to health of active age people in Bulgaria. *European Journal of Public Health*, (25), suppl. 3, 2015, 382-3; **IF = 2.591**
DOI: <http://dx.doi.org/10.1093/eurpub/ckv176.026>

Background: Health is an important resource for personal and social development and for work productivity. Process of population aging makes the health state of active people increasingly relevant issue. According to the Health promotion concept, individuals and communities, supported by the Government, have great potential for public health improvement if they realize the nature and determinants of health.

Aim: The aim of the study is to observe working people's understanding and attitude to health as a complex and multidimensional concept, and ways of its improvement.

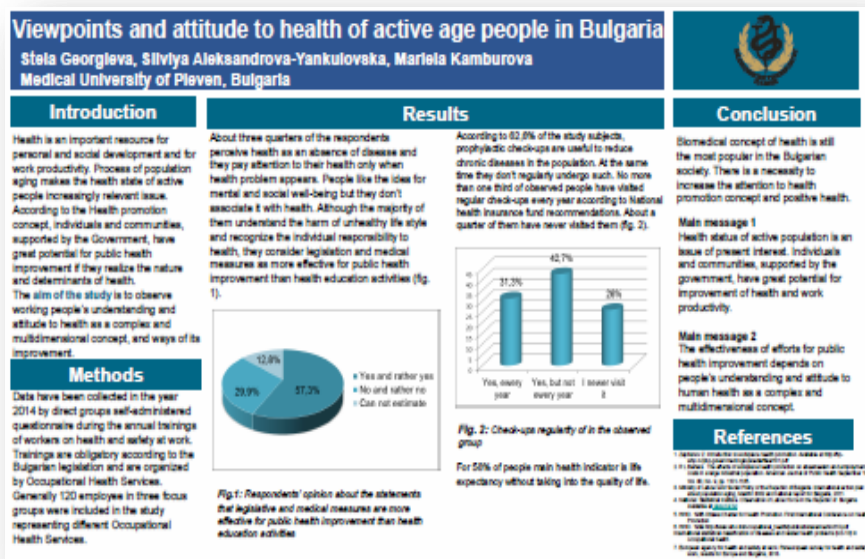
Materials and methods: Data have been collected in the year 2014 by direct groups self-administered questionnaire during the annual trainings of workers on health and safety at work. Trainings are obligatory according to the Bulgarian legislation and are organized by Occupational Health Services. Generally 120 employees in three focus groups were included in the study representing different Occupational Health Services.

Results: About three quarters of the respondents perceive health as an absence of disease and they pay attention to their health only when health problem appears. People like the idea for mental and social well-being but they don't associate it with health. Although the majority of them understand the harm of unhealthy life style and recognize the individual responsibility to health, they consider legislation and medical measures as more effective for public health improvement than health education activities. According to 62,6% of the study subjects, prophylactic check-ups are useful to reduce chronic diseases in the population. At the same time they don't regularly undergo such. For 58% of people main health indicator is life expectancy without taking into account the quality of life.

Conclusions: Biomedical concept of health is still the most popular in the Bulgarian society. There is a necessity to increase the attention to health promotion concept and positive health.

Main messages

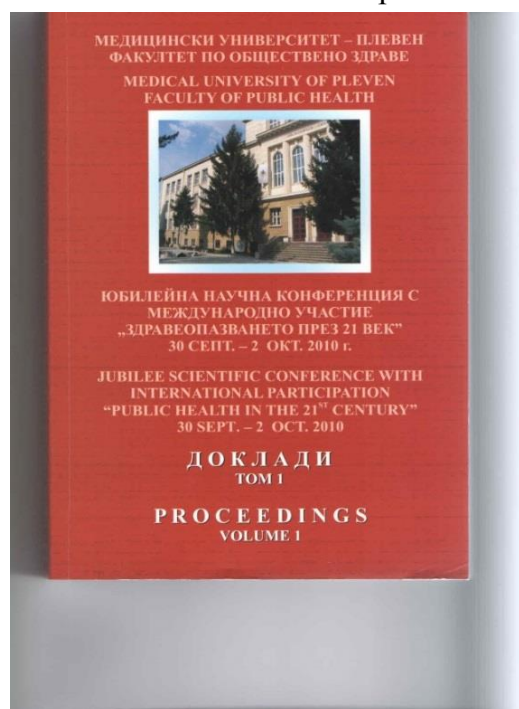
- I. Health status of active population, have great potential for improvement of health and work productivity.
- II. The effectiveness of efforts for public health improvement depends on people's understanding and attitude to human health as a complex and multidimensional concept.



IV. РЕЗЮМЕТА ОТ НАУЧНИ ФОРУМИ В БЪЛГАРИЯ, СВЪРЗАНИ С ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ

68. Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова. Проучване на професионалните компетентности по промоция на здравето на медицинските сестри, работещи в училищата. *Юбилейна научна конференция с международно участие „Здравеопазването през 21 век – реалности и перспективи”, 30 септември – 2 октомври 2010, Плевен, 105.*

Въведение: Здравето се формира под влияние на позитивни и негативни фактори, голяма част от които проявяват своето въздействие в детска възраст. Отговорността за познаването и контролирането им се споделя от родители, педагози, политици, лекари, като особено важна е ролята на училищните здравни специалисти. **Целта** на



настоящото проучване е да отрази мнението на училищните медицински сестри по въпроси, свързани с промоцията на здраве в училище, познанията им в тази област и мотивацията им за прилагане на концепцията в ежедневната професионална работа.

Материал и методи: Проведена е пряка индивидуална анкета с училищни медицински сестри от град Плевен. Преобладават участниците на възраст над 50 години, с повече от 15-годишен трудов стаж и образователно-квалификационна степен “специалист”.

Резултати и обсъждане: Училищните медицински сестри нямат достатъчна теоретична подготовка по промоция на здравето. Над 80% не са изучавали промоция на здравето като учебна дисциплина. Около две трети съобщават за участие в следдипломни квалификационни курсове и биха участвали и в

бъдеще, като подчертан интерес проявяват към храненето в училищна възраст, тютюнопушене и наркомании сред децата. Над 75% от сестрите оценяват високо уменията си като здравен възпитател, но едва 30% смятат, че се справят добре със събирането и обработването на епидемиологична информация в училище. Две трети посочват необходимост от подобряване на материално-техническите и финансови условия за промоция на здраве в училище.

Заклучение: Училищните медицински сестри осъзнават значението на промотивните дейности за здравето на подрастващите. Те изказват желание и готовност да работят в тази насока и да подобряват уменията си за здравно-промотивна дейност в училище.

Ключови думи: *промоция на здравето, общественото здраве, училищни здравни специалисти*

69. **Георгиева С.** Промоция на здравето в училище – цели, ресурси, насоки на развитие. *Четвърта балканска научна конференция „Науката, образованието и изкуството през XXI”, 30 септември – 1 октомври 2012, Благоевград, 198.*

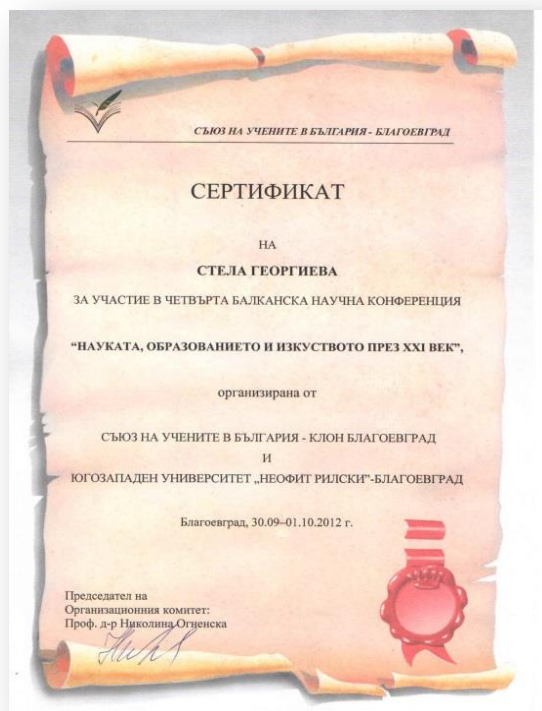
Introduction: According to holistic conception health is a state of complete physical, mental and social well-being but not merely absence of disease or infirmity. Health is formed under influence of biological, medical, economic and psycho-social factors that are in complex interrelations. The majority of them manifest their impact in childhood. The **aim** of this paper is to present the aims, directions for action and resources for health promotion at school as a precondition for public health improving.

Material and methods: National and international databases and sources were analyzed.

Results: The Global initiative for School Health promotion, started at 90-es of XX century, continues to be active. The schools more and more get characteristics of a place with healthy conditions for studying, living and working. Health promotion at school be realized in partnership of all members of school community – health workers, teachers, pupils, parents. Instead of some difficulties and restrictions in our country, the health promoting school initiative is extended.

Conclusion: School health promotion is a tool for mass formation of healthy lifestyle, display full health potential of each person and improvement of public health.

Key words: promotion, health, school, partnership



70. **Георгиева, С.,** А. Велкова, П. Стефанова, М. Камбурова. Потребности от повишаване квалификацията по промоция на здравето в училище. *XXIII Международна научна конференция на СУБ, Стара Загора, 6-7 юни 2013, 288.*



Abstract:

Introduction: Health promotion at school is realized in partnership of all members of school community. It is a complex work requires special professional competencies of school staff. The role of school health workers and teachers in this process is very important. The **aim** of this paper is to present data about health promotion competencies of school nurses and teachers and to emphasize on the necessity of its enhancement.

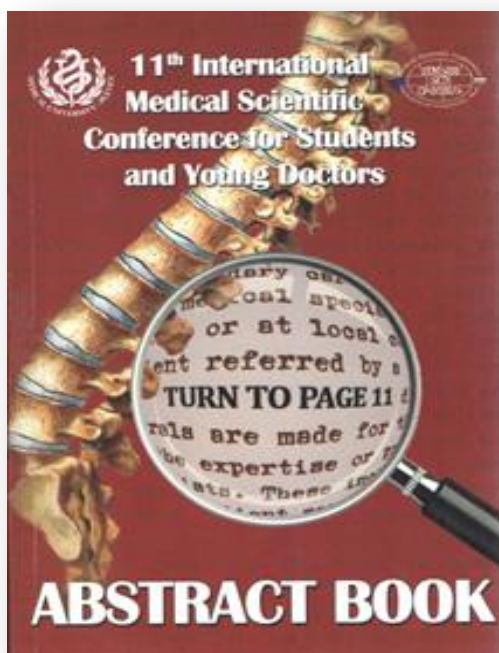
Materials and methods: Data were collected by self-administered questionnaire among school nurses and teachers over representative extract of the schools in Pleven district.

Results: Over 75% of the respondents answer that they have a general idea for conception of health promotion but they need additional information. Only 20% of school nurses and below 10% of teachers had studied health promotion during their academic education. They have some experience in health promotion practice and positive attitude to this concept. Most of them (over 90%) believe in its positive effect for public health improvement.

Conclusion: There is a necessity of continuing education programs for school staff in the field health promotion.

Key words: *health promotion at school, professional competencies for health promotion, school nurses*

71. **Georgieva S.** Health promotion for school staff. *In Abstracts book* from 11-th International Medical Scientific Conference for Students and Young Doctors, October, 16-19, 2013, Pleven, 74.



Introduction: Health promotion is a modern conception applied in different fields of community life. The school is a favorable environment for health promotion activities directed to all members of school society and realized by their participation. The **aim** of this paper is to present the results of a survey of health promotion conditions for school staff.

Materials and methods: Results from own empirical study for health promotion at school and literature review were use. Data was collected by direct individual self-administered questionnaire among school staff and documental review over representative extract of the schools in Pleven district. The questionnaire consists of questions about physical, psychosocial and organizational work environment at school.

Results: The highest part of the respondents define their work environment as healthy but with relatively high level of psychosocial stress because of number of reasons: fulfill duties in limited time (44%), poor organization of working time (13%) and conflict situations with students and colleagues (19,9%). As negative factor of physical environment noise most often was shown (95,4%).

Professional satisfaction which is a factor for mental and social wellbeing find out at over three quarter of the participants in the survey.

Annual risk evaluation realized by Occupational Health Services defines hazardous working conditions by indicators as working environment, working time, payment etc.

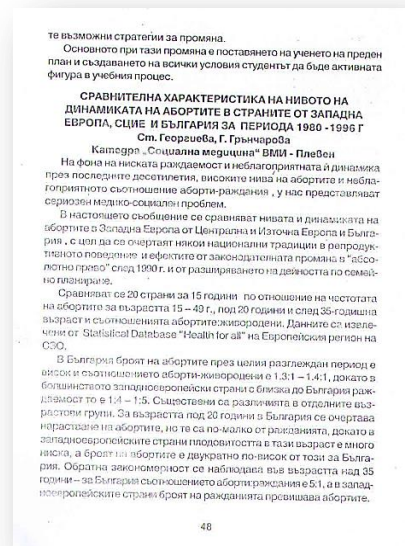
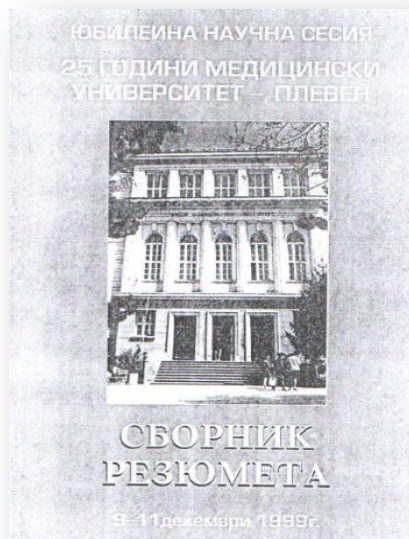
Conclusion: School gives good opportunities for staff health. Working time and organization must be improved to achieve lower level of stress.

Key words: health promotion at school, school community, school staff, risk evaluation

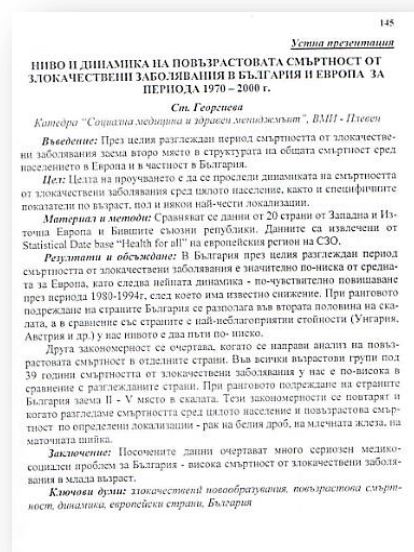


РЕЗЮМЕТА ОТ НАУЧНИ ФОРУМИ В БЪЛГАРИЯ, НЕСВЪРЗАНИ С ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЯ

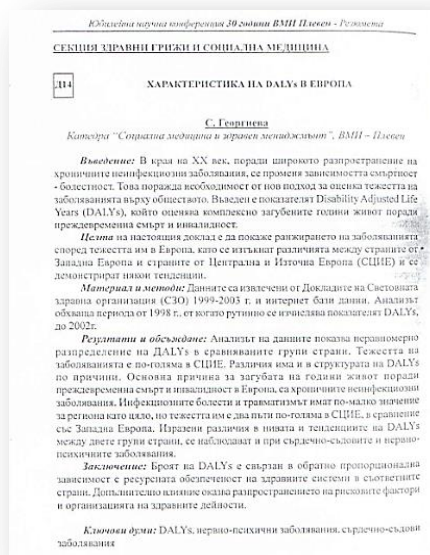
72. **Георгиева С., Г. Грънчарова.** Сравнителна характеристика на нивото и динамиката на абортите в страните от Западна Европа, СЦИЕ и България за периода 1980-1996 г. *В: Сборник резюмета то Научна сесия на ВМИ – Плевен, 9-11 декември 1999, Плевен, 48.*



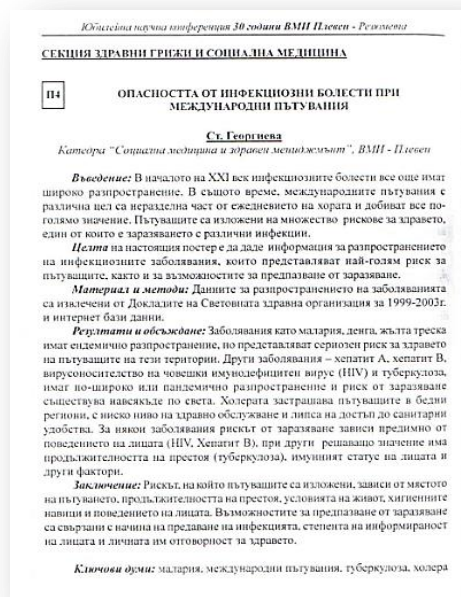
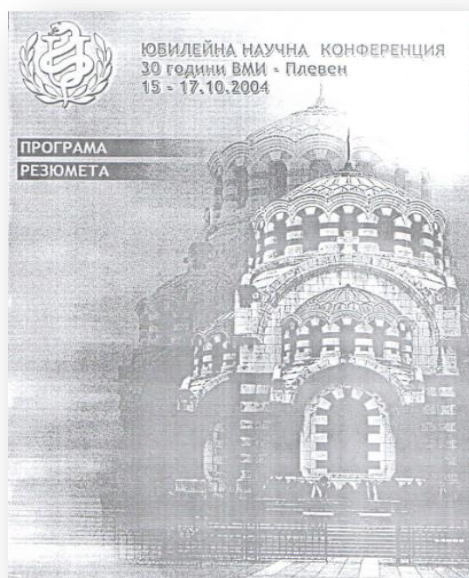
73. **Георгиева С.** Ниво и динамика на повъзрастовата смъртност от злокачествени заболявания в България и Европа за периода 1970-2000 г. *В: Сборник резюмета от Научна сесия на ВМИ – Плевен, 16-18 май 2002, Плевен, 145.*



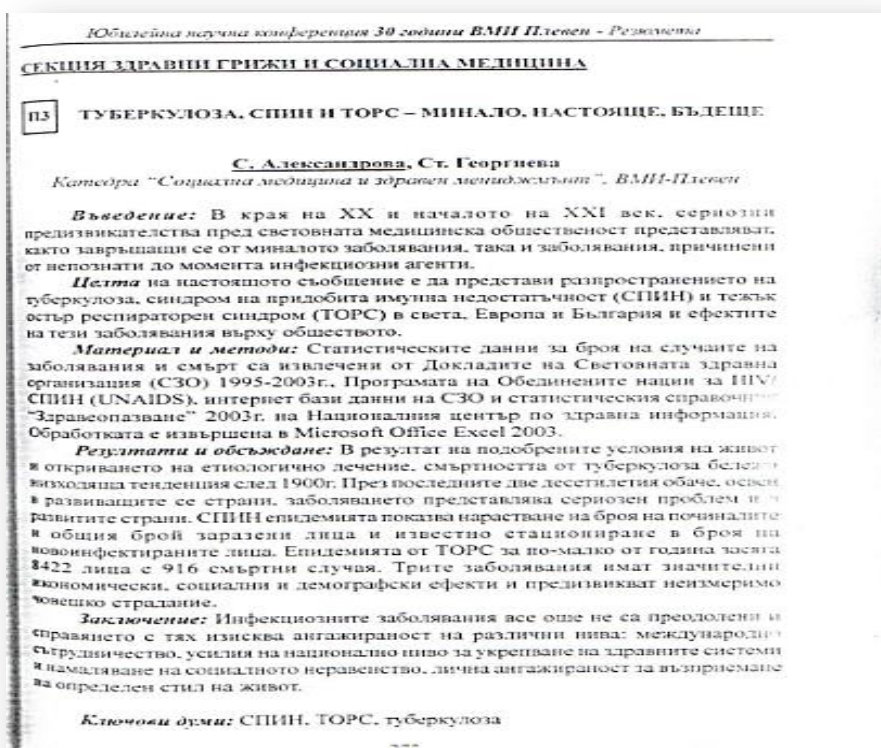
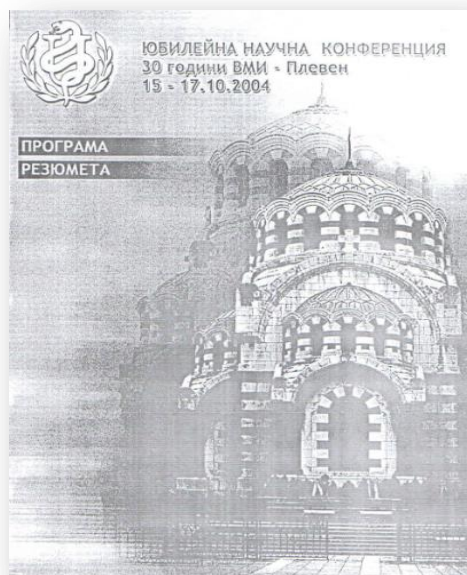
74. Георгиева С. Характеристика на DALYs в Европа. В: Сборник резюмета от Юбилейна научна конференция „30 години ВМИ–Плевен”, Под ред. на Г. Грънчарова, 15-17 октомври 2004, Плевен, 264.



75. Георгиева С. Опасност от инфекциозни заболявания при международни пътувания. В: Сборник резюмета от Юбилейна научна конференция „30 години ВМИ–Плевен”, Под ред. на Г. Грънчарова, 15-17 октомври 2004, Плевен, 274.



76. Александрова С., С. Георгиева. Туберкулоза, СПИН, ТОРС – минало, настояще, бъдеще. В: *Сборник резюмета от Юбилейна научна конференция „30 години ВМИ–Плевен”*, Под ред. на Г. Грънчарова, 15-17 октомври 2004, Плевен, 273.



77. **Георгиева С., С. Александрова.** Нови предизвикателства на заболяемостта в света. *Научна конференция с международно участие "Стара Загора – 2004", 3-4 юни 2004, Стара Загора, 218.*



Резюме: В края на XX и началото на XXI век наред с широкото разпространение на хроничните неинфекциозни заболявания, проблемът с инфекциозната заболяемост и смъртност в глобален мащаб не е разрешен. Сериозни предизвикателства пред световната медицинска обществено представляват както завръщане се от миналото заболявания, така и заболявания, причинени от непознати до момента инфекциозни агенти.

Настоящият доклад разглежда тенденциите в разпространението на туберкулозата, синдрома на придобита имунна недостатъчност (СПИН) и тежкия остър респираторен синдром (ТОРС) на основата на официални международни и национални статистически източници, акцентира на ефектите върху обществото и извлича изводи за бъдещи

действия по отношение на тези заболявания.

Ключови думи: *инфекциозна заболяемост, СПИН, ТОРС, туберкулоза*

Abstract: At the end of XX and the beginning of XXI century besides the high prevalence of chronic non-communicable diseases, communicable diseases morbidity and mortality are still an unsolved problem. World medical community face serious challenges such as re-emerging infectious diseases and diseases caused by still unknown infectious agents.

This paper presents the trends in the prevalence of tuberculosis, acquired immunodeficiency syndrome (AIDS) and severe acute respiratory syndrome (SARS) based on official international and national statistical data, stresses on the impact on the society and draws conclusions about future actions towards these diseases.

Key words: *communicable diseases morbidity, challenge, AIDS, SARS, tuberculosis*

78. **Георгиева С.** Светът и синдромът на придобита имунна недостатъчност до 2025 година. *Научна конференция с международно участие "Стара Загора - 2005", 2-3 юни 2005, Стара Загора, 440.*

Резюме: Неизвестно до преди 20 години заболяване днес Синдромът на придобита имунна недостатъчност (СПИН) е една от водещите причини за умиране и загуба на години продуктивен живот сред лицата в активна възраст в света. Какво ще бъде разпространението и влиянието на епидемията след 20 години зависи от мерките, които се вземат сега. През 2003 година стартира широкомащабна международна програма за борба със СПИН, включваща профилактика, антивирусна терапия, грижи и социална подкрепа на заразените и болните лица. Познавайки се на официални международни и национални източници настоящия доклад представя краткосрочните резултати и акцентира на прогнозираните дългосрочни ефекти на предприетите дейности.

Ключови думи: антивирусна терапия, епидемия, профилактика, СПИН

79. **Георгиева С.** Предпоставки за развитие на билколечението в България. *Втори Балкански конгрес по история на медицината, 20-22 октомври, 2005, Варна, 15.*



Abstract:

During the last decade the interest in alternative medicine, herb medicine in particular, is rising all over the world. More and more people use the curative healing of herbs to case suffering, for prevention or as a long-term treatment in case of chronic diseases. In Bulgaria there is also growing interest in this direction. The aim of this paper is to present a short

historical review of the development of herb medicine in Bulgaria and point preconditions for increasing interest in medical plants after 1989. Along with traditions and natural resources, economic, psychological and legislative factors have increasing significance.

Key words: *alternative medicine, herb medicine, medical plants, preconditions*

80. **Георгиева С., М. Камбурова.** Основни социално-икономически детерминанти на здравето в България. *Международна научна конференция „Науката в условията на глобализацията през XXI век“*, 1-2 юни 2006, Стара Загора, 248.

Резюме: След 1989 година настъпват негативни промени в здравно-демографското състояние на българската популация. Намаляването на раждаемостта, повишаването на смъртността и разпространението на хроничните заболявания достигат своята кулминация към края на деветдесетте години. Тези процеси са опосредствани и силно повлияни от социално икономическите условия. Целта на настоящия доклад е да представи данни за нивото на образование, безработица, доходи и други социално-икономически детерминанти на общественото здраве за периода 1989-2003 година и корелацията им със здравното състояние на населението в България. Въпреки положителната динамика на икономическите показатели след 2000 година у нас все още съществуват условия, възпрепятстващи подобряването на общественото здраве.

Ключови думи: безработица, България, образование, обществено здраве, социално-икономически детерминанти на здравето

Abstract: After 1989 some negative reversals in health and demography status of Bulgarian population occur. Decrease of birth rate, increase of crude death and noncommunicable disease made the peak in the end of the ninety. This process is strongly affected by socioeconomic conditions. Based on official statistics this paper presents educational level, unemployment, income and other socioeconomic determinants of public health during the years 1989-2003 and their correlation with health status in Bulgaria. In spite of a change for the better (positive dynamics) in some of them after 2000, in Bulgaria yet have a conditions which prevent (obstacle) improvement of public health.

Key words: unemployment, Bulgaria, education, public health, socioeconomic determinants of health

81. Камбурова М., **С. Георгиева**, М. Драганова. Раждаемост в Плевенски регион за периода 1997-2003г. *Международна научна конференция „Науката в условията на глобализацията през XXI век“*, 1-2 юни 2006, Стара Загора, 242.

Introduction: Current numbers and distribution of the population in Bulgaria and the region of Pleven are a result of the continuous influence of multiple factors. Births are one of the major demographic processes determining the numbers and structure of population.

Aim: Analyzing the medico-social aspects of births in the region of Pleven for the period 1997-2003 and outlining the conclusions about the current situation in the region for the period in hand.

Conclusion: Birth rates in the region of Pleven for the period 1997-2003 are lower than the national rates mainly due to the more aging population structure and the hard socio-economic situation in the region.

Key words: birth rates, demographic processes, medico-social aspects, socio-economic situation

82. **Георгиева С.** Тежестта на заболяванията и техните рискови фактори при децата в Европа. *Юбилеен научен форум „Дни на общественото здраве“*, 5-7 октомври 2006, Плевен, 246.



Въведение: Тежестта на заболяванията, измерена чрез показателя Disability Adjusted Life Years (DALYs), и нейното разпределение в подгрупи от популацията, носи важна информация за оценка на общественото здраве и за определяне на стратегии за неговото подобряване. DALYs включва загубата на години продуктивен живот поради преждевременна смърт или инвалидност. Когато това настъпи в детска възраст, тази загуба е най-голяма. От друга страна, здравнопромотивните и профилактични дейности в детството са ефективни и са от

значение за здравето в по-късна възраст. Това определя особения интерес към изучаване на причините за DALYs при децата. **Целта** на настоящото съобщение е да представи основните причини за DALYs при децата в Европейския регион на Световната здравна организация (СЗО) и разпределението им по значимост в субрегионите EUR A, EUR B и EUR C.

Материал и методи: Използвани са статистически и оценъчни данни на СЗО, въз основа на които са направени и допълнителни изчисления.

Резултати и обсъждане: Стойностите на DALYs в EUR B и C са двукратно по-високи от EUR A. Като цяло неонаталните причини и вродените аномалии допринасят най-много за преждевременна смърт и инвалидизиране на децата в Европа. Страните от източната част на региона не са преодолели голямата тежест на респираторните инфекции и травматизма. За Западноевропейските страни, където смъртността е по-ниска, значителен дял в DALYs имат астмата и нервно психичните разстройства.

Заклучение: Моделите на заболяемост и смъртност варират в границите на Европейския регион. Голяма част от причините за DALYs в детска възраст са предотвратими чрез контрол над рисковите фактори и добра организация на здравните дейности.

Ключови думи: *астма, DALYs, Европа, респираторни инфекции, рискови фактори*

83. Камбурова, М., **С. Георгиева.** Ранната бременност като проблем на общественото здраве. *Юбилеен научен форум „Дни на общественото здраве“*, 5-7 октомври 2006, Плевен, 83.

Debates about the appropriate age at which a woman should become a mother are not new. Several studies have found that teenage pregnancy is associated with adverse outcomes for both mother and baby. These include low birthweight, prematurity, increased perinatal and infant mortality and poorer long-term cognitive development and educational achievement for both mother and child. For policy makers the labelling of teenage pregnancy as a public health problem reflects social, cultural and economic imperatives.

Keywords: *adolescent pregnancy, public health problem, social, cultural and economic factors*

84. **Георгиева С., М. Камбурова.** Предизвикателства пред здравната система в България пред прага на Европейския съюз. *Юбилеен научен форум „Дни на общественото здраве”, 5-7 октомври 2006, Плевен, 243.*

Abstract: This paper presets the main public health problems in Bulgaria in the moment when the country is in line for joining to the European Union. Here is revealed Bulgaria's position among present members of the Union: both EU15 and EU10 (joined before and after May 2004) according to the main public health indicators – population dynamics, deaths and incidence causes, infant mortality rates; health care services management and financing of health system. The data have been compiled from WHO European Regional office sources and national statistics. This information aims to facilitate formulation of health policy priorities for further improvement of population's health status.

Keywords: Bulgaria, challenges, European Union, public health

85. **Георгиева С.** Заблуди и истини за хроничните заболявания. В: *Сборник резюмета от V национален форум по здравни грижи „Тенденции, развитие и приоритети в практиката на медицинските специалисти”, Шумен. 1-2 декември 2006, 57.*



Резюме: Целта на разработката е да се представят най-широко разпространените погрешни схващания за естеството на хроничните заболявания.

Въведение: Хроничните неинфекциозни заболявания предизвикват 86% от всички случаи на умиране в Европа и 60 % в света. Те са честа причина за преждевременна смърт и инвалидизиране на хората в активна възраст, като се прогнозира, че тази тежест ще се повишава. Независимо от напредъка на медицината в лечението и профилактиката на голяма част от тях, съществуват и някои неправилни

разбирания по отношение на хроничните заболявания, които възпрепятстват преодоляването на негативните им ефекти.

Материал и методи: Докладът е изготвен на базата на литературни и статистически данни на Световната здравна организация (СЗО).

Резултати и обсъждане: Най-честите заблуди, свързани с хроничните заболявания се отнасят до мястото на тяхното разпространение, връзката им с възрастта, пола и социалния статус на лицата, причините за възникването им, както и социалните им и икономически ефекти. Не се дооценява или напротив, надценява се значението на индивидуалното поведение като фактор за тяхното разпространение. Пренебрегва се ролята на обществените мерки, подпомагащи личния избор на здравословен начин на живот. Не се разбират добре възможностите за предотвратяване на усложненията на възникнало вече заболяване.

Заключение: Преодоляването на посочените погрешни схващания и по-доброто познаване на епидемиологията на хроничните неинфекциозни заболявания може да допринесе за по-ефективната им профилактика и благоприятен ефект върху общественото здраве.

86. **Георгиева С.** Фактори за разпространение на тютюнопушенето в България. Научна конференция с международно участие на Съюз на учените "Предизвикателства пред науката във връзка с членството на България в ЕС", 7-8 юни 2007, Стара Загора, 77.

Резюме: Широкото разпространение на тютюнопушенето в Европа и доказаното му вредно въздействие върху здравето определят необходимостта от неговото ограничаване. В рамките на Европейския регион епидемията от тютюнопушене показва различна фаза на развитие. Страните с развита пазарна икономика отчитат снижаване консумацията на тютюневи изделия, докато в страните с нисък и среден доход тя се увеличава. България заема едно от първите места в Европа по относителен дял на пушачите и особено по брой изпушени цигари на глава от населението. Целта на настоящия доклад е да представи основните икономически, политически, поведенчески и други фактори за широкото разпространение на тютюнопушенето у нас и трудностите в ограничаването му.

Ключови думи: тютюнопушене, България, Европа, епидемия

Abstract: The widespread use of tobacco in Europe and its proved negative health effects determine the necessity of its restriction. Within the boundary of the European region the epidemic of tobacco use is in different stage of development. Developed countries report reduced consumption of tobacco products, while in the low and middle income countries it is increasing. Bulgaria takes one of the first places in Europe by percentage of smokers and especially by the number of cigarettes per capita. The aim of this paper is to show the main economic, political, behavioral and other factors of widespread use of tobacco in Bulgaria and difficulties in its restriction.

Key words: Bulgaria, Europe, epidemic, factors, tobacco use

УДОСТОВЕРЕНИЕ

№

07.06.2007 г.

Съюзът на учените - Стара Загора, издава настоящото
на д-р Снежана Людмила Георгиева

в уверение на това, че научните доклад(и) (постер/и)

1. Фактори за разпространение на тютюнопушенето в България
2. Репродуктивни намерения на студентите от
в курс на МЗ-Плевен
3. Здравна история на пациентите - епидемия, сгорина.
са докладвани и са приети за отпечатване в пълен текст, т.е. змодифици

Председател

на СУ - Стара Загора:

(проф. д-р Бугар Бугев, дси)



87. Камбурова М., С. Георгиева. Репродуктивни намерения на студентите от втори курс в Медицински университет - Плевен. *Научна конференция с международно участие на Съюз на учените "Предизвикателства пред науката във връзка с членството на България в ЕС"*, 7-8 юни 2007, Стара Загора, , 64.

Въведение: Актуалното демографско състояние на българската нация може да се определи като един от най-тежките проблеми за България. От значение за просперитета на една нация е не само количествената, но и качествената страна на възпроизводство на нейния човешки потенциал.

Цел на разработката: Установяване на репродуктивните намерения на студентите от втори курс на Медицински Университет – Плевен.

Заключение: По данни на Националния статистически институт сумарната плодовитост в България за 2005 г. е 1,3. Интерес за автора представлява факта дали тези данни ще се потвърдят и сред студентите, като представители на частта от младото поколение, гарантираща качествено възпроизводство на нацията.

Ключови думи: раждаемост, репродуктивни намерения, сумарна плодовитост

Introduction: Current demographic situation of Bulgarian nation can be defined as one of the heaviest problems for Bulgaria. For the prosperity of one nation are important not only the quantitative but also the qualitative aspects of the human resources reproduction.

Aim: Assessment of the reproduction intentions of second year students from Medical University – Pleven.

Conclusion: According to the national statistics the average number of the children delivered by one woman (total fertility rate) is 1,3 and the finding of our research is that students from the Medical University – Pleven would like to have 2,2 children.

Key words: birth rate, reproduction intentions, total fertility rate

88. Драганова М., С. Георгиева. Здравна история на пациента/клиента – същност, съдържание, значимост. *Научна конференция с международно участие на Съюз на учените "Предизвикателства пред науката във връзка с членството на България в ЕС"*, 7-8 юни 2007, Стара Загора, 155.

Abstract: All members of the health care delivery system are concerned with meeting the health care needs of clients. Although these needs are many and varied, the proprieties can be summarized into three major goals of health care: health promotion, disease prevention, maintenance and restoration of health. The client's health history is the comprehensive account of his present and past wellness and illness – his personal story of health and sickness. The complete Health history must reflect knowledge of the client as a total person – a past and present physical, social and emotional being.

Key words: health care, client's health history

89. Велкова, А., С. Георгиева, С. Деянов, М. Камбурова. Профилактични дейности при задължително здравноосигурените лица над 18 години, реализирани от общопрактикуващия лекар. *Юбилейна научна конференция „25 години Медицински факултет при Тракийски университет - Стара Загора“*, 27-29 септември 2007, Стара Загора, 101.



Trakia Journal of Sciences, Vol. 6, No. 2, Suppl. 3, pp 101-105, 2008
Copyright © 2008 Trakia University

Available online at:
<http://www.uni-sz.bg>

ISSN 1312-1723

Original Contribution

**ПРОФИЛАКТИЧНИ ДЕЙНОСТИ ПРИ ЗАДЪЛЖИТЕЛНО
ЗДРАВНООСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА НАД 18 ГОДИНИ, РЕАЛИЗИРАНИ ОТ
ОБЩОПРАКТИКУВАЩИЯ ЛЕКАР**

А. Велкова¹, С. Георгиева¹, С. Деянов², М. Камбурова¹

¹Катедра по Социална и превантивна медицина

²Катедра по Обща медицина, Съдебна медицина и деонтология,
Медицински университет – Плевен

**PREVENTIVE ACTIVITIES FOR OBLIGATORY HEALTH INSURED PERSONS
OVER 18, REALISED FROM GENERAL PRACTITIONER**

A. Velkova¹, S. Georgieva¹, S. Deanov², M. Kamburova¹

¹Department of social and preventive medicine

²Department of General and Forensic Medicine, and Deontology,
Medical University of Plevn, Bulgaria

ABSTRACT

Aim: National Framework Contract 2006 guarantees to the obligatory health insured citizens over 18 annual preventive examination, carried out by general practitioners (GPs). The aim of this paper is to investigate the range of preventive activities in the region of Plevn and to analyze the influence of some factors on observed level.

Methods: Documental survey and questionnaire among GPs were carried out during the period July – August 2007.

Results: The results show that during the year 2006 only 37,1% from eligible population passed preventive examination. The main factors influencing on low levels were lack of motivation, insufficient information about advantages of prevention and inefficient control from Health Insurance Fund.

KEY WORDS: prevention, general practitioner, obligatory health insured citizens

90. **Георгиева С.** Рискови фактори при децата в България. Международна научна конференция на Съюз на учените – Стара Загора, 5 – 6 юни 2008, 57.

УДОСТОВЕРЕНИЕ
№
05.06.2008 г.

Съюзът на учените - Стара Загора, издава настоящото
на Д-р Сисела Андрилева Георгиева
в уверение на това, че научните доклад(и) (постер/и)
Рискови фактори при децата в България
са докладвани на и са приети за отпечатване в издаван вестник.

Председател,
на СУ - Стара Загора
(проф. д-р Вучко Вучев, гсн)



CHILDREN RISK FACTORS IN BULGARIA

Stela Georgieva

*Department of Social and Preventive Medicine, Faculty of Public Health
Medical University, 5800 Pleven, Bulgaria*

ABSTRACT

There are extensive evidence from many countries that conditions in early childhood influence health status of the population. Children's diet, physical activity, tobacco use and environment determine their health in maturity and advanced age. Despite widening knowledge about risk factors unhealthy behaviour is widespread in modern community.

Based on statistical data this paper present some risk factors among children in Bulgaria and their relationship with the most common noncommunicable diseases.

Key words: Bulgaria, noncommunicable diseases, physical activity, tobacco use, unhealthy diet

91. **Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбунова.** Хранене и здравно състояние на децата от 3 до 6 години, посещаващи детски заведения в Плевен. *Юбилейна научна сесия „60 години СУБ – Пловдив“*, 4-5 ноември 2008, 335.

Резюме: Храненето е един от най-важните фактори на здравето. Особено чувствителни по отношение на състава и качеството на храната са децата в различните възрастови групи. **Целта** на настоящото проучване е да събере информация за храненето на децата в предучилищна възраст в Плевен и да се потърси връзка между хранителните навици и здравето на тези деца. Проведена е пряка индивидуална анкета с родителите на деца от 3 до 6 години, посещаващи различни детски заведения в Плевен. Резултатите показват добра информираност на родителите и съобразяване с препоръките за здравословно хранене на децата. Откриват се и някои негативни характеристики на храненето на българската популация. Не се установи връзка между храненето и заболяемостта от респираторни инфекции.

92. Камбунова, М., А. Велкова, **С. Георгиева.** Проучване на двигателната активност на деца от 3 до 6 години в Плевен и връзката с тяхното здраве и физическо развитие. *Юбилейна научна сесия „60 години СУБ – Пловдив“*, 4-5 ноември 2008, 339.

Въведение: Физическото и емоционално благополучие на децата в предучилищна възраст са определящи за тяхното здраве и възможности за развитие в по-нататъшния им живот.

Цел: Да се анализират някои навици, касаещи физическата активност сред деца на възраст 3-6 години, посещаващи детски заведения в Плевен и да се проучи връзката със здравния статус и физическото им развитие.

Материал и методи: През месец май 2008 година е проведена пряка индивидуална анкета, сред родителите на деца от 5 детски заведения в гр. Плевен. Резултатите са обработени със софтуерна програма SPSS v. 13

Резултати: Повече от две трети от родителите са удовлетворени и преценяват, че физическата активност на децата им е адекватна с нормите за възрастта. Респираторните заболявания са водеща причина за боледуване и за хоспитализация на децата в тази възраст.

93. Камбунова, М., А. Велкова, **С. Георгиева.** Социални и здравни характеристики на недоносените деца, родени в УМБАЛ – Плевен през 2007г. *Юбилейна научна конференция с международно участие „Здравеопазването през 21 век – реалности и перспективи“*, 30 септември – 2 октомври 2010, Плевен, 184.

Въведение: Честотата на раждане на недоносени деца се използва повече от две десетилетия като важен индикатор за оценка на общественото здраве. По данни от акушерска клиника, към “УМБАЛ-Плевен”ЕАД, относителния дял на недоносените новородени за периода 1999 – 2004г. се движи в границите 8,7% - 10,7%.

Цел: Да се опишат основните социални и здравни характеристики на недоносените деца, родени в УМБАЛ-Плевен през 2007 година.

Материал и методи: Необходимата информация е набрана чрез използване на документален метод. Първичните данни са извлечени от лист “История на новороденото” с помощта на разработен за целите на проучването въпросник, събиращ информация относно демографските и социално-демографските характеристики на майката, здравното състояние на новороденото и др. Използвана е софтуерна статистическа програма SPSS v 11.5.

Обсъждане: През 2007г. в Неонатологично отделение на УМБАЛ-Плевен са родени 169 недоносени деца. От тях 11 са починали преди изписването им от отделението. Около 72% от недоносените деца живеят в градовете, а останалите недоносени деца са селски жители. Болшинството от децата са родени извънбрачно, като едва около 20% от децата са родени от брачни двойки. Повече от 80% (139) от недоносените деца са лекувани в интензивно отделение.

Заклучение: Основните характеристики на недоносените деца са: по-висок относителен дял на градското местоживее, силно преобладаване на извънбрачно-родените недоносени деца и високи потребности от интензивно лечение.

Ключови думи: недоносеност, местоживее, извънбрачни раждания, интензивно лечение

94. Стефанова П., С. Деянов, С. Георгиева. Анализ на разходите за болнична помощ на РЗОК- Плевен за периода 2007 – 2009 година. *Юбилейна научна конференция с международно участие, „Здравеопазването през 21 век – реалности и перспективи”, 30 септември – 2 октомври 2010, Плевен.*



Въведение: Важна цел на здравноосигурителната система е гарантиране на общодостъпни и качествени здравни услуги при ефективно изразходване на наличните ресурси. Целта на настоящото проучване е да проследи динамиката на болничните разходи, реализирани от РЗОК – Плевен за периода 2007-2009 г. и да анализира причините за наблюдаваните промени.

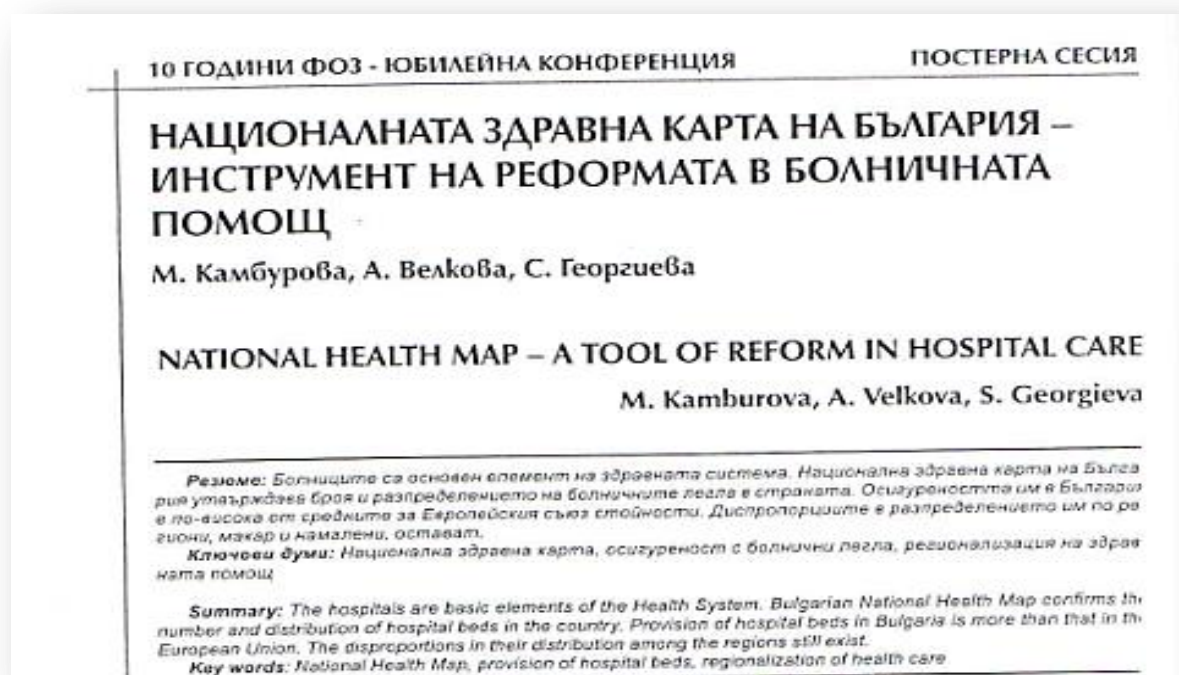
Материал и методи: Анализът се базира на годишните отчети за изпълнение на бюджета и за дейността на РЗОК – Плевен и на НЗОК за разглеждания период, както и на информация от официалната интернет страница на НЗОК, относно плащанията на лечебните заведения за болнична помощ.

Резултати и обсъждане: Общите разходи за здравноосигурителни плащания на РЗОК – Плевен са нараснали от 47 648 816 лв. за 2007 г. на 70 323 889 лв. за 2009 г., най-вече за сметка на увеличените разходи за болнична помощ и лекарства. Основни причини за ръста на разходите са разкриването на нови лечебни заведения, предлагащи високотехнологични и скъпо струващи болнични дейности и увеличение на цените на клиничните пътеки от 1 октомври 2008 г. Пациентите от други области са се увеличили с 15,69%, но стойността на лечението им е нараснала с 40,6%, което се дължи на факта, че те се лекуват основно по скъпо струващи пътеки в специализираните лечебни заведения на територията на областта.

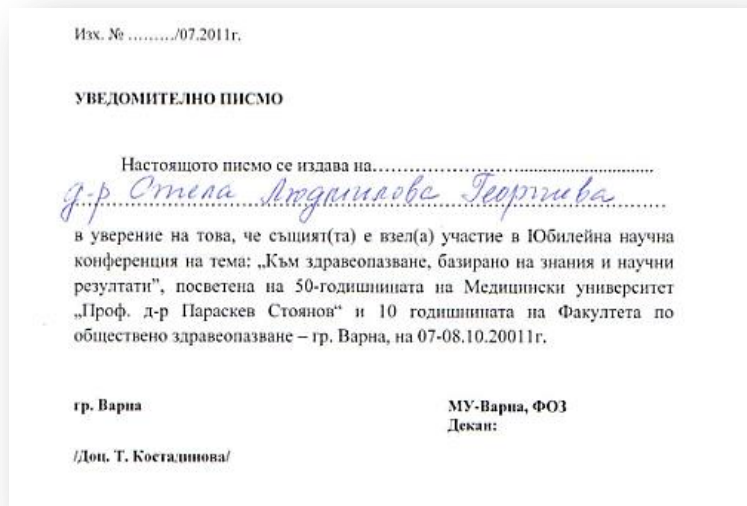
Заклучение: Необходими са мерки за ограничаване на разходите на РЗОК чрез ограничаване на непрекъснато растящото предлагане на болнична помощ, строг контрол върху стандартите за оказване на медицинските дейности, алгоритъма и индикациите за хоспитализация и дехоспитализация по клинични пътеки.

Ключови думи: разходи за болнична помощ, клинични пътеки

95. Камбурова, М., А. Велкова, С. Георгиева. Националната здравна карта на България – инструмент на реформата в болничната помощ. *Юбилейна конференция „10 години ФОЗ-София“*, 3-4 юни 2011, София, 70.



96. **Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова.** Оценка и самооценка на уменията на медицински сестри за провеждане на здравна промоция в училище. *Юбилейна научна конференция „10 години Факултет по обществено здраве, МУ - Варна“, 7 – 9 октомври 2011, Варна, 25.*



Обосновка: Човешкото здраве се формира под влияние на редица позитивни и негативни фактори, голяма част от които проявяват своето въздействие още в детска възраст. Познаването и контролирането им е важна предпоставка за подобряване на общественото здраве. Отговорността за това се споделя от родители, педагози, политици, лекари, като особено важна в този

процес е ролята на здравните професионалисти, работещи в училищата.

Цел: Целта на настоящото проучване е да отрази самооценката на училищните медицински сестри относно техните умения и мотивация за осъществяване на промоция на здраве в училище, както и мнението на експертите по промоция на здравето към Регионална здравна инспекция (РЗИ), под чието ръководство работят училищните здравни кабинети.

Материал и методи: Проведена е пряка индивидуална анкета с училищни медицински сестри и с експерти по промоция на здравето от РЗИ в град Плевен. По-голяма част от участниците са на възраст над 50 години и с повече от 15-годишен трудов стаж. Преобладават лицата с образователно-квалификационна степен “специалист”.

Резултати и обсъждане: Две трети от анкетираните сестри смятат, че познават добре основните детерминанти на здравето и принципите на здравната промоция. Болшинството намират своята работа за важна и отговорна и вярват в ползата от промотивните дейности, което ги мотивира да работят с търпение и постоянство в тази област. Експертите дават като цяло положителна оценка на работата на медицинските сестри в училище. Те смятат, че медицинската сестра може да се справи с всички задачи на здравен специалист, но подчертават нуждата от допълнителна квалификация и умения по промоция на здравето. И двете групи анкетирани посочват необходимост от подобряване на материално-техническите и финансови условия за осъществяване на промоция на здраве в училище.

Заклучение: Училищните медицински сестри осъзнават значението на промотивните дейности за здравето и правилното развитие на подрастващите и необходимостта от подобряването и разширяването им.

Ключови думи: промоция на здравето, обществено здраве, училищни здравни специалисти

97. Стефанова П., А. Велкова, **С. Георгиева**, С. Деянов. Обхват с профилактични прегледи на ЗЗОЛ над 18 г. от област Плевен за периода 2006 – 2011 г. – проблеми и тенденции. *Четвърта балканска научна конференция „Науката, образованието и изкуството през XXI”, 30 септември – 2 октомври 2012, Благоевград, 198.*

Aim: National Framework Contract 2006 guaranties to the obligatory health insured citizens over 18 annual preventive examination, carried out by general practitioners (GPs). The aim of this paper is to investigate the range of preventive activities in the region of Pleven and to analyze the influence of some factors on observed level.

Methods: Documental survey and questionnaire among GPs were carried out during the period July – August 2007.

Results: The results show that during the year 2006 only 37,1% from eligible population passed preventive examination. The main factors influencing on low levels were lack of motivation, insufficient information about advantages of prevention and inefficient control from Health Insurance Fund.

Key words: prevention, general practitioner, obligatory health insured citizens

98. Миткова, Р., М. Камбурова, **С. Георгиева**. Промоция на здравето по време на бременността. *Първа национална студентска сесия „Съвременни аспекти в развитието на здравните грижи”, Плевен, 29 - 31 март, 2013, 58.*

Резюме: Промоцията на здравето е стратегия, свързваща здравето на хората с тяхната жизнена среда и поведение. Тя подчертава активната роля на индивида за подобряване на здравето чрез контролиране на факторите, които го формират. **Целта** на настоящия доклад е анализиране на основни поведенчески фактори, повлияващи здравето на бременните жени от град Плевен.

Материал и методи: Проведена е пряка индивидуална анкета сред 81 жени. За целите на проучването е разработена анкетна карта с 92 въпроса. Събрана е информация за демографските и социално-икономическите характеристики на майките по време на бременността, поведенчески характеристики, изход от бременността и др.

Резултати и обсъждане: Реализиране е 100% възвращаемост на анкетните карти. Близо 44% от отговорилите са пушили по време на бременността, като половината от тях отговарят, че са пушили рядко. Висок е делът на жените, които по време на бременността не са употребявали алкохол (84%), но той намалява след раждането на 48%. Анализирани са резултати и по отношение на трудовата заетост, физическото натоварване по време на работа, физическото насилие и психическите травми по време на бременността на жените. Всяко пето дете е родено с тегло под 2500 г.

Заклучение: Начинът на живот по време на бременността е от значение за здравето на жените и на плода. Промоцията на здравето на бременните би подобрила перспективите по отношение на изхода на бременността, здравето на новороденото и физическото и психическо здраве на жените.

Ключови думи: промоция на здравето, поведенчески характеристики

99. Kostadinova, P. S., Kostadinov, S. S., Kostadinov, S. D., Georgieva, S. L. The availability of primary outpatient medical care for the population. *In Abstracts book from 11-th International Medical Scientific Conference for Students and Young Doctors*, October, 2013, 16-19, Pleven, 151.

POSTER SESSION

P26. THE AVAILABILITY OF PRIMARY OUTPATIENT MEDICAL CARE FOR THE POPULATION

Kostadinova P.S.¹, Kostadinov S.S.², Kostadinov S.D.³; Georgieva S.L.⁴

Presenting author: Kostadinov S.S.

¹MU-Pleven, Faculty of Public Health, Department of "Social and Preventive Medicine, Medical Statistics, Pedagogy and Psychology"

²Student in "Medicine" – MU-Pleven, second-rate academic year 2012-2013

³MU - Pleven, Faculty of Public Health, Department of General medicine, forensic medicine and deontology

Correspondence: e-mail: pstefanova_pfa@abv.bg

INTRODUCTION

On 01.07.2009, in the Republic of Bulgaria started a reform in the outpatient medical care, carried out by hospitals for primary and specialized medical care. The reform of the primary outpatient care / POC / provides confirmation of the general practitioner / GP / as a key figure in POC.

PURPOSE

The purpose of this survey is to examine population coverage with GP for the country and Pleven in the period 2006 - 2013.

METHODS

Used official data provided by the NHIF processed with statistical methods.

RESULTS

During the period from 2006 to 2013 a persistent downward trend in the number of GPs has been identified - 10% nationwide and 12% in Pleven region. There is a raise in the number of patients included in the patients' list of 1 GP. In 2006 1 GP in the country were recorded average 1480 compulsory insured people, of which 1292 with continuous health insurance, as for the region of Pleven they are 1206, of which 1034 with a social insurance scheme. In 2013 respectively 1631, of which 1318 with continuous right for the country and 1327, of whom 1034 provided for the Pleven region. There is an increase of the GPs serving more than one village.

CONCLUSIONS

Long-term trend of reducing the number of GPs, increasing compulsory insured people at 1 GP and increase of people covered by health insurance impedes access to RIMF, especially in rural areas. In Pleven region has a high population coverage with doctors having an RIMF than average in the country.

KEYWORDS: general practitioners, primary outpatient care, insured persons

100. Камбурова, М., А. Велкова, П. Христова, **С. Георгиева**, П. Стефанова. Проучване на потребностите от обучение по мениджмънт в здравеопазването сред студентите от МУ-Плевен, специалност „медицина“. *Юбилейна научна конференция „Здравният мениджмънт – наука, практика, изкуство“*, 11 – 12 октомври 2013, Варна, 70.



Въведение: Усвояването на общи управленски компетенции от студенти специалност „медицина“ би било уместно в духа на съвременните повишени изисквания към младите лекари по отношение на техните професионални знания и умения и с оглед на новата десетгодишна стратегия за растеж на Европейския Съюз „Европа 2020“. **Целта** на проучването е да се установят потребностите от обучение по общи управленски компетенции сред студенти от МУ-Плевен, специалност „медицина“.

Материал и методи: Проведено е пряка групово анкета на студенти от II и V курс, специалност „медицина“. За целите на

проучването е разработена анкетна карта с 21 въпроса.

Резултати: Преносимите компетенции са необходими за успешната професионална реализация на младия лекар според 89,5% от анкетираните. Почти 40% от анкетираните преценяват свободно-избираемата форма в пети курс като най-подходяща за обучение по преносими компетенции.

Заключение: Придобиването на основни знания и умения по мениджмънт в здравеопазването ще съдейства за разширяване на общите компетентности на студентите и би подпомогнало бъдещата реализация на младите лекари.

Ключови думи: общи управленски компетенции, стратегия „Европа 2020“, преносими компетенции

Introduction: Utilization of general management competencies of students in "medicine" would be appropriate in the light of modern increased requirements to junior doctors regarding their professional knowledge and skills to the new ten-year strategy for growth in the European Union 'Europe 2020'.

Aim: The aim of the survey is to identify training needs in general management competencies among medical students from MU-Pleven.

Material and methods: It was conducted inquiry with self-administered questioner among medical students second and fifth year. For the purpose of this study was developed questionnaire.

Results: Portable skills are necessary to successful career of a young doctor by 89.5% of respondents. Almost 40% of respondents consider free-form optional fifth year as the most appropriate training portable competencies.

Conclusion: Acquiring of basic knowledge and skills in management in health care will help to expand the overall competence of the students and help the future development of the young doctors.

Key words: general management competencies, strategy 'Europe 2020', portable skills

101. Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова, П. Стефанова. Ресурси за осъществяване на промоция на здравето в училище. *Юбилейна научна конференция „Здравният мениджмънт – наука, практика, изкуство“*, 11 – 12 октомври 2013, Варна, 147.



Въведение: Училището е благоприятна и естествена среда за осъществяване на промоция на здравето на учениците и персонала. **Целта** на настоящата разработка е да се проучат възможностите за провеждане на промоция на здравето в училище и трудностите, с които е съпроводено.

Материал и методи: Използвани са резултати от собствено емпирично проучване за промоция на здравето в училище сред представителна извадка на училищата в Плевенски регион и литературни данни по проблема.

Резултати и обсъждане: Промоцията на

здравето в училище е разностранна мултипрофесионална дейност, изискваща разнообразни ресурси - материално-технически, финансови, информационни, организационни, човешки и др. Чести проблеми са остаряла материална база, недостиг на финансови средства, липса на организационни структури за промоция на здравето. Най-голямо предизвикателство представлява управлението на човешкия ресурс, поради неговата разнородност по отношение на знания, професионални компетентности, мотивация и поведение.

Изводи: Промоцията на здравето в училище е разностранна мултипрофесионална дейност. Ресурсите за нейното осъществяване са разнообразни. Това поражда редица трудности при тяхното управление и изисква разширяване на познанията за концепцията за промоция на здравето и практическите умения за нейното реализиране.

Ключови думи: промоция на здравето в училище, професионални компетентности, ресурси за промоция на здравето

Introduction: The school is a good environment for Health promotion of students and staff. The **aim** of this paper is to observe the opportunities for Health promotion at school in Bulgaria and difficulties go along with.

Materials and methods: Results from own empirical study of representative sample of schools in Pleven district and literature review were use.

Results: Health promotion at school is many-sided multiprofessional activity requires various resources. Old buildings and equipment, lack of financial resources and capacity for Health promotion are frequent problems. The biggest challenge is the management of human resources because of their heterogeneity with relation to their knowledge, professional competencies, motivation and behavior.

Conclusion: There is a necessity of enhancement of knowledge for Health promotion conception and practical abilities to realize it.

Key words: health promotion at school, professional competencies, resources for health promotion

102. Стефанова, П., А. Велкова, Й. Симеонова, М. Камбурова, С. Георгиева, С. Деянов, С. Костадинов. Сформирането на рискови групи от населението като част от профилактичната дейност на общопрактикуващите лекари. *XXIII Международна научна конференция на СУБ, Стара Загора, 7 юни 2013*, 351.

ABSTRACT

One of the main activities done by the General practitioners (GPs) is the prophylactics of compulsory health insured people (CHIP) above 18 years old and the formation of risky groups. If there are indications of an increased risk of occurrence of cardiovascular diseases, diabetes mellitus and cancer patients are included in a risky register and are a subject to an additional consultations by a specialist and additional laboratory tests.

In the current survey has been made analysis of the activity of GPs in the program of the formation of risky groups. Data of the annual reports of the Health Fund has been used. A direct individual inquiry with 156 GPs and 396 CHIP from the region of Pleven has been carried out by the period march 2012 y. – March 2013 y. Data has been processed with a statistical program SPSS v 16.1.

An unsatisfactory range of prophylactic medical examinations has been ascertained of the people above 18 years old (under 50% of the liable) and not functional due to the criteria of NHIF program for the formation and observation of risky groups of the population. As main reasons for that GPs specify the insufficient awareness of the patients and their reluctance to go to a prophylactic examination. Doctors explain that with the offering of a limited range of prophylactic activities, which cannot motivate people to take part in them. For the negligence of the program 'Risky groups' doctors indicate the insufficiently clear rules of NHIF about the work on that program, the insufficient granted funds for an active observation and consultations of the people with an increased risk and the lack of motivation. Above 60% of the inquired people go irregularly (not every year) to a prophylactic examination and 14% have never visited it. As main reasons, people point the lack of information about the carrying out of the examinations, their formal performance and the lack of diagnostic examination which can motivate them to take part. About 74% of all inquired have pointed that they have at least one risky factor (RF) and only 30% of them are informed about that during the prophylactic medical examination by the GP, one fifth have been given information during the examination on another occasion and nearly 40% have not received any information. The people whose RF are connected to an already prominent diseases which are secondary RF and those that have more than one RF turn out to be more informed.

Key words: general practitioners, compulsory health insured people, risky groups, risky factor.

103. Георгиева, С., А. Велкова, М. Камбурова, П. Стефанова. Рискови фактори и мотивация на поведението сред учениците на възраст 14-19 години в Плевенски регион. Юбилейна научна конференция с международно участие „50 години на катедра Социална медицина и организация на здравеопазването“, 30 – 31 май, 2014, Варна, 61.



104. Камбурова, М., П. Христова, А. Велкова, С. Георгиева, П. Стефанова, Й. Симеонова, И. Христова. Неравенства в здравето и потреблението на здравни услуги на недоносените деца в ранното детство. *Юбилейна научна конференция с международно участие „50 години на катедра Социална медицина и организация на здравеопазването“*, 30 – 31 май, 2014, Варна, 42.

НЕРАВЕНСТВА В ЗДРАВЕТО И ПОТРЕБЛЕНИЕТО НА ЗДРАВНИ УСЛУГИ НА НЕДОНОСЕНИТЕ ДЕЦА В РАННОТО ДЕТСТВО

М. Камбурова¹, П. Христова¹, А. Велкова¹, С. Георгиева¹, П. Стефанова¹, Й. Симеонова¹, И. Христова²

¹Медицински Университет – Плевен, Катедра „Социална и превантивна медицина, медицинска статистика, педагогика и психология“

²Медицински Университет – Плевен, Катедра „Акушерски грижи“

INEQUALITIES IN HEALTH AND THE DEMAND OF HEALTH SERVICES FOR PREMATURE INFANTS IN EARLY CHILDHOOD

M. Kambourova¹, P. Christova¹, A. Velkova¹, S. Georgieva¹, P. Stefanova¹, J. Simeonova¹, I. Hristova²

¹Medical University - Pleven, Department "Social and Preventive Medicine, Medical Statistics, Pedagogy and Psychology"

²Medical University - Pleven, Department "Obstetric Care"

РЕЗЮМЕ

Въведение: Според Световната Здравна Организация децата, родени с тегло под 2500 гр. се определят като деца с ниско тегло при раждането, а децата родени преди 37 гестационна седмица като преждевременно родени. Те са в повишен риск за сериозни здравословни проблеми и повишени потребности от здравни услуги през ранното детство.

Цел: Да се проучи заболяемостта и потреблението на здравни услуги до 3-годишна възраст сред недоносени деца, живеещи в град Плевен.

Материал и методи: Проучването е кохортно и проследява здравния статус на децата от раждането до 3-годишна възраст. Проучването е изчерпателно за недоносените деца и репрезентативно за доносените деца, родени през 2007 г. и живеещи в гр. Плевен.

Резултати и обсъждане: Най-честа причина за боледуване в ранното детство са заболяванията на дихателната система, като рискът недоносените деца да боледуват над 5 пъти годишно от заболявания на дихателната система в сравнение с доносите е четири пъти по-висок – RR 4,10 95% CI (1,89 – 8,85).

Установява се над пет пъти по-често засягане на зрителния анализатор сред недоносените

SUMMARY

Introduction: According to the World Health Organization children born weighing less than 2500 g are defined as children with low birth weight and children born before 37 weeks of gestation are defined as preterm born. They are at increased risk for serious health problems and increased demand for health services in early childhood.

Objective: to investigate the incidence and consumption of health services up to 3 years of age among premature infants living in the city of Pleven.

Materials and Methods: This is a cohort follow-up study of children's health status from birth to 3 years of age. The study is comprehensive for preterm children and representative for term infants born in 2007 in Pleven.

Results and Discussion: Respiratory diseases are the most common cause of morbidity in infancy. The risk preterm children suffer more than 5 times a year from respiratory diseases compared with term infants is four times higher – RR 4,10 95% CI (1,89 to 8,85).

The study found over five times higher risk for affect the visual system in preterm children compared to term infants – RR 5,42 95% CI (1,48 – 19,94), but does not establish a statistically significant difference between preterm and term infants regarding hearing problems.

деца в сравнение с доносите – RR 5,42 95% CI (1,48 – 19,94), но не се установява статистически значима разлика сред проследяваните недоносени и доносни деца по отношение на проблеми със слуха.

Анализаторността от предимствата и комплексното лечение на недоносените деца от раждането до 3-годишна възраст води до по-чести хоспитализации и по-продължителен среден престой в болница.

Изводи и заключения: Резултатите потвърждават хипотезата, че недоносените деца, живеещи в градовете, са рискова група с висока заболяемост и висока потребност от здравни услуги до 3-годишна възраст.

Ключови думи: недоносеност, здравен статус, здравни услуги

The need for lengthy and complex treatment of premature children from birth to 3 years of age leads to more frequent hospitalizations and a longer average length of stay in hospital.

Conclusions: The results confirm our research hypothesis that premature born children living in urban areas are a risk group with high morbidity and high demand for health services up to three years of age.

Keywords: prematurity, health status, health services

105. Костадинова П., А. Велкова, П. Христова, Й. Симеонова, М. Камбурова, С. Георгиева, С. Костадинов, С. Костадинов. Първична медицинска помощ: Има ли достатъчно време за профилактика на възрастните? Юбилейна научна конференция с международно участие „50 години на катедра Социална медицина и организация на здравеопазването“, 30 – 31 май, 2014, Варна, 255.

ПЪРВИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ: ИМА ЛИ ДОСТАТЪЧНО ВРЕМЕ ЗА ПРОФИЛАКТИКА НА ВЪЗРАСТНИТЕ?

Пенка Костадинова¹, Анжелика Велкова², Петкана Христова², Йоана Симеонова², Мариела Камбурова², Стела Георгиева², Сергей Костадинов³, Стефан Костадинов⁴

¹Районна Здравноосигурителна каса – Плевен

²Медицински Университет – Плевен, ФОЗ, Катедра „Социална и превантивна медицина, медицинска статистика, педагогика и психология“

³Медицински Университет – Плевен, ФОЗ, Катедра „Обща медицина, Съдебна медицина и деонтология“

⁴Медицински Университет – Плевен, студент III-ти курс, специалност „Медицина“

PRIMARY CARE IS THERE ENOUGH TIME FOR PREVENTION OF THE ADULTS?

Penka Kostadinova¹, Angelika Velkova², Petkana Hristova², Joana Simeonova², Mariela Kamburova², Stela Georgieva², Sergey Kostadinov³, Stefan Kostadinov⁴

¹Regional Health Insurance Fund - Pleven

²Medical University - Pleven, Faculty of Public Health, Department of „Social and Preventive Medicine, Medical Statistics, Pedagogy and Psychology“

³Medical University - Pleven, Faculty of Public Health, Department „General Medicine, Forensic Medicine and Deontology“

⁴Medical University - Pleven, student IIIrd course, „Medicine“

РЕЗЮМЕ

Въведение: Една от основните дейности на общопрактикуващите лекари (ОПЛ) е изпълнението на Програмата за профилактика на задължително здравноосигурени лица (ЗЗОЛ) над 18 г., финансирана от НЗОК. За да се изпълнява програмата е необходимо обезпечаване с човешки, финансови и времеви ресурси.

Цел: Целта на настоящото проучване е да се определи необходимото работно време на ОПЛ за ефективно изпълнение на програмата за профилактика на ЗЗОЛ над 18 г.

Материал и методи: Използвани са официални данни от НЗОК за периода 2006–2013 г.; анализирана е действащата нормативна уредба и е проведен преход индивидуална анкета със 123 ОПЛ от област Плевен.

Резултати и обсъждане: Средният брой ЗЗОЛ, обслужвани от един ОПЛ в страната за наблюдавания период варира от 1480 ЗЗОЛ през 2006 г. до 1631 през 2013 г. Ежегодно с профилактичен преглед са обхванати от 37% до 49% от

SUMMARY

Introduction: One of the main activities of general practitioners (GPs) is the implementation of the program for prevention of compulsory health insured people (CHIP) over 18 years of age, financed by the National Health Insurance Fund (NHIF). Running the program needs sufficient human, financial and time resources.

Objective: The aim of this study was to determine the necessary working time of GPs for effective implementation of the prevention program for CHIP over 18 years of age.

Materials and methods: Official data of the NHIF for the period 2006–2013 and the current health legislation were analysed. Self-administered questionnaire was used to collect information from 123 GPs in the region of Pleven.

Results and discussion: The average number of CHIP served by one GP in the country for the observed period ranged from 1480 CHIP in 2006 to 1631 in 2013. The annual health check-ups covered 37% to 49% of the eligible CHIP. The results show that 20.3%

255

Първична медицинска помощ: има ли достатъчно време за профилактика на възрастните?

Задължителните ЗЗОЛ. Резултатите показват, че 20.3% от анкетираните ОПЛ се затрудняват да изпълняват програмата поради недостига на време, а от тях 49% не предоставят в дневния среден брой, на да обхванат всички лица над 18 г. с профилактически преглед. Понякога от един четирик (26.5%) от останалите анкетираните лекари също не предоставят в дневния достатъчно часове за профилактически прегледи.

Изводи и заключения: За реализиране на тази обикновена на възрастните с профилактически прегледи, един ОПЛ при среден брой пациенти трябва да има поне 6-часов работен ден в амбулатория, от който да отдели по един час за профилактика.

Необходимо е да се установят нормативни изисквания за минимално работно време, съобразено с индивидуалния брой пациенти на ОПЛ и при това, необходимо за профилактически прегледи.

Ключови думи: общопрактикуващи лекари, здравноосигурени лица, профилактика, профилактически прегледи, работно време.

of the GPs reported insufficient working time for implementation of the program, 49% of them did not provide time in their daily schedule to work on the preventive program. Of the remaining 26.5% also did not provide sufficient working hours in their schedule.

Conclusions: To achieve a full coverage of adult population with prevention a GP with an average number of patients has to work at least six hours a day in the office, spending one hour for prevention, along with other duties.

It is necessary to establish regulatory requirements for minimum working hours in accordance with individual number of patients of GPs and the time required for prevention of the adults.

Keywords: GPs, health insured people, prevention, preventive check-ups, working hours

106. Симеонова, Й., А. Велкова, С. Цветкова, П. Костадинова, М. Камбунова, С. Георгиева. Здравна самооценка, здравно поведение, възприеман риск за наличие на болест и възприеман контрол върху здравето при амбулаторни и хоспитализирани пациенти на възраст над 44 г. *XXIV Международна научна конференция на СУБ*, 5-6 юни, 2014, Стара Загора, 250.

ABSTRACT

Introduction: Some studies reveal that self-rated health (SRH) and perceived illness vulnerability have a mediating role for moderating health behavior and for frequency of completed medical visits. At the same time people with positive SRH possess higher control over their health and evaluate illness vulnerability lower, although the mechanisms of these relations are not clear.

Aim: To study statistical relations between the self-rated health, perceived illness vulnerability, perceived controllability over health and health behavior of patients over 44 years of age.

Materials and methods: Cross-sectional study was carried-out from February to march 2014. Two hundred and twelve patients over 44 years of age were included in the study. The patients filled in a self-administrated questionnaire. Five-point scale was used for self-rated health measure (1 – excellent health; 5 – poor health). The perceived illness vulnerability to cardiovascular and malignant diseases was assessed. The individuals compared own vulnerability with those of their peers. The perceived controllability over health was measured on a scale of 0 to 10. Information about some health behavior characteristics (the yearly check-ups, frequency of fresh fruit and vegetable consumption, physical activity, smoking, alcohol consumption) was sought. Data were processed by SPSS.v.19. Parametric and non-parametric statistical methods were applied.

Results and discussion: The majority of patients evaluated their health as fair (42.5%) and good (27.8%). The positive health reduced with age ($p=0.001$). The proportion of persons who perceived their vulnerability as high increased with SRH deterioration ($p<0.05$). Initially measured significance between the self-rated health and regular fresh fruit consumption was not confirmed by Spearman's correlation test. The same hold true for statistical relation SRH – PAP test. The significant associations were not found between the perceived illness vulnerability and the health behavior ($p>0.05$). The perceived controllability over health did not affect health behavior.

Conclusion: Health behavior changes of persons require a longitudinal survey, which includes all variables influential of the model (self-rated health, perceived illness vulnerability, health problem severity, perceived benefits and barriers to performing health positive activities and participation of the individuals in preventive programs).

Key words: self-rated health, perceived illness vulnerability, perceived controllability over health, health behavior

107. Стефанова, П., А. Велкова, П. Христова, Й. Симеонова, М. Камбунова, С. Георгиева, С. Костадинов, И. Стоилова, Г. Найденова, С. Костадинов. Кадрова обезпеченост на първичната извънболнична медицинска помощ и влиянието ѝ за изпълнение на програмата за профилактика на здравноосигурените лица над 18 г. *XXIV Международна научна конференция на СУБ*, 5-6 юни, 2014, Стара Загора, 308.

SUMMARY

INTRODUCTION: One of the main activities of general practitioners (GPs) is to perform prophylactic medical examinations to the compulsory health insured people (CHIP) over 18 years old and working with groups that are in an increased health risk. Staffing of the program for prevention is essential for its implementation.

PURPOSE: The purpose of this study is to determine the impact of collateralization with GPs and nursing staff working in medical institutions for primary support for the implementation of the prevention program for CHIP over 18 years old.

Methods: The data that has been used is from the official data volumes of the NHIF, the annual accounts of the NHIF and from the current regulatory. Statistical methods are used for processing the data.

RESULTS: The availability of the population with GPs in Bulgaria is below the average for the EU countries. There is a steady trend for a reduction in the number of GPs. The average age of the GPs is over 50. The majority of the GPs do not have an acquired specialty in general medicine or internal medicine, pediatrics or emergency medicine (about 35% in the region of

108. **Георгиева С.,** М. Камбурова. Интерес към електронно дистанционно обучение и обмен на информация в областта на промоцията на здравето. *Научна конференция „Електроннобазираните форми за дистанционно обучение – Нови възможности за учене през целия живот“*, 13 – 14 юни, 2014, В. Търново, 54.

Introduction: “Health promotion” is a modern concept in public health, which replaces medical determinism with an integral approach to health and implies to make the most of private and public resources for its formation. Due to the integrated nature of health promotion, it involves activities within the different sectors of life - health, education, politics, and culture. It defines the necessity of competencies in health promotion of individuals in different professional fields.

Aim: The aim of this paper is to present attitudes of specialists from different fields to enhance their competencies in health promotion and to emphasize on preferred forms of learning and ways of sharing information.

Methods: Data were collected by self-administered questionnaire among health professionals, teachers, students and their families in the comprehensive study of health promotion at schools in the region of Pleven. Some of the questions examine self-evaluation of individuals for their competencies in health promotion, the wish to improve their skills in this area and preferred forms of learning.

Results: The interest in lifelong learning in the area of health promotion was clearly and unambiguously stated, although it varies in the covered groups. Majority of school nurses (95%) and about two third of teachers want to enhance their health promotion competencies. More than a half of the participants (51,6%), expressed a willingness to increase their qualification, preferred distance e-learning followed by a course detach from work (30.1%) or after work time (16.1%). Directors would also encourage the participation of employees in e-learning because it allows the combination of official engagements with learning. In need of health information students and their parents most often look for it in electronic databases.

Conclusion: e-distance learning is an appropriate and preferable form of learning for people in different age, profession and basic education to enhance their core competencies in the area of health promotion.

Key words: health promotion, core competencies in health promotion, e-distance learning, lifelong learning

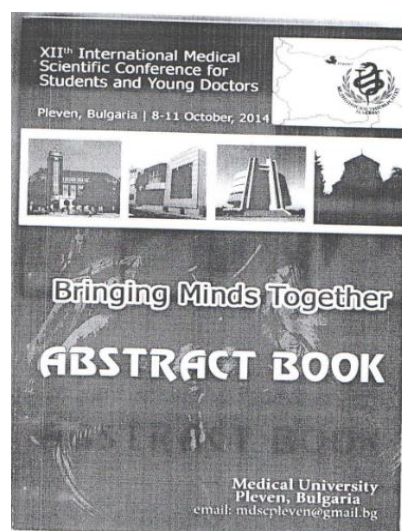
109. Костадинова, П., А. Велкова, П. Христова, Й. Симеонова, М. Камбурова, С. **Георгиева**, С. Костадинов, И. Стоилова, Г. Найденова, С. Костадинов. Финансова обезпеченост на програмата на НЗОК за профилактика на здравноосигурените лица над 18 г. изпълнявана от общопрактикуващите лекари. *Юбилейна научна конференция на СУБ “Науката и образованието – традиции и бъдеще“*, 02 – 03 октомври 2014, Кърджали, 296.

Abstract: One of the main activities of general practitioners (GPs) is the implementation of a program for prevention of compulsory insured persons over 18 years, funded by the NHIF. To run the program it is necessary resource provision. Despite the mandatory nature of the

annual health check for adults annually in the budget of NHIF provides funds for less than half of eligible prevention – both in terms of means to pay for reviews of GPs and the limits granted and medical fields for consultation with specialists. There is a consistent trend of population coverage below 50%, which highlighted a number of reasons, one of the essential is insufficient and financial security.

Key words: General Practitioners, insured persons, screening, program, financial security.

110. Kostadinova, P., A. Velkova, P. Christova, S. Kostadinov, J. Simeonova, M. Kamburova, **S. Georgieva**. The sufficiency of the directions and research grant of GP for program for prevention of insured over 18 years by the NHIF. In: *Abstract book 12-th International Medical Scientific Conference for Students and Young Doctors, October, 8 – 11, 2014, Pleven, 158.*



111. **Georgieva, S., M. Kamburova, J. Simeonova, P. Kostadinova, A. Velkova.** Guidelines for improving school health education. *In: Journal of Biomedical & Clinical Research*, 1(7), supplement 2, 2014,75.



GUIDELINES FOR IMPROVING SCHOOL HEALTH EDUCATION

Stela L. Georgieva, Mariela S. Kamburova, Joana I. Simeonova, Penka S. Kostadinova*, Angelika S. Velkova*

*Department of Social and Preventive Medicine, Medical University - Plovdiv
*Regional Health Insurance fund – Plovdiv
Medical University-Sofia

Corresponding Author:

Stela L. Georgieva
e-mail: georgieva_sl@yahoo.com

Summary

Background: Health education is a process of improving health knowledge and developing life skills which are conducive to individual and community health. Its objectives are to provide information about health-related problems of present interest, create positive attitude to health and guiding into healthy lifestyle.

The aim of this paper is to observe the characteristics of health education at schools in terms of the school nurses, teachers and students as participants in this process.

Methods: Data were collected by self-administered questionnaire among school staff, students and their families in the comprehensive study of health promotion at schools in the region of Plevan. Some of the questions examine the attitude of individuals and groups to the health education at school, their opinion for its efficiency and preferred topics and methods of conducting.

Results: All of the respondents consider that health education is an important part of school health promotion but there is different opinion about its quality in different groups under study.

75

J Biomed Clin Res Volume 7, Number 1, Supplement 2, 2014

Three quarter of school nurses versus only 25.6% of teachers assess it as systematic and adequate. Over 80% of health education at school is carried out by traditional and unattractive methods of health education or don't correspond with information needs of students. In 74.1% of cases they define themselves as a passive audience in this process. 60% of the respondents realize better effectiveness of team-work for health education. **Conclusion:** To reach its aims school health education should be more appropriate to user's interests and needs.

Key words: school health promotion, health education, school nurses, healthy lifestyle

112. Kamburova, M., P. Christova, S. Georgieva, J. Simeonova, P. Kostadinova, I. Christova. Epidemiological and socio - medical consequences of prematurity. *In: Journal of Biomedical & Clinical Research*, 1(7), supplement 2, 2014,70.

METHODS OF DEALING WITH FATIGUE AND STRESS DURING EXAMS

Nevenka R. Boninska, Nora B. Peeva,
Natalia I. Netzova, Elizabeth L.
Markova, Petranka I. Gagova

„X-ray laboratory” specialty, MC „Y
Filaretova”, MU, Sofia

Corresponding Author:

Nevenka R. Boninska
e-mail: nevenabo@yahoo.bg

Summary:

Twice a year, there is a period with stress and panic for the students. The exam session starts and builds on students' stress, nerves, fatigue, studying. This leads to neuro-psychological stress and high emotional tension, which can adversely affect both the successful completion of the exam and their health. Objective: The purpose of this study was to establish if the students in specialty "X-ray laboratory" in MC "Y. Filaretova", Sofia experiencing stress and fatigue during the session and with what methods they most effectively overcome it. Materials & Methods: A documentary and questionnaire method is used. A poll is made, through its own direct anonymous questionnaire, including 13 questions. The participants are 56 students from first and second course of specialty. The results are computed by mathematical and graphical analyses. Results: From the studies it can be argued, that tension and stress during a session accompany 83.92% of respondents, while fatigue is a significant by 58.92% of them. Students, that take breaks through learning /71.43%, play sport /41.07% and have fun with friends /62.70% manage to cope effectively with fatigue. Conclusion: The results show, that recourse to various appropriate methods of relaxation, we will effectively manage fatigue and will feel more mild.

Key words: fatigue, students, exam session, relax methods

EPIDEMIOLOGICAL AND SOCIO-MEDICAL CONSEQUENCES OF PREMATUREITY

Mariela S. Kambourova, Petkana A.
Christova, Stela L. Georgieva,

Joana I. Simeonova, Penka S.
Kostadinova', Irena R. Christova'

Faculty of Public Health, Medical
University – Pleven
Regional Health Insurance Fund – Pleven
Faculty of Health Care,
Medical University – Pleven

Corresponding Author:

Mariela S. Kambourova
e-mail: mariela_kambourova@yahoo.com

Summary

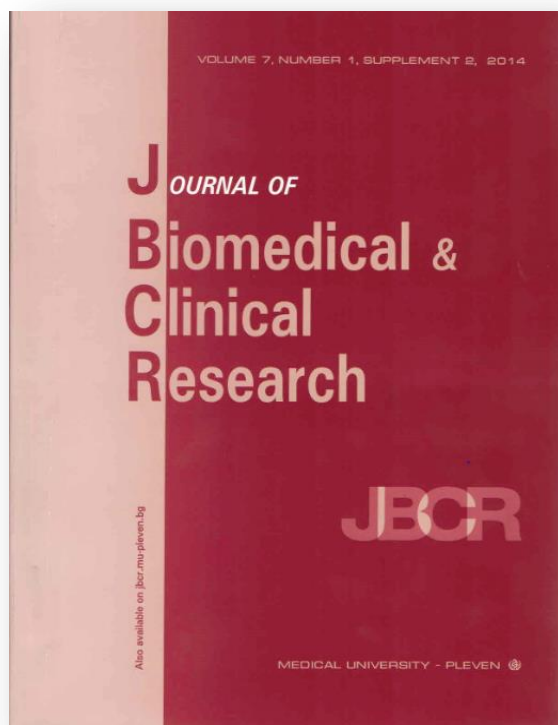
Studies on prematurity are crucial to progress in the implementation of the fourth objective of the Millennium Development Goals and target 4 of the Health 21: the health for all policy framework for the WHO European Region. The study aims to explore, analyze and present the main epidemiological and socio-medical public health impacts of prematurity. The review is based on a critical analysis of more than 50 literary sources. There is a tendency to increase the proportion of children born with low birth weight of 6.1% in 1985 to 7.23% in 2011 in the European Union. In Bulgaria those indicator increased from 6.1% in 1985 to 8.4% in 2011 and it is more than twice as high as in Finland - 4.1%, where the index is stationed during the all observed period. Prematurity is the cause of death and in the long run for the loss of human potential. Its complications are the most important independent and direct cause of neonatal mortality and the second leading cause, after pneumonia, for deaths up to 5 years of age. Conclusion: The challenge for researchers and practitioners is to identify and implement interventions to prevent prematurity, leading to a reduction in morbidity and mortality of infants and lower postponed prevalence of preterm children.

Key words: prematurity, neonatal mortality, postponed prevalence of preterm children, prevention of prematurity

CHALLENGES OF PRETERM CHILDREN NOWADAYS

Rosica K. Enikova,
Stoyanovska, Vania A.
Cvetan P. Dimitrov.

113. Kostadinova, P., A. Velkova, P. Hristova, J. Simeonova, M. Kamburova, S. Georgieva, S. Kostadinov, I. Stoilova, V. Simeonova, S. Kostadinov. Research about the consumption of outpatient medical care by insured people over 18 years old in the region of Pleven according to the frequency of their prophylactic medical examination financed by the NHIF. In: *Journal of Biomedical & Clinical Research*, 1(7), supplement 2, 2014,84.



J Biomed Clin Res Volume 7, Number 1, Supplement 2, 2014

BUSINESS ETHICS AS PART OF THE TRAINING OF STUDENTS IN MASTER PROGRAMS OF THE FACULTY OF PUBLIC HEALTH AT THE MEDICAL UNIVERSITY OF PLOVDIV

Gergana G. Petrova

Dept. of Management of Health Care, Faculty of Public Health, Medical University – Plovdiv

Corresponding Author:
Gergana G. Petrova
e-mail: gpetrova@meduniversity-plovdiv.bg

Summary

The objective of this study was to analyze the attitude of students towards the subject Business Ethics.

An inquiry was conducted among students in two Master programs of the Faculty of Public Health at the Medical University of Plovdiv. The study was conducted using the individual direct poll method during the Fall term of the 2013/2014 academic year. The study was exhaustive for the students in the Master programs Management of Health Care and Management of Medical and Social Activities.

The results from the study show that (75.8%) of the respondents expected the subject Business Ethics to be included in their training course. The students believe that the knowledge that they acquired in this subject could be applied in the following areas of their daily activities: communication with patients and their relatives (82.3%), communication with peers to improve ethical relationships within the team (70.2%), communication with superiors (62.1%), etc.

Key words: business ethics, master program, management of health care, public health

RESEARCH ABOUT THE CONSUMPTION OF OUTPATIENT MEDICAL CARE BY INSURED PEOPLE OVER 18 YEARS OLD IN THE REGION OF PLEVEN ACCORDING TO THE FREQUENCY OF THEIR PROPHYLACTIC MEDICAL EXAMINATION FINANCED BY THE NHIF

Penka St. Kostadinova, Angelika Velkova', Petkana Hristova', Joanna Simeonova', Mariela Kamburova', Stela Georgieva', Sergey Kostadinov', Irena Stoilova', V. Simeonova', Stefan Kostadinov'

Regional Health Insurance Fund - Pleven
'Department of Social and Preventive Medicine, Medical Statistics, Faculty of Public Health, Pedagogy and Psychology', Medical University - Pleven

'Department General Medicine, Forensic Medicine and Deontology', Faculty of Public Health, Medical University - Pleven
'Department Hygiene and Occupational Disease, Faculty of Public Health, Medical University - Pleven

'Dept. Neurology and Neurosurgery, UMHA1 "D-r G. Stranski" - Pleven
'Student IIIrd course, "Medicine", Medical University - Pleven

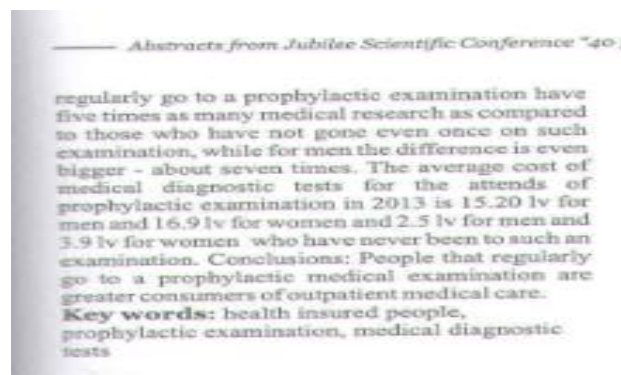
Corresponding Author:
Penka Stefanova Kostadinova
e-mail: pstefanova_pl@abv.bg

Summary:

Introduction: Limited resources for health care are an undeniable fact. Prevention and early detection of diseases are part of the tools that should lead to lower costs and improve population health.

Objective: The aim of this study is to establish the use of outpatient medical care by the insured people over 18 years old in the Pleven region depending on the frequency of their prophylactic medical examinations. Sources and Methods: Official information from the databases of the National Health Insurance Fund and the Regional Health Insurance Fund – Pleven has been used. Data processing is performed with statistical methods. Results: For the period 2006 – 2012 y., with annual prophylactic medical examinations in the country are covered from 35.8% to 48.3% of eligible, as for the region of Pleven ranged from 33 to 45%. For the same period, only 6% of insured have gone regularly (annually) to a prophylactic examination, 65% have gone only in a few years, and 29% never went. Most regularly people over 65 years old go to a prophylactic medical examination. Men less often attend health check with a more significant difference between the sexes at a younger age. Women who

84



114. Георгиева, С., М. Камбурова, П. Стефанова, Й. Симеонова. Експертна оценка на дейностите и компетентностите по промоция на здравето в училище. В: *Сборник резюмета* от VI национална конференция по превантивна медицина „Превантивна дейност в областта на общественото здраве в ситуация на бедствия и кризи“, 12-14 ноември, Вършец, 2014, 17.



ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТИТЕ И КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ ПО ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО В УЧИЛИЩЕ

Стефа Георгиева, Мариела Камбурова, Пенка Стефанова, Йоана Симеонова

МУ-Плевен, ФОЗ, Катедра „ОЗН“

Цел: Обсъждане на данни от проучване на експертно мнение за промоцията на здравето в училище. **Материал и методи:** Резултатите са част от комплексно проучване за промоцията на здравето в училищата в Плевенски регион и компетентностите на училищния персонал в тази сфера. Оценката е базирана на мнението на 30 лица на длъжност главен експерт и директор на Дирекция „Профилактика на болестите и промоция на здравето“ към РЗИ в Плевен, Ловеч, Враца и Кърджали. Информацията е събрана чрез пряка индивидуална анкета. Резултатите са представени в абсолютни числа. **Резултати и обсъждане:** Мнението на експертите за националната политика за

17



Шеста национална конференция по превантивна медицина

промоцията на здравето в училище е разнопосочно - положителни (13) и отрицателни (17). Това говори както за съществуващи пропуски в реализирането на здравнопромотивни дейности, така и за постигнати положителни резултати. Като важни проблеми са посочени липса на последователност и системност в здравно възпитателния процес, недостатъчна мотивация на персонала. Изтъкната е необходимостта от неотложно прилагане на мерки за ограничаване на поведенческите рискови фактори сред децата в училищна възраст и повишаване на вниманието към факторите за психично и социално благополучие на учениците и персонала. Компетентностите по промоция на здравето на училищния персонал са оценени от експертите като добри. Критериите за поставената оценка са регулярност на провежданите дейности (17), документация (11), проучвания на постигнати здравни резултати (9). **Изводи:** Експертната оценка за промоцията на здравето в училище се концентрира около категорията „добра“, но съществува хетерогенност на експертното мнение по редица въпроси. Липсва система от ясни критерии за оценяване на резултата от здравнопромотивните дейности.

Ключови думи: експертна оценка, промоция на здравето в училище, компетентности по промоция на здравето

115. Камбурова, М., П. Христова, С. Георгиева, Й. Симеонова, П. Стефанова. Превенция на раждането на недоносени деца. В: *Сборник резюмета от VI национална конференция по превантивна медицина „Превантивна дейност в областта на общественото здраве в ситуация на бедствия и кризи“*, 12-14 ноември, Вършец, 2014, 17.

**14.11.2014г. - ПОСТЕРНА СЕСИЯ**

Шеста национална конференция по превантивна медицина, 12-14.11.2014г, гр. Вършец

Умоляват се представящите да присъстват за отговор на въпроси

ПРЕВЕНЦИЯ НА РАЖДАНЕТО НА НЕДОНОСЕНИ ДЕЦА

Камбурова М.¹, П. Христова¹, С. Георгиева¹, Й. Симеонова¹, П. Стефанова²

¹ - МУ-Плевен, ФОЗ, ² – РЗОК - Плевен

Цел: Акцентиране върху необходимостта и възможностите за превенция на недоносеността, чрез проучване на протективните фактори за раждането на недоносени деца. **Материал и методи:** Проучването обхваща периода 2007 г. – 2013 г. Събрана и обработена е информация за всички недоносени деца, родени в УМБАЛ „Георги Странски“ ЕАД гр. Плевен, през 2007 г. Проведено е проучване от типа „случай-контрола“. В проучването са обхванати 298 новородени в т. ч. 154 недоносени и 144 доносни деца. Първичната информация е извлечена от лист „История на новороденото“ на 2004 новородени чрез разработен въпросник с 39 въпроса. Значимостта на резултатите, изводите и заключенията е определяна при $p < 0,05$. **Резултати и обсъждане:** От проучените 298 новородени 52% (154) са преждевременно родени с нормално (ПРНрТ) и с ниско тегло (ПРНТ) и 48% (144) са контролна група от родени на термин с нормално (РТНрТ) и с ниско тегло (РТНТ) деца. В структурата на новородените момчетата са 52,4%, а момичетата - 47,6%. Заключение От проучените 28 протективни фактори са идентифицирани 20 със статистически значими OR вероятности, в пъти намаляващи риска за раждане на недоносени деца - ранен обхват на бременните под наблюдение по програма „Майчино здравеопазване“, възраст между 20 и 35 г., наличие на семеен партньор, наличие на работа и др. Необходимо е да бъдат предприети мерки на ниво семейство/общество, доболнична помощ, болнична помощ и комплексни междусекторни действия.

Ключови думи: недоносеност, протективни фактори, програма „Майчино здравеопазване“

ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТИТЕ И КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ ПО ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО В УЧИЛИЩЕ

Степа Георгиева, Мариела Камбурова, Пенка Стефанова, Йоана Симеонова

МУ-Плевен, ФОЗ, Катедра „ОЗН“

Цел: Обсъждане на данни от проучване на експертно мнение за промоцията на здравето в училище. **Материал и методи:** Резултатите са част от комплексно проучване за промоцията на здравето в училищата в Плевенски регион и компетентностите на училищния персонал в тази сфера. Оценката е базирана на мнението на 30 лица на длъжност главен експерт и директор на Дирекция „Профилактика на болестите и промоция на здравето“ към РЗИ в Плевен, Ловеч, Враца и Кърджали. Информацията е събрана чрез пряка индивидуална анкета. Резултатите са представени в абсолютни числа. **Резултати и обсъждане:** Мнението на експертите за националната политика за

116. Костадинова, П., А. Велкова, П. Христова, Й. Симеонова, М. Камбунова, С. Георгиева, С. Костадинов, И. Стоилова, Г. Найденова, С. Костадинов. Потребление на болнична медицинска помощ от здравноосигурените лица над 18 год. според обхвата им с профилактични прегледи провеждани от общопрактикуващите лекари, В: *Сборник резюмета* от VI национална конференция по превантивна медицина „Превантивна дейност в областта на общественото здраве в ситуация на бедствия и кризи“, 12-14 ноември, Вършец, 2014, 14.

ПОТРЕБЛЕНИЕ НА БОЛНИЧНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ ОТ ЗДРАВНООСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА НАД 18 ГОД. СПОРЕД ОБХВАТА ИМ С ПРОФИЛАКТИЧНИ ПРЕГЛЕДИ ПРОВЕЖДАНИ ОТ ОБЩОПРАКТИКУВАЩИТЕ ЛЕКАРИ

Пенка Костадинова¹, Анжелика Велкова², Петкана Христова³, Йоана Симеонова³, Мариела Камбунова³, Стела Георгиева³, Сергей Костадинов⁴, Ирена Стоилова⁵, Галия Найденова⁶, Стефан Костадинов⁷

¹Районна Здравноосигурителна каса – Плевен, ²МУ – София, ФОЗ, ³МУ – Плевен, ⁴МУ – Плевен, ⁵МУ – Плевен, ⁶Общопрактикуващ лекар - ДКЦ – 2 – гр. Плевен, ⁷МУ – Плевен, студент IV-ти курс, специалност „Медицина“

След проведената в България здравна реформа ролята на общопрактикуващите лекари се утвърди като ключова за провеждане на множество профилактични програми. Една от основните им дейности е работа по програмата за профилактика на ЗЗОЛ над 18 и сформирание на рискови групи.

Цел: Целта на настоящето проучване е да се установи ефекта от провежданите профилактични прегледи върху хоспитализираната заболеваемост сред населението.

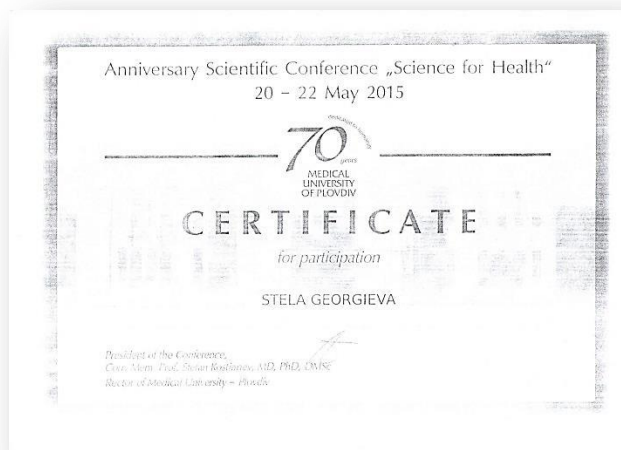
Материал и методи: Използвани са официални данни от информационните масиви на НЗОК и РЗОК – Плевен. Статистическата обработка на първичните данни е извършена със софтуерни пакети Microsoft Office Excel 2010.

Резултати: За периода 2006 – 2013 г. с годишни профилактични прегледи в страната се обхващат под 50% от подлежащите ЗЗОЛ над 18 г. За същият период в област Плевен едва 6 % от ЗОЛ са ходили редовно (всяка година) на профилактичен преглед, 65 % са ходили само в някои години, а 29 % изобщо не са ходили. Най-редовно ходят на профилактичен преглед лицата над 65 год. Мъжете по-рядко ходят на профилактичен преглед, като по-значима е разликата между двата пола в по-млада възраст. През 2013 г. от редовно ходилите на профилактичен преглед 15.6% са били хоспитализирани, от нередовно профилактираните – 25.2 %, а от лицата които нямат нито един профилактичен преглед – 11.7 %. Въпреки, че по-малка част от редовно ходещите на профилактичен преглед се лекуват в болница, средният разход за лечение по КП на тези пациенти се оказва по-висок от този на нередовно профилактираните. С най-нисък разход за болнично лечение отново са неходилите на профилактичен преглед.

Изводи и заключение: Потвърждават се твърденията на водещи автори, че общите профилактични прегледи повишават консумацията на здравни услуги. Поради ниският обхват на населението, относително краткия период на действие на програмата и липсата на мониторинг не може да бъде направена точна оценка за ефективността ѝ.

Ключови думи: Общопрактикуващи лекари, програма за профилактика, здравноосигурени лица, болнични услуги.

117. **Georgieva S., M. Kamburova, J. Simeonova, S. Aleksandrova-Yankulovska.** The significance of school health services as an element of school health promotion. Jubilee scientific conference "Science for Health", 20-23.05.2015, Plovdiv. In: *Folia medica*, 57, supplement 1, 2015, 91. **(SJR 0.524)**



PII 28. THE SIGNIFICANCE OF SCHOOL HEALTH SERVICES AS AN ELEMENT OF SCHOOL HEALTH PROMOTION

Stela Georgieva, Marieta Kamburova, Yoana Simeonova, Silvia Aleksandrova-Yankulovska
Department of Public-Health Sciences, Faculty of Public Health, Medical University - Plevan, Bulgaria

INTRODUCTION: School health services are an essential element of school health promotion. The school-based model has the greatest potential to achieve best health outcomes because various functions of school health professionals, mostly nurses, are fully targeted to the school environ-

Folia Medica 2015; 57; Suppl. 1
© 2015 Medical University, Plovdiv, Bulgaria

91

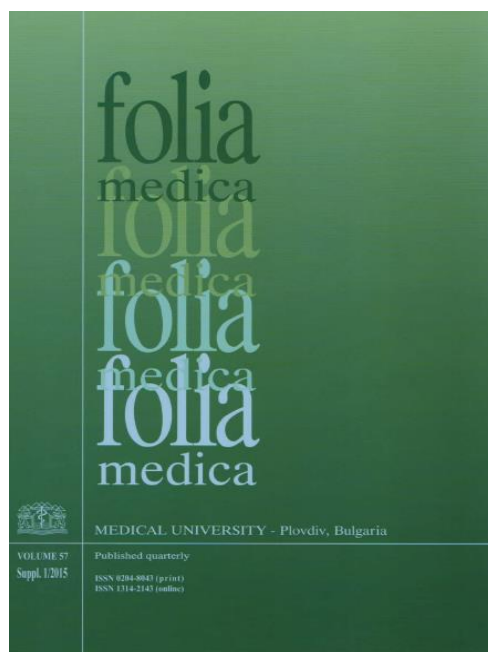
Posters

Anniversary Scientific Conference "Science for Health"
70 Years Medical University of Plovdiv

ment and its influence on health. The aim of this paper is to examine the organization of school health services in Plevan region and their importance in the overall process of school health promotion. **MATERIALS AND METHODS:** A comprehensive study of health promotion at school in Plevan region was conducted. Data were collected by self-administered questionnaire of school health professionals and health promotion experts, interview with school principals and documents review. **RESULTS:** In ¼ of schools there are school health offices served by nurse and equipped according to the requirements. Over 80% of the respondents believe that nurses have competencies to deal with their diverse responsibilities. Difficulties in studying risk factors distribution among students were pointed out by 64% of the respondents. Special attention for children with high medico-social risks was reported by 56.3% of nurses. Parents discuss existing health problems of children mainly with the class teacher, only in 3.8% with school nurse. More than a half of medical staff is not satisfied with family-school collaboration but doesn't take actions to improve it. **CONCLUSION:** School-based model of health services for students and school staff is leading in our country. This is favorable to achieve the health promotion goals if efforts are made to overcome the pointed difficulties and limitations.

Key words: school health services, health promotion

118. Kamburova M., S. Georgieva, J. Simeonova, S. Aleksandrova-Yankulovska. Quaternary prevention – an innovative idea in the field of prevention. Jubilee scientific conference “Science for Health”, 20-23.05.2015, Plovdiv. In: *Folia medica*, 57, supplement 1, 2015, 83. (SJR 0.524)



PH 12. QUATERNARY PREVENTION - AN INNOVATIVE IDEA IN THE FIELD OF PREVENTION

Mariela Kamburova, Stela Georgieva, Silvia Aleksandrova-Yankulovska, Yoana Simeonova

Department of Public Health Sciences, Faculty of Public Health, Medical University - Pleven, Bulgaria

INTRODUCTION: Traditionally prevention as a combination of medical and non-medical activities conducted to achieve better health and quality of life is categorized in primary, secondary and tertiary prevention. The concept of quaternary prevention have appeared and gained recognition in the last decades.

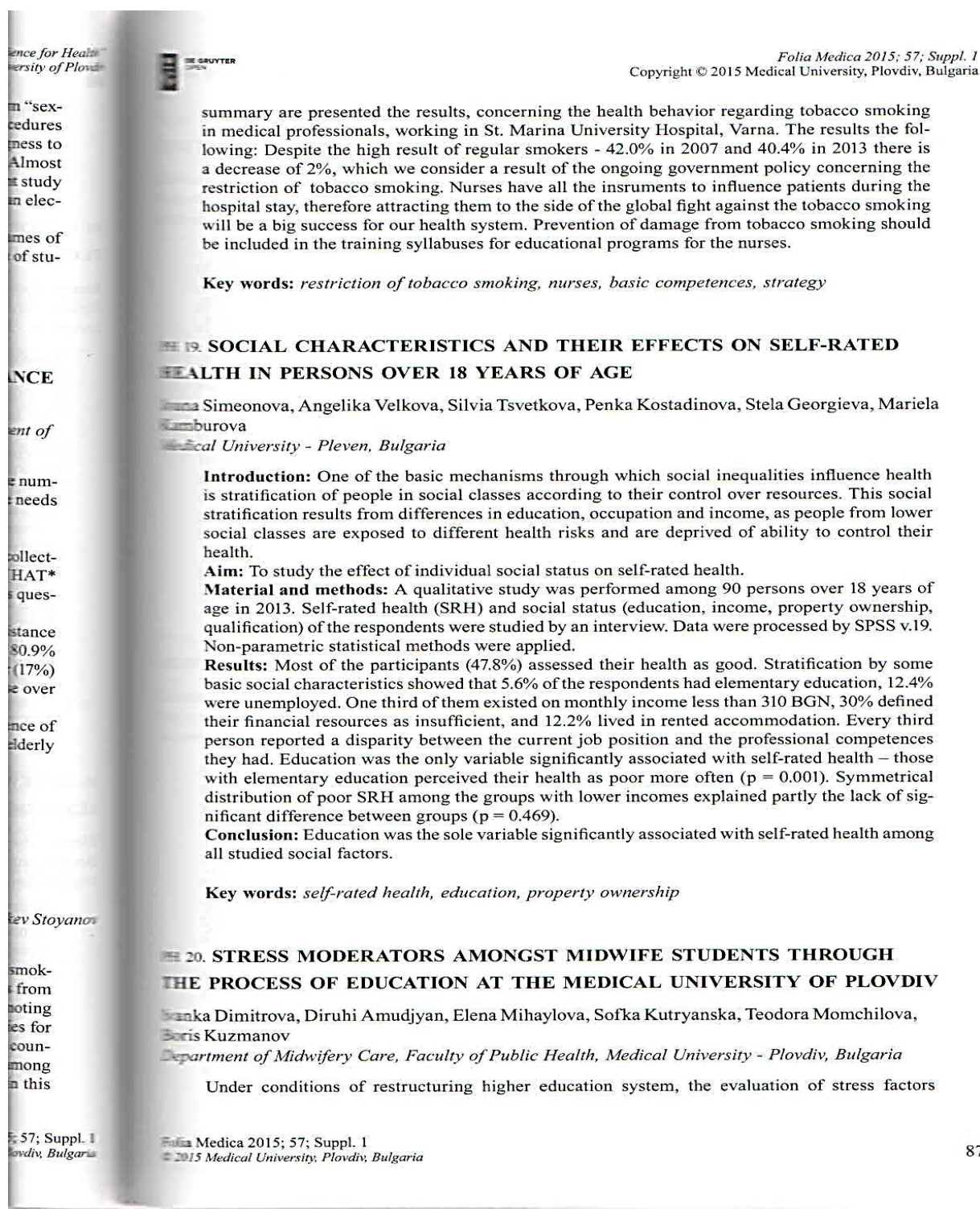
AIM: the aim of this report is to present this innovative preventive approach in medical practice and analyze the development of the concept of quaternary prevention.

MATERIAL AND METHODS: Extensive literature review of over 20 sources, analyzing the place of prevention in the overall healing process and in particular the place and role of quaternary prevention was carried out. Publications focusing on current approaches for quaternary prevention of leading noncommunicable diseases were reviewed.

RESULTS AND DISCUSSION: “Primum non nocere (first, do not harm)” is the fundamental principle in medical practice. It supports the idea of quaternary prevention, whose focus is on the prevention of “unnecessary medicine” or prevention of overtreatment. It is subject to a number of studies mainly in the field of primary health care. Quaternary prevention is important not only in primary care, but also in the specialized out-patient medical care and in Bulgaria also in the hospital care due to the constantly increasing number of unjustified hospitalizations.

CONCLUSION: Implementation of the quaternary prevention would increase the quality of life of

119. Simeonova J., A. Velkova, S. Tsvetkova, P. Kostadinova, S. Georgieva, M. Kamburova. Social characteristics and their effect on self-rated health in persons over 18 years of age. Jubilee scientific conference "Science for Health", 20-23.05.2015, Plovdiv. In: *Folia medica*, 57, supplement 1, 2015, 57. (SJR 0.524)



120. Георгиева С., Д. Цанова. Фактори на здравето и работоспособността и възможности за въздействие върху тях чрез здравнопромотивни дейности на работното място. Юбилейна научна конференция „Общественоздравна политика и практика“, 1-3.10.2015, Плевен. В: *Journal of Biomedical & Clinical research*, 1 (8), suppl. 1, 2015, 34.



J Biomed Clin Res Volume 8, Number 1, Supplement 1, 2015

The aim of the study was to research the knowledge of infant feeding among students in the Nursing Program.

Methods
An anonymous survey was conducted among students in the Nursing I class. The survey group included a total of 51 students, ranging from 19 to 47 years old.

Results
It was found that over 70% of students rate the advantages of breastfeeding for the mother as follows: faster recovery (27.5%); much easier and cheaper way of bottle-feeding (27.5%); reduces the risk of cancer in women (22.2%). The majority of students were able to point out specific steps to successful breastfeeding (50%) and the respective time schedules of infant feeding (70.6%). The study found less satisfactory results of the participants' knowledge on how to prepare infant dairy blends 19 (30.3%) and the duration of breastfeeding in 11 (21.6%).

Conclusion
Students in the Nursing Program demonstrate good knowledge of infant nutrition.

Keywords: infant nutrition, health awareness promotion, student knowledge, nurse, education

FACTORS OF HEALTH AND WORK ABILITY AND OPPORTUNITIES TO AFFECT THEM THROUGH WORKPLACE HEALTH PROMOTION

S. Georgieva, D. Tzanova
Department of Public Health Sciences, Faculty of Public Health, Medical University of Plovdiv, Bulgaria
Contact: georgieva_slay@yahoo.com

Background

Working environment directly influences the physical, mental, economic and social well-being of workers, respectively the health of their families, communities and society. The concept of the health promoting workplace (HPW) is becoming increasingly relevant because of the fact that sustainable socio-economic development, especially in terms of global market, can only be achieved with a strong, qualified and motivated workforce.

The aim of this paper is to emphasize on the factors of health and work ability of active age people with a view to their better understanding and improvement the opportunities to influence them.

Materials and methods

A literature review and internet databases of the World Health Organization, International Labour Organization, European Agency for Safety and Health at Work etc. were used.

Results and discussion

The main factors affecting individual capacity for work are health and functional characteristics, competencies, values, attitudes and motivation, various aspects of the working environment, work intensity and organization, leadership etc. Changing demographics of the workforce, the open labor market, technology development, which creates unknown or not yet completely examined workplace

risks, sets new challenges for health and social policy to protect the health and performance of the active population.

At the same time they connect with new opportunities for increasing the productivity and quality at work, which must know and use.

Conclusion

Changing conditions in the workplace and the labor market suggest demand new approaches to ensure health and safety at work and increase its efficiency.

Key words: workplace health promotion, working ability factors

A SURVEY OF THE ADOLESCENTS' ATTITUDE AND AWARENESS TO THE HARMFUL HEALTH FACTORS

E. Merdjanova, G. Petrova
Department "Obstetric care", Faculty of Public Health, Medical University - Plovdiv, Bulgaria
Contact: emerdjanova@abv.bg

Introduction

The school as an institution plays an important role for the shaping of a healthy behavior.

Goal

A survey of the adolescents' attitude and awareness to the harmful health factors.

Materials and methods

In February 2013/2014 a pilot survey was conducted among 12 years old students at "Hristo Danov" Secondary School, Plovdiv. The statistic processing of the data is done through a variational, dispersion analysis and with non-parametrical and classification methods of the SPSS software package.

Results

All interviewed said that they did not smoke. 75% of the boys and the girls were informed for the negative health effects of the smoking and the drug use. 6% of the students, mainly girls, had drunk alcohol. 50% of both boys and girls answered they had had stressful situations during the last year and 31% said they were connected to school. 38% of the students reported they personally were a subject of aggression from their school mates who were mainly boys (32%).

Conclusion: The harmful health factors like smoking and drug and alcohol use during adolescence are observed and it is mainly among the girls. Although the mass informative campaigns for the negative consequences of the unhealthy lifestyle, still a significant part of the interviewed said they were insufficiently informed. A higher degree of aggression from boys to the girls was found out.

Keywords: unhealthy habits, adolescents, awareness, school

POLICY DELPHI TECHNIQUE FOR PUBLIC HEALTH POLICY DEVELOPMENT

D. Vankova
NGO "Public Health - 99", Varna, Bulgaria
Contact: vankov07@gmail.com

121. Симеонова Й, А.Велкова, С. Цветкова, С. Георгиева, М. Камбурова. Полови различия в здравната самооценка при пациенти над 44 години. Юбилейна научна конференция „Общественоздравна политика и практика“, 1-3.10.2015, Плевен. В: *Journal of Biomedical & Clinical research*, 1 (8), suppl. 1, 2015, 40.

the likelihood of premature death is 22%.

Conclusion

It was found necessary to implement national policies to solve the problems with chronic non-communicable diseases in countries like Bulgaria and Romania, in which the probability of premature death is higher, but the number of health policies applied is lower in comparison with other member states of the EU.

Key words: chronic non-communicable diseases, health policy, mortality, public health

REGIONAL INEQUALITIES IN PERINATAL MORTALITY IN BULGARIA 2010-2014

K. Dokova¹, A. Kerekovska¹, I. Mircheva¹, S. Popova¹, Z. Dimieva²

¹Department of Social Medicine and Healthcare Organisation, Medical University - Varna, Bulgaria

GENDER DIFFERENCES IN SELF-RATED HEALTH AMONG PATIENTS OVER 44 YEARS OF AGE

J. Simeonova¹, A. Velkova², S. Tsvetkova¹, P. Kostadinova¹, S. Georgieva¹, M. Kamburova¹

¹Department of Public Health Sciences, Faculty of Public Health, Medical University - Plevan, Bulgaria

² Faculty of Public Health, Medical University - Sofia, Bulgaria

Contact: goana@dir.bg

Introduction

Gender differences in self-rated health are reported constantly. Most studies detect lower self-rated health in females, which is associated with poor physical functioning, depression and anxiety, limited psychosocial control of females in some communities

— Abstracts from Jubilee Scientific Conference "Public Health Policy and Practice", 1-3 October 2015

and some other factors.

Aim

To determine gender differences in self-rated health among patients over 44 years of age.

Material and methods

A cross-sectional study was carried out in 2014. Two hundred and twelve patients over 44 years of age were included in the study. The study was a part of the Project N0 11/2014, which was funded by the Medical University of Plevan. General measure of self-rated health (GSRH) was used. The influence of some variables (chronic diseases and functional deficits, well-being index, physical activity and body-mass index) on self-rated health of females and males was determined. Data were processed by SPSS.v.19. Parametric and non-parametric statistical methods were applied.

Results and discussion

Although the majority of females (58.8%) assessed their health as fair or poor, there were not significant gender differences in GSRH ($p=0.235$). Functional deficits in each of the five dimensions of GSRH were significantly associated with lower self-rated health. After controlling for the effect of gender the relationship between well-being index and GSRH remained significant ($r=0.475$, $p<0.001$). Significant gender differences were not found for the relationships of GSRH with the average number of chronic diseases, physical activity and body-mass index ($p>0.05$).

Conclusion: Our study did not find significant gender differences in self-rated health while studying the effect of several variables of physical and mental health, and health behavior.

Key words: self-rated health, gender differences, chronic diseases, well-being index, physical activity

To establish the correlation were used coefficients of Pearson, Kendall and Spearman.

Results

In the European Union the share of births from unmarried women increased from 29.5% in 2002 to 40% in 2012.

Data for Bulgaria are: 38.4% in 2009 to 58.9% in 2014.

According to Eurostat data for 2012, only two EU countries have a larger proportion of children born out of wedlock, compared with Bulgaria - Estonia (58.4%) and Slovenia (57.6%).

According to NSI data for 2014 in eleven regions in Bulgaria the proportion of births from unmarried women exceeded 65% - Lovech, Sliven, Montana, Gabrovo, Plevan and others.

The share of early school leavings (before eighth grade) for 2013/2014 in the country is 1.82%, it is higher (2-3%) in regions with a high share of extramarital births.

It was determined a moderate correlation between early school leaving and the share of births from unmarried women.

Conclusion

There is a need for more research on the issue.

Key words: Births from unmarried women, early school leaving

THE ROLE OF MEDICAL EXPERTISE IN TEPC OF EYE DISEASES-PLEVEN FOR UNCOVERING OF DIABETIC RETINOPATHY

A. Angelova, D. Stateva

TEPC, Eye Clinic, University Hospital "G. Stranski" - Plevan, Bulgaria

Contact: banjohg@aliv.bg